

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain, sairausvakuutuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esityksestä laeiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain, sairausvakuutuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annettua lakia, sairausvakuutuslakia sekä 13 muuta Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemaa etuuslakia. Lisäksi työttömyysturvalain sovitellun työttömyysetuuden määrää koskevaa säännöstä selkeytettäisiin.

Nuoren kuntoutusrahaa koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi. Säännöksen piiriin kuuluva kohderyhmä ehdotetaan siirrettäväksi tarkennettuna Kansaneläkelaitoksen järjestämän ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle. Henkilö saisi päätöksen ammatillisesta kuntoutuksesta ja kuntoutusrahan sen perusteella.

Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi.

Kuntoutusrahan maksukausia koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi.

Sairausvakuutuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset päivärahaetuutta koskevan päätöksen antamisesta sekä päivärahaetuuden maksamisen keskeyttämisestä tai sen vähentämisestä muuttuneiden olosuhteiden vuoksi.

Kansaneläkelaitos soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolakia, mistä säädettäisiin kussakin etuuslaissa. Kansaneläkelaitos voisi korjata asiavirheen asianosaisen vahingoksi ilman asianosaisen suostumusta, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Kuitenkin, jos kyse olisi tilanteesta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen, hallintolain sijasta Kansaneläkelaitos soveltaisi voimassa olevaa sääntelyä etuuslaeissa.

Työttömyysetuuden sovittelua koskevaa säännöstä muutettaisiin siten, että siitä kävisi selkeämmin ilmi, miten sovittelu tapahtuu, ja missä määrin laskukaavan perusteella käyttöön jäävä tulo edelleenkin kannustaa ottamaan vastaan osittaista työtä tai harjoittamaan sivutoimista yritystoimintaa.

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2026. Muutosten ehdotetaan tulevan voimaan 1.8.2026 (poikkeuksena kuntoutusrahan maksukausia koskevat muutokset, joiden ehdotetaan tulevan voimaan 1.4.2027).

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa perusturvan uudistuksen, joka parantaa työnteon kannattavuutta, sujuvoittaa sosiaaliturvaa ja yksinkertaistaa etuuksia sosiaaliturvakomitean välimietinnön tekemät suositukset ja selvitykset huomioiden.

Parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean ensimmäisellä kaudella on tarkasteltu Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemien etuuksien menettelytapasääntelyä ja kartoitettu mahdollisia muutostarpeita. Tarkastelua on jatkettu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä.

Hallituskauden aikana on tehty useita muutoksia Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaetuuksia koskevaan lainsäädäntöön. Lakimuutosten keskeisinä tavoitteina ovat olleet julkisen talouden tasapainottaminen ja sosiaaliturvajärjestelmän yksinkertaistaminen hallitusohjelman mukaisesti.

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja yhtenäistää sosiaaliturvaa.

Vastausohjeet vastaanottajille

Annetut lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelussa sekä hankkeen sivuilla.

Annetut lausunnot otetaan huomioon hallituksen esityksen viimeistelemisessä.

Lausunnot pyydetään jättämään ensisijaisesti lausuntopalvelu.fi –palveluun. Tarvittaessa lausunnon voi toimittaa sähköisesti osoitteeseen: kirjaamo.stm@gov.fi tai postitse osoitteeseen: Sosiaali- ja terveysministeriö, PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO.

Saatteessa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/37863/2025 ja STM196:00/2025.

Myös muut kuin jakelussa mainitut tahot voivat antaa asiassa lausuntonsa.

HUOM! Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse, jos vastaaja vastaa lausuntopalvelun kautta.

Aikataulu

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 8.3.2026 mennessä.

Valmistelijat

Lisätietoja lausuntopyynnöstä antavat

Neuvotteleva virkamies Eeva Vartio, puh. 0295 163 108
Hallitussihteeri Kaisu Harju-Kolkka, puh. 0295 163 245 (kuntoutusraha)

Sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@gov.fi

Linkit

<https://stm.fi/hanke?tunnus=STM196:00/2025>

<https://stm.fi/sv/projekt?tunnus=STM196:00/2025>

Liitteet:

[Luonnos HE laeiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain.pdf](#)

[Utkast Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar .pdf](#)

Jakelu:

Ahvenanmaan maakuntahallitus
Akava
AMS Ahvenanmaan työmarkkina- ja opintopalveluviranomainen
EK
Finanssivalvonta
HALI ry
Helsingin kaupunki
Hyvil Oy
Into -etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Jyväskylän kaupunki
Kansaneläkelaitos
KEHA-keskus
Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT
Kuntaliitto
Kuntoutuksen toimialayhdistys KTAY
Lastensuojelun Keskusliitto
Nuorisoala ry
Oikeusasiamies
Oikeusministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Rovaniemen kaupunki
SAK
SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
STTK
Suomen Yrittäjät
Tampereen kaupunki
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL
Työ- ja elinkeinoministeriö
Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö
Vakuutusosasto
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Valtiovarainministeriö
Vammaisfoorumi
Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kuntoutuslakiin ehdotetut muutokset

Asiavirheen korjaamista koskevien säännösten muuttaminen sekä sairausvakuutuslakiin ehdotetut uudet säännökset

Työttömyysetuuden sovittelua koskevan säännöksen muuttaminen

Siika-aho Liisa
Sosiaali- ja terveysministeriö

Ronkainen Emmi
Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaaliturvan yhdenmukaistaminen

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain, sairausvakuutuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

STM196:00/2025 SÄÄDÖSVALMISTELU

Nuoren kuntoutusraha ja harkinnanvarainen kuntoutusavustus lakkautettaisiin. Kuntoutusrahan maksukausia koskevaa sääntelyä selkeytettäisiin.

Kansaneläkelaitoksen soveltamien etuuslakien menettelytapasäännöksiä yhtenäistettäisiin.

Sovitellun työttömyysetuuden määrää koskevaa säännöstä selkeytettäisiin.

Hankkeen perustiedot

KÄYNNISSÄ

Hankenumero

STM196:00/2025

Asianumerot

VN/37863/2025

Asettaja

sosiaali- ja terveysministeriö

Tehtäväluokka

Hallituksen esityksen valmistelu

Toimikausi/aikataulu

15.12.2025 – 31.7.2026

Asettamispäivä

Toteuttaa hallitusohjelman tavoitteita

Orpo

Luku

4 Hyvinvointi syntyy työstä

Lainvalmistelu

Hallituksen esitys

-

Hyväksytty säädös

-

Lisätietoa

- Annetaan eduskunnalle kiireellisenä: eduskunnan vastaus ennen eduskunnan istuntotaukoa.
- Käsittely: Kuntatalouden- ja hallinnon neuvottelukunta

Yhteyshenkilö

Eeva Vartio, Neuvotteleva virkamies

puh. +358 295 163 108

etunimi.sukunimi@gov.fi

Tavoitteet ja tuotokset

Nuoren kuntoutusrahaa koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi. Säännöksen piiriin kuuluva kohderyhmä ehdotetaan siirrettäväksi tarkennettuna Kansaneläkelaitoksen järjestämän ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle. Asiakas saisi päätöksen ammatillisesta kuntoutuksesta ja kuntoutusrahan sen perusteella.

Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi.

Kuntoutusrahan maksukausia koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi.

Sairausvakuutuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset päivärahaetuutta koskevan päätöksen antamisesta sekä päivärahaetuuden maksamisen keskeyttämisestä tai sen vähentämisestä muuttuneiden olosuhteiden vuoksi.

Kansaneläkelaitos soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolakia. Ehdotetaan, että Kansaneläkelaitos voisi korjata asiavirheen asianosaisen vahingoksi ilman asianosaisen suostumusta, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Kuitenkin, jos kyse olisi tilanteesta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen, hallintolain sijasta Kansaneläkelaitos soveltaisi voimassa olevaa sääntelyä etuuslaeissa.

Työttömyysturvalain 4 luvun sovittelua koskevaa säännöstä uudistettaisiin siten, että säännöksestä käy nykyistä selkeämmin ilmi, miten työttömyysetuuden sovittelu tehdään.

Hallituksen esitys eduskunnalle on tarkoitus antaa keväällä 2026.

Lähtökohdat

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005, kuntoutuslaki) mukaisiin kuntoutusrahaetuuksiin on pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallituskauden aikana tehty lukuisia muutoksia etuuksien määrään ja myöntämisedellytyksiin. Mainittujen lakimuutosten seurauksena nuoren kuntoutusrahan erityispiirteet ovat pääosin poistuneet ja nuoren kuntoutusrahaa on mahdollista myöntää vain erittäin rajatulle ikäryhmälle eli 18-19-vuotiaille nuorille. Tämän vuoksi ei olisi enää tarkoituksenmukaista säilyttää nuoren kuntoutusrahaa erillisenä etuutena ja nuoren kuntoutusraha lakkautettaisiin.

Harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen käyttö on viime vuosien aikana ollut hyvin vähäistä eikä erillisen avustuksen olemassaoloa voida enää pitää tarkoituksenmukaisena. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus lakkautettaisiin.

Kuntoutusrahaetuuksien maksukausia koskevaa sääntelyä muutettaisiin asiakkaiden kannalta selkeämmäksi ja yhtenäisemmäksi muun sosiaaliturvajärjestelmän kanssa.

Parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean ensimmäisellä kaudella on tarkasteltu Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemien etuuksien menettelytapasääntelyä ja sääntelyn yhtenäistämistarpeita. Tarkastelua on jatkettu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Kansaneläkelaitoksen soveltamien etuuslakien menettelytapasäännöksiä yhdenmukaistettaisiin sairausvakuutuslain osalta siltä osin kuin kyse on päätöksen antamisesta ja päivärahaetuuden maksamisen keskeyttämisestä tai sen vähentämisestä muuttuneiden olosuhteiden vuoksi. Lisäksi asiavirheen korjaamista koskevaa sääntelyä Kansaneläkelaitoksen soveltamissa etuuslaeissa muutettaisiin yhdenmukaisella tavalla.

Osana työttömyysetuuden sovittelun suojaosan poiston jälkeistä työtä on linjattu, että työttömyysetuuden sovittelua koskevaa säännöstä kehitetään. Säännöksestä tulisi käydä selkeämmin ilmi, miten sovittelu tapahtuu, ja missä määrin laskukaavan perusteella käyttöön jäävä tulo edelleenkin kannustaa ottamaan vastaan osittaista työtä tai harjoittamaan sivutoimista yritystoimintaa.

Vaikutukset ja hyödyt

Nuoren kuntoutusrahan lakkauttaminen selkeyttäisi kuntoutus- ja kuntoutusrahajärjestelmää.

Menettelytapasääntelyn muutosten tavoitteena on sujuvoittaa sosiaaliturvan toimeenpanoa.

Työttömyysturvalain 4 luvun sovittelua koskevan säännöksen uudistamisen tavoitteena on nykyistä informatiivisemmalla, etuusvaikutusta kuvaavalla sanoituksella purkaa informaatioloukkuja ja näin kannustaa työn vastaanottamiseen ilman, että yksittäisen etuudenhakijan sovittelun etuuden määrä muuttuisi nykytilaan verrattuna.

Tilannekuvaus

Sosiaali- ja terveysministeriö on perustanut työryhmän valmistelemaan muutoksia nuoren kuntoutusrahaan ja Kansaneläkelaitoksen soveltamien etuuslakien menettelytapasäännöksiin. Työryhmä koostuu sosiaali- ja terveysministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, Kansaneläkelaitoksen sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntijoista.

Hallituksen esitystä valmistellaan lausuntokierrokselle.

Henkilöt

Ryhmittelemättömät

Vartio, Eeva
Neuvotteleva virkamies
sosiaali- ja terveysministeriö

Rooli: Vastuuhenkilö
15.12.2025 – 31.8.2026

Vartio, Eeva
Neuvotteleva virkamies
sosiaali- ja terveysministeriö

Rooli: Hankkeen yhteyshenkilö
15.12.2025 – 31.8.2026

Vartio, Eeva
Neuvotteleva virkamies
sosiaali- ja terveysministeriö

Rooli: Esittelijä
15.12.2025 – 31.8.2026

Säädösvalmistelu ja kehittäminen valtioneuvostossa

Ministeriöt toteuttavat hallitusohjelmaa, valmistelevat lakeja ja muita säädöksiä sekä vievät eteenpäin uudistuksia erilaisissa hankkeissa, työryhmissä ja toimielimissä.

Kaikkien ministeriöiden hankkeet löydät valtioneuvoston verkkosivuilta valtioneuvosto.fi/hankkeet

Suosittuja sisältöjä

[Terveysturvan maksukatto](#)

[Terveysturvan maksut](#)

[Hyvinvointialueet kartalla](#)

[Hyvinvointialueet](#)

[Hoitotakuu](#)

[Sosiaali- ja terveyspalvelujen lainsäädäntö](#)

[Vammaispalvelulaki](#)

[Asiakasmaksut](#)

[Kuntouttava työtoiminta](#)

[Toimeentulotuki](#)

[Kotihoito](#)

[Lastensuojelu](#)

[Palvelut ja etuudet iäkkäille](#)

Ajankohtaista

[Ajankohtaista](#)

[Tiedotteet ja uutiset](#)

[Kolumnit](#)

[Uutiskirjeet](#)

[Tilaa aineistoja](#)

[Taphtumat](#)

[Avoimet työpaikat](#)

[Osallistu ja vaikuta](#)

Hankkeita

[Sosiaaliturvauudistus](#)

[Hyvän työn ohjelma](#)

[Palveluvalikoima](#)

[Lääkkeet ja apteekkitalous](#)

Tietoa ministeriöstä

[Ministerit](#)

[Ministeriö](#)

[Yhteystiedot](#)

[Medialle](#)

[Ministeriö työpaikkana](#)

[Verkkolaskuosoite](#)

Tietoa stm.fistä

[Tietoa sivustosta](#)

[Tietosuoja](#)

[Sivukartta](#)

[Stm.fi:n saavutettavuusseloste](#)

Palaute

Sosiaali- ja
terveysministeriö

[Meritullinkatu 8, 00170 Helsinki](#)

PL 33, 00023 Valtioneuvosto

Vaihde 0295 16001

[kirjaamo.stm\(at\)gov.fi](mailto:kirjaamo.stm(at)gov.fi)

LUONNOS

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain, sairausvakuutuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annettua lakia, sairausvakuutuslakia sekä 13 muuta Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemaa etuuslakia. Lisäksi työttömyysturvalain sovitellun työttömyysetuuden määrää koskevaa säännöstä selkeytettäisiin.

Nuoren kuntoutusrahaa koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi. Säännöksen piiriin kuuluva kohderyhmä ehdotetaan siirrettäväksi tarkennettuna Kansaneläkelaitoksen järjestämän ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle. Henkilö saisi päätöksen ammatillisesta kuntoutuksesta ja kuntoutusrahan sen perusteella.

Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi.

Kuntoutusrahan maksukausia koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi.

Sairausvakuutuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset päivärahaetuutta koskevan päätöksen antamisesta sekä päivärahaetuuden maksamisen keskeyttämisestä tai sen vähentämisestä muutuneiden olosuhteiden vuoksi.

Kansaneläkelaitos soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolakia, mistä säädettäisiin kussakin etuuslaissa. Kansaneläkelaitos voisi korjata asiavirheen asianosaisen vahingoksi ilman asianosaisen suostumusta, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Kuitenkin, jos kyse olisi tilanteesta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen, hallintolain sijasta Kansaneläkelaitos soveltaisi voimassa olevaa sääntelyä etuuslaeissa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääasiassa 1.8.2026. Kuntoutusrahan maksukausia koskeva säännös on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan 1.4.2027.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT.....	5
1 Asian tausta ja valmistelu	5
1.1 Tausta.....	5
1.2 Valmistelu	7
2 Nykytila ja sen arviointi.....	8
2.1 Kansaneläkelaitoksen kuntoutus.....	8
2.1.1 Kansaneläkelaitoksen kuntoutus ja kuntoutusrahaetuudet	8
2.1.2 Ammatillinen kuntoutus.....	8
2.1.3 Nuoren kuntoutusraha.....	9
2.1.4 Arviointi nuoren kuntoutusrahan osalta	12
2.1.5 Harkinnanvarainen kuntoutusavustus	13
2.2 Menettelytapasääntely Kansaneläkelaitoksen soveltamassa etuuslainsäädännössä..	13
2.2.1 Sairausvakuutuslaki.....	14
2.2.2 Asiavirheen korjaaminen.....	16
2.2.3 Asiavirheen korjaaminen yleistukea koskevassa työvoimapolitiisessa asiassa	20
2.2.4 Kuntoutusrahan maksujaksot.....	21
2.3 Työttömyysturvalain sovitellun työttömyysetuuden määrä	22
3 Tavoitteet	22
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset.....	23
4.1 Keskeiset ehdotukset	23
4.2 Pääasialliset vaikutukset	24
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset.....	24
4.2.1.1 Vaikutukset kotitalouksien asemaan.....	24
4.2.1.2 Vaikutukset työllisyyteen	25
4.2.2 Muut ihmisvaikutukset ja yhteiskunnalliset vaikutukset.....	26
4.2.2.1 Vaikutukset sosiaaliturvajärjestelmään	26
4.2.2.2 Perus- ja ihmisoikeudet.....	26
4.2.2.3 Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo	28
4.2.2.4 Vaikutukset vammaisiin henkilöihin	28
4.2.2.5 Vaikutukset lapsiin ja nuoriin	30
4.2.2.6 Vaikutukset Ahvenanmaan maakunnassa.....	30
4.2.2.7 Vaikutukset toimeenpanijoihin.....	31
4.2.2.8 Vaikutukset muutoksenhakuasteiden toimintaan	35
5 Muut toteuttamismahdollisuudet.....	35
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	35
6 Lausuntopalaute.....	36
7 Säännöskohtaiset perustelut	36
7.1 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta	36
7.2 Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	39
7.3 Laki elatustukilain 31 §:n muuttamisesta.....	42
7.4 Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta.....	43
7.5 Laki kansaneläkelain 81 §:n muuttamisesta	44

7.6 Laki lapsilisälain 15 d §:n muuttamisesta	45
7.7 Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 22 d §:n muuttamisesta.....	46
7.8 Laki sotilasavustuslain 21 a §:n muuttamisesta	47
7.9 Laki takuueläkkeestä annetun lain 28 §:n muuttamisesta	48
7.10 Laki työttömyysturvalain 4 luvun 5 §:n muuttamisesta.....	49
7.11 Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetun lain 20 §:n muuttamisesta	49
7.12 Laki vammaisetuksista annetun lain 40 §:n muuttamisesta.....	51
7.13 Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 38 §:n muuttamisesta	52
7.14 Laki yleistukilain 39 ja 42 §:n muuttamisesta	53
7.15 Laki äitiysavustuslain 13 a §:n muuttamisesta.....	54
7.16 Laki opintotukilain 31 a §:n muuttamisesta	55
8 Lakia alemman asteinen sääntely.....	56
8.1 Valtioneuvoston asetus Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista	56
9 Voimaantulo.....	57
10 Toimeenpano ja seuranta	57
11 Suhde muihin esityksiin.....	57
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	57
11.2 Suhde talousarvioesitykseen.....	57
12 Suhde perustuslakiin ja sääätämismääräys	57
12.1 Yhdenvertaisuus.....	57
12.2 Perusoikeuksien turvaaminen ja oikeus sosiaaliturvaan	58
12.3 Oikeusturva ja hyvän hallinnon takeet.....	60
12.4 Vaatimus säätää lailla yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista.....	61
LAKIEHDOTUS.....	62
1. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta	62
2. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	66
3. Laki elatustukilain 31 §:n muuttamisesta.....	68
4. Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta	69
5. Laki kansaneläkelain 81 §:n muuttamisesta.....	70
6. Laki lapsilisälain 15 d §:n muuttamisesta.....	71
7. Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 22 d §:n muuttamisesta	72
8. Laki sotilasavustuslain 21 a §:n muuttamisesta.....	73
9. Laki takuueläkkeestä annetun lain 28 §:n muuttamisesta.....	74
10. Laki työttömyysturvalain 4 luvun 5 §:n muuttamisesta.....	75
11. Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetun lain 20 §:n muuttamisesta	76
12. Laki vammaisetuksista annetun lain 40 §:n muuttamisesta.....	77
13. Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 38 §:n muuttamisesta	78
14. Laki yleistukilain 39 ja 43 §:n muuttamisesta	79
15. Laki äitiysavustuslain 13 a §:n muuttamisesta	80
16. Laki opintotukilain 31 a §:n muuttamisesta	81

LIITTEET	82
RINNAKKAISTEKSTIT	82
1. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta	82
2. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta.....	89
3. Laki elatustukilain 31 §:n muuttamisesta.....	91
4. Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta	92
5. Laki kansaneläkelain 81 §:n muuttamisesta.....	93
6. Laki lapsilisälain 15 d §:n muuttamisesta.....	94
7. Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 22 d §:n muuttamisesta	95
8. Laki sotilasavustuslain 21 a §:n muuttamisesta.....	96
9. Laki takuueläkkeestä annetun lain 28 §:n muuttamisesta.....	97
10. Laki työttömyysturvalain 4 luvun 5 §:n muuttamisesta.....	98
11. Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetun lain 20 §:n muuttamisesta	99
12. Laki vammaisuuksista annetun lain 40 §:n muuttamisesta.....	100
13. Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 38 §:n muuttamisesta	101
14. Laki yleistukilain 39 ja 43 §:n muuttamisesta	102
15. Laki äitiysavustuslain 13 a §:n muuttamisesta	104
16. Laki opintotukilain 31 a §:n muuttamisesta	105
ASETUSLUONNOS	106
Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista.....	106

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Sosiaaliturvan uudistaminen yleistuen mallilla

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kohdan 4.3 *Työhön kannustava sosiaaliturva* mukaan yksilön ja julkisen vallan oikeuksien ja velvoitteiden tulee olla tasapainossa. Yksilöllä on oikeus yhteiskunnan tukeen sellaisessa tilanteessa, jossa hän ei kykene huolehtimaan itsensä ja läheistensä toimeentulosta. Samalla työkykyisen ja työikäisen velvollisuus on osallistua työmarkkinoille ja tehdä voitavansa työkykynsä ja työmarkkina-asemansa parantamiseksi. Hallitus uudistaa sosiaaliturvaa siten, että järjestelmä on yksinkertaisempi ja työhön kannustavampi.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kohdan 4.3 *Työhön kannustava sosiaaliturva* mukaan sosiaaliturvaa uudistetaan yleistuen mallilla. Hallitus toteuttaa perusturvan uudistuksen, joka parantaa työnteon kannattavuutta, sujuvoittaa sosiaaliturvaa ja yksinkertaistaa etuuksia sosiaaliturvakomitean välimietinnön tekemät suositukset ja selvitykset huomioiden. Uudistuksen tavoitteena on aikaansaada yksi yleistuki sisältäen perusosan elämiseen, asumisosan asumiseen ja harkinnanvaraisen osan viimesijaiseksi turvaksi.

Yksi yleistuki vähenee työtulojen noustessa mahdollisimman lineaarisesti, jolloin työstä käteen jäävä tulo on helpommin ennakoitavaa ja työnteke kannattaa nykyistä paremmin. Perusturvaetuuden myöntämisen ehdot ja perusteet ovat erilaiset riippuen elämäntilanteesta. Etuuden nostaminen velvoittaa osallistumaan työnhakuun, tarjottuihin palveluihin tai muihin erikseen määritettyihin velvoitteisiin, kuten koulutukseen tai kuntoutukseen.

Yhteen perusturvaetuuteen siirrytään vaiheittain tukien määräytymisperusteita yhdistämällä valtion talouden nykytila huomioiden.

Hallitusohjelman mukaan työmarkkinatuen, peruspäivärahan, sairauspäivärahan, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahan ja vanhempainpäivärahojen vähimmäistaso yhtenäistetään ja lapsikorotukset, korotusosat sekä suojaosat poistetaan. Yleistuen mallin kehittämisen yhteydessä kiinnitetään erityistä huomiota riittävän toimeentulon ja palveluiden turvaamiseen niille, jotka ovat tosiasiallisesti työkyvyttömiä esimerkiksi sairauksien vuoksi.

Lainsäädäntömuutokset

Hallituskauden aikana on tehty useita muutoksia Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaetuksia koskevaan lainsäädäntöön. Lakimuutosten keskeisinä tavoitteina ovat olleet julkisen talouden tasapainottaminen ja sosiaaliturvajärjestelmän yksinkertaistaminen hallitusohjelman mukaisesti.

Hallituksen esityksessä HE 60/2023 vp ehdotettiin, että nuoren kuntoutusrahan ja Kansaneläkelaitoksen ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasoa laskettaisiin takuueläkkeen tasolta sairausvakuutuslain ((1224/2004) mukaisen sairauspäivärahan ja muun kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasolle. Esityksellä tavoiteltiin Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaetusjärjestelmän yksinkertaistamista ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaetuksia saavien saattamista keskenään yhdenvertaiseen asemaan. Esityksen mukaan ehdotetut muutokset lisäisivät kuntoutusrahan

samankaltaisuutta suhteessa erityisesti sairausvakuutuslain mukaiseen sairauspäivärahaan, koska mainitut etuudet olisivat jatkossa samansuuruiset. Esityksessä todettiin, että tältä osin esitystä voidaan pitää yhdensuuntaisena hallitusohjelmaan sisältyvien sosiaaliturvan uudistamista ja niin kutsuttua yleistukea koskevien tavoitteiden kanssa. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta (1240/2023) tuli voimaan vuoden 2024 alusta.

Hallituksen esityksessä HE 124/2024 vp ehdotettiin, että nuoren kuntoutusrahaa myönnettäisiin jatkossa kuntoutuksen odotus- ja väliajalta tarveharkinnan perusteella ja lisäksi samanaikaiset palkka- ja yrittäjätulot sovitettaisiin osittain yhteen nuoren kuntoutusrahan kanssa. Esityksen mukaan muutokset yhtenäistäisivät kuntoutusrahoja koskevaa sääntelyä. Esityksellä tavoiteltiin myös Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahoja koskevan sääntelyn selkeyttämistä ja yksinkertaistamista sekä kuntoutusrahoja saavien henkilöiden saattamista keskenään yhdenvertaiseen asemaan. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta (730/2024) tuli tältä osin voimaan vuoden 2025 alusta.

Hallituksen esityksessä HE 125/2024 vp ehdotettiin, että Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaetuksien ja eräiden muiden etuuksien alaikäraja nostettaisiin 16 vuodesta 18 vuoteen. Esityksen mukaan ikärajojen yhtenäistäminen siten, että ne jatkossa vastaisivat täysi-ikäisyyden ikärajaa, voisivat toteuttaa tavoitetta sosiaaliturvan kokonaisuuden selkeyttämisestä. Esityksessä todettiin, että ikärajiin ehdotetut muutokset voivat lisäksi olla omiaan helpottamaan hallitusohjelmassa tavoitteeksi asetettua yleistuen valmistelua. Esityksen tavoitteena oli myös selkeyttää etuusjärjestelmää. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 17 ja 20 §:n muuttamisesta (735/2024) tuli voimaan vuoden 2025 alusta.

Työttömyysetuuden sovittelun suojaosa ja lapsikorotukset poistuivat 1.4.2024¹. Muutokset lisäsivät työttömyysturvan lineaarisuutta. Koska useisiin muihin etuuksiin, kuten esimerkiksi sairausvakuutuslain perusteella maksettaviin päivärahaetuksiin, ei sisälly lapsikorotusta tai työttömyysetuuden sovittelun kaltaista suojaosaa, muutokset ovat lisänneet työttömyysetuuksien ja muiden toimeentuloa turvaavien etuuksien samankaltaisuutta.

Yleisen asumistuen ansiotulovähennys poistui 1.4.2024². Ansiotulovähennyksen poiston tavoitteena on ollut kokoaikatyön vastaanottamisen kannusteiden parantaminen.

Lainsäädäntömuutokset ovat olleet yhdensuuntaisia pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan sisältyvien sosiaaliturvan uudistamista ja yleistukea koskevien tavoitteiden kanssa.

Yleistukea koskeva lainsäädäntö tulee voimaan 1.5.2026³. Ensimmäisessä vaiheessa yleistuki yksinkertaistaa työttömän sosiaaliturvaa korvaamalla työmarkkinatuen ja peruspäivärahan. Yleistukea maksetaan työttömälle työnhakijalle, jolla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan ja jolla on taloudellisen tuen tarve.

Seuraavissa yleistuen mallin kehittämisen vaiheissa jatketaan perusturvaetuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämistä sekä nykyisten asumisen tukien sisällyttämistä asteittain yleistukeen.

¹ Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (1300/2023).

² Laki yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta (1241/2023).

³ Hallituksen esitys HE 112/2025 vp yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi.

Parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean välimietintö

Parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean ensimmäisellä kaudella on tarkasteltu Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemien etuuksien menettelytapasääntelyä ja kartoitettu mahdollisia muutostarpeita. Tarkastelua on jatkettu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä.

Parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea tekee välimietinnössään kohdassa 6 Tulevaisuuden sosiaaliturva esityksen seuraavalle hallitukselle perusturvaetuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämisestä⁴.

Sosiaaliturvakomitea kannattaa yhden perusturvaetuuden selvittämistä sosiaaliturvauudistuksen seuraavana vaiheena. Yksi perusturvaetus olisi syyperusteinen etuus. Perusturvaetuuden myöntämisen ehdot ja perusteet olisivat erilaiset riippuen elämäntilanteesta. Komitea esittää vaiheittaista siirtymistä yhteen perusturvaetuuteen.

Sosiaaliturvakomitea esittää syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämistä ansioturva huomioiden. Yhtenäistäminen kattaa etuuksien myöntämisedellytykset ja määrittämisperusteet soveltuvin osin sekä toimeenpanon. Tarkoituksena on selkeyttää ja yksinkertaistaa vaiheittain etuusjärjestelmää ja sen toimeenpanoa sekä helpottaa siirtymistä etuudelta toiselle. Etuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämistä valmistellaan säilyttäen nykyisen sosiaalivaikutuksen periaatteet syyperusteisuudesta ja tarveharkinnasta.

Yhtenäistäminen ja yhdistäminen koskevat seuraavia perusturvaetuuksia ansioturva huomioiden: työmarkkinatuki, peruspäiväraha, sairauspäiväraha, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusraha ja vanhempainpäivärahat.

Komitea esittää hallituksen selvitettäväksi, mitkä etuuksien ehdoista yhtenäistetään ja miten, sekä arvioitavaksi eri yhtenäistämisvaihtoehtojen vaikutukset (vaikutukset etuudensaajiin, ml. sukupuoli- ja lapsivaikutukset, kustannusvaikutukset ja vaikutukset julkiseen talouteen, muut vaikutukset) ainakin seuraavien ehtojen osalta: hakuajat, maksupäivät ja -ajat, omavastuu aika, lapsikorotus, ikään liittyvät ehdot, taso, korotusosa, kulukorvaus/ylläpitokorvaus, perheenjäsenen vaikutus, yhteensovitus ansiotyöhön ja -tuloihin (palkkatulot ja yrittäjätulot) sekä enimmäiskesto.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitystä on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Esitysluonnosta on valmisteltu yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen, työ- ja elinkeinoministeriön sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntijoiden kanssa. Asiavirheen korjaamista koskevasta muutoksesta on kuultu valmistelun aikana opetus- ja kulttuuriministeriötä. Työttömyysturvalain sovitellun etuuden määrää koskevasta muutoksesta on kuultu valmistelun aikana Finanssivalvontaa ja Työttömyyskassojen yhteisjärjestö ry:tä.

Valmistelun aikana on kuultu keskeisiä työmarkkinajärjestöjä.

Valmistelun yhteydessä on kuultu kansalaisjärjestöjä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005, kuntoutuslaki) osalta ehdotetuista muutoksista 10.11.2025 järjestetyssä kuulemistilaisuudessa sekä keskeisiä työmarkkinajärjestöjä

⁴ Valtioneuvoston julkaisu 2023:26.

20.11.2025 järjestetyssä kokouksessa. Kansalaisjärjestöjä koskeneessa kuulemistilaisuudessa ei kuitenkaan käsitelty kuntoutuslain mukaisen kuntoutusrahan maksukausia koskevaa ehdotusta.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat sosiaali- ja terveysministeriön julkisessa palvelussa (hankesivut [STM196:00/2025](#)).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Kansaneläkelaitoksen kuntoutus

2.1.1 Kansaneläkelaitoksen kuntoutus ja kuntoutusrahaetuudet

Kansaneläkelaitos järjestää ja korvaa kuntoutusta sekä turvaa kuntoutuksen aikaista toimeentuloa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005, jäljempänä kuntoutuslaki) mukaisesti. Kansaneläkelaitos järjestää ammatillista kuntoutusta, nuoren ammatillista kuntoutusta, vaativaa lääkinällistä kuntoutusta ja harkinnanvaraista kuntoutusta sekä korvaa kuntoutuspsykoterapiasta syntyneitä kustannuksia. Kansaneläkelaitos maksaa myöntämisedellytysten täyttyessä kuntoutusrahaa kuntoutuksen aikaisen toimeentulon turvaamiseksi. Kuntoutusrahaetuksia ovat kuntoutusraha, ylläpitokorvaus ja harkinnanvarainen kuntoutuavustus. Oikeus kuntoutusrahaan on kuntoutuslain 17 §:n mukaisesti 18—67-vuotiaalla kuntoutujalla.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutuksen ja kuntoutusrahaetuksien rahoituksesta säädetään sairausvakuutuslain 18 luvussa. Kansaneläkelaitoksen järjestämä ja korvaama kuntoutus rahoitetaan sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutuksen kautta vakuutettujen (palkansaajat, yrittäjät sekä eläkkeen- ja etuudensaajat) sairaanhoitomaksun tuotoilla (48,6 %) ja valtion rahoitusosuudella (51,4 %). Kuntoutusrahaetuudet rahoitetaan sairausvakuutuksen työtulovakuutuksen kautta työnantajien sairausvakuutusmaksun ja vakuutettujen (palkansaajat ja yrittäjät) päivärahamaksun tuotoilla sekä valtion rahoitusosuudella. Jos kuntoutusrahan määrä jäisi vuositulon perusteella laskettuna alle sairausvakuutuslain 11 luvun 10 §:n vähimmäismääräisen päivärahaetuuden määrän, rahoitetaan valtion varoista se osuus vähimmäismääräisenä maksettavan kuntoutusrahan kuluista, joka ylittää vuositulon perusteella lasketun kuntoutusrahan määrän. Jos kuntoutusrahaa vähennetään kuntoutuslain 36 §:n 1 momentissa, 36 a §:ssä, 37 §:ssä taikka 39 §:ssä säädetyn yhteensovituksen vuoksi, tämä vähennys pienentää ensisijaisesti vakuutusmaksuilla rahoitettavaa osuutta.

2.1.2 Ammatillinen kuntoutus

Kansaneläkelaitos järjestää kuntoutuslain 6 §:n mukaisesti vakuutetun työ- ja ansiokyvyn tukemiseksi tai parantamiseksi taikka työkyvyttömyyden estämiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma on aiheuttanut tai sen arvioidaan aiheuttavan lähivuosina vakuutetun työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaisen heikentymisen. Kuntoutuslain 6 §:ssä säädetään tarkemmin ammatillisen kuntoutuksen vastuunjaosta Kansaneläkelaitoksen ja työeläkelaitosten välillä sekä tarkemmin kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuuden arvioinnista.

Kuntoutuslain 7 ja 8 §:ssä säädetään Kansaneläkelaitoksen ammatillisen kuntoutuksen sisällöstä. Tällä hetkellä Kansaneläkelaitos järjestää ja korvaa ammatillisena kuntoutuksena ammatillisia kuntoutusselvityksiä, koulutusta, työkokeilua, työhönvalmennusta, työelämässä olevien Kiila-kuntoutusta, koulutuskokeilua, apuvälineitä ja elinkeinotukea.

Kansaneläkelaitoksen ammatillisena kuntoutuksena myönnettävällä koulutuksella tuetaan osatyökykyisiä asiakkaita hankkimaan koulutus, joka mahdollistaa työllistymisen terveydentilan kannalta sopivaan työhön. Ammatillisen kuntoutuksen yleisten myöntämisedellytysten tulee täytyä ja lisäksi arvioidaan koulutuksen tarkoituksenmukaisuutta. Kansaneläkelaitos tukee ammatillisena kuntoutuksena yleensä toisen asteen tai korkea-asteen perus-, jatko- ja uudelleen-koulutusta. Tavoitteena on, että koulutuksen avulla asiakas voi paremmin sijoittua työhön, jossa sairaus tai vamma ei aiheuta rajoituksia tai jossa rajoitukset ovat mahdollisimman vähäisiä. Ammatillisena kuntoutuksena tuettavat opinnot ovat pääsääntöisesti maksuttomia. Henkilö vastaa itse koulutuspaikan hankinnasta.

Kuntoutuslaissa ei ole säädetty ikärajoista ammatillisen kuntoutuksen osalta. Oikeus kuntoutusrahaan alkaa kuntoutuslain 17 §:n mukaisesti 18-vuotiaana. Koulutus voidaan myöntää ammatillisena kuntoutuksena myös alle 18-vuotiaalle asiakkaalle, vaikka hänellä ei ole oikeutta kuntoutusrahaan. Koulutusta koskevan kuntoutuspäätöksen perusteella asiakkaalle voidaan korvata koulutukseen liittyviä matkoja koti- ja opiskelupaikkakunnan välillä, jos asiakas asuu opiskelujen takia muualla kuin kotipaikkakunnallaan, sekä opiskelusta aiheutuvia välittömiä kustannuksia.

2.1.3 Nuoren kuntoutusraha

Ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi ja työllistymisen edistämiseksi kuntoutusrahaa myönnetään myös 18 vuotta täyttäneelle vakuutetulle, jonka työ- ja opiskelukyky ja ansiomahdollisuudet tai mahdollisuudet valita ammatti ja työ ovat sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneet kuntoutuslain 6 §:ssä tarkoitetulla tavalla ja joka tehostetun työkyvyn arvioinnin perusteella tarvitsee tehostettua kuntoutusta (nuoren kuntoutusraha). Lisäksi edellytetään, että vakuutetulle on laadittu henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma (KHOPS). Nuoren kuntoutusrahan myöntäminen ei edellytä sitä, että asiakkaalle on myönnetty Kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta. Alun perin nuoren kuntoutusrahan tarkoituksena on ollut ehkäistä nuorten työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä tilanteissa, joissa ammatillisen kuntoutumisen edellytyksiä ei olla riittävällä varmuudella pystytty arvioimaan.

Nuoren kuntoutusrahaa maksetaan enintään sen kuukauden loppuun, jona vakuutettu täyttää 20 vuotta. Jos vakuutettu 20 vuotta täyttäessään on kuntoutuksessa, kuntoutusrahan maksamista jatketaan sen kuukauden loppuun, jona meneillään oleva kuntoutus päättyy. Tällä tarkoitetaan koko sen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman mukaisen tutkinnon suorittamista, johon vakuutettu on hyväksytty ennen kuin hän on täyttänyt 20 vuotta. Henkilökohtaisen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman laatii hyvinvointialue yhdessä nuoren ja hänen huoltajiensa tai muun laillisen edustajansa kanssa. Tarvittaessa suunnitelman laatimiseen osallistuu muita asiantuntijaviranomaisia. Kirjallinen suunnitelma toimitetaan maksutta Kansaneläkelaitokselle kuntoutusrahahakemuksen käsittelyä varten.

Kuntoutuslain mukainen kuntoutus, myös nuoren kuntoutusraha, on ensisijainen etuus suhteessa kansaneläkelain (568/2007, KEL, kansaneläkelaki) mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen. KEL 13 §:n mukaan ennen kuin Kansaneläkelaitos tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on selvitettävä, onko hakijalla oikeus kuntoutuslain mukaiseen kuntoutukseen ja tarvittaessa ohjattava hänet muun lainsäädännön mukaiseen kuntoutukseen. KEL 16 §:ssä säädetään alle 20-vuotiaan oikeudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen. Alle 20-vuotiaalle henkilölle myönnetään työkyvyttömyyseläke aikaisintaan sen kuukauden alusta, jota edeltäneen kuukauden aikana hänen oikeutensa kuntoutuslain perusteella maksettavaan kuntoutusrahaan on päätynyt. Henkilölle, jonka ammatillinen kuntoutus jatkuu hänen täyttäessään 20 vuotta, ei myönnetä työkyvyttömyyseläkettä ennen kuntoutuksen tai kuntoutusrahan maksamisen päättymistä. Työkyvyttömyyseläke voidaan kuitenkin myöntää 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jolla ei

selvitysten perusteella katsota olevan mahdollisuuksia ammatilliseen kuntoutukseen tai jonka ammatillinen kuntoutus on sairauden vuoksi keskeytynyt taikka jonka ammatillinen kuntoutus on päättynyt tuloksettomana.

Kuntoutuslain mukaisiin kuntoutus- ja kuntoutusrahaetuuksiin, myös nuoren kuntoutusrahaan, on pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallituskauden aikana kohdistunut valtiontalouden tasapainottamistoimista johtuen lukuisia muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet olennaisesti nuoren kuntoutusrahan myöntämisedellytyksiin ja tarkoituksenmukaisuuteen. Aiemmin ammatillisen kuntoutuksen ja nuoren ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettava kuntoutusraha ja nuoren kuntoutusraha olivat vähimmäismäärältään sekä vähimmäismäärän ylittävän määrän osalta laskukaavaltaan asiakkaan kannalta edullisempia kuin kuntoutuslain mukainen tavallinen kuntoutusraha. Hallitusohjelman mukaisesti kuntoutuslain mukaiset kuntoutusrahaetudet yhdenmukaistettiin vähimmäismäärältään ja laskukaavaltaan (HE 60/2023 vp).

Aiemmin nuoren kuntoutusrahaa saavalla asiakkaalla oli oikeus odotus- ja väliajan kuntoutusrahaan ilman tarveharkintaa. Tätä oikeutta on sittemmin rajoitettu (HE 124/2024 vp) siten, että myös nuoren kuntoutusrahaa saavan olevan oikeus odotus- ja väliajan kuntoutusrahaan perustuu tarveharkintaan. Lisäksi samassa yhteydessä yhdenmukaistettiin kuntoutusrahoja koskevaa sääntelyä palkka- ja yrittäjätulojen huomioimisen osalta siten, että myös nuoren kuntoutusrahalla olevan asiakkaan osalta etuuden kanssa samanaikaisesti ansaitut palkka- ja yrittäjätulot sovitetaan osittain yhteen nuoren kuntoutusrahan kanssa, jolloin etuuden määrä pienenee.

Kolmas keskeinen hallituskauden aikana toteutettu muutos nuoren kuntoutusrahan osalta on etuus oikeuden alaikärajan nosto 16 vuodesta 18 vuoteen (HE 125/2025 vp). Nuoren kuntoutusrahaa voi voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti saada 18—19-vuotias. Nuoren kuntoutusrahaa maksetaan omavastuun jälkeen enintään sen kuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 20 vuotta. Jos silloin on meneillään kuntoutusjakso (esimerkiksi koulutus), kuntoutusrahaa voi saada kuntoutusjakson tai koulutuksen päättymiseen asti.

Näiden muutosten johdosta nuoren kuntoutusrahaan aiemmin liittyneet positiivisen erityiskohdelun elementit ovat poistuneet. Asiakkaan kannalta ei ole kuntoutusrahan osalta siten enää erityisesti eroa sillä, onko kyseessä ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettava kuntoutusraha vai nuoren kuntoutusraha, kun odotus- ja väliajan kuntoutusraha on nuoren kuntoutusrahassa nyt ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavaa kuntoutusrahaa vastaavasti tarveharkintainen ja tulot yhteensovitetaan myös vastaavasti. Lisäksi ikärajamuutoksen seurauksena etuuden kohderyhmä on hyvin pieni (18—19-vuotiaat).

Lainmuutosten seurauksena Kansaneläkelaitoksen toimeenpanokäytännössä ammatillisen kuntoutuksen ja nuoren kuntoutusrahan kohderyhmät ovat muuttuneet suurelta osin päällekkäisiksi. Tämänhetkisistä nuoren kuntoutusrahan saajista valtaosa voisi saada kuntoutusrahan myös ammatillisen kuntoutuksen päätöksen perusteella. Tästä poikkeuksia ovat lähinnä ne nuoret, jotka eivät täytä ammatillisen kuntoutuksen jonkin verran korkeampaa työelämätaavoitetta ja toisaalta ne nuoret, jotka saavat nuoren kuntoutusrahaa muun kuntoutuksen kuin koulutuksen (esimerkiksi nuorten työpajatoiminta) ajalta.

Työ- tai opiskelukyvyyn ja ansiomahdollisuuksien olennaista heikentymistä arvioidaan samoin perustein ammatillisessa kuntoutuksessa ja nuoren kuntoutusrahassa. Vakuutetun työ- tai opiskelukyvyyn ja ansiomahdollisuuksien olennaista heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon vakuutetun kokonaistilanne. Sairauden, vian tai vamman lisäksi arvioon vaikuttavat myös muut vakuutetun työ- tai opiskelukykyyn ja ansiomahdollisuuksiin vaikuttavat tekijät, joita ovat vakuutetun fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky, elämäntilanne, taloudelliset ja sosiaaliset seikat, asumisolosuhteet, koulutus, ammatti, aikaisempi toiminta ja ikä sekä muut

vastaavat tekijät. Arviossa otetaan huomioon myös vakuutetun jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka tekemistä vakuutetulta voidaan kohtuudella edellyttää.

Keskeinen ero ammatillisen kuntoutuksen ja nuoren kuntoutusrahan myöntämisedellytyksissä on työelämätaavoite. Kuntoutuslain alkuperäisten esitöiden (HE 3/2005 vp, s. 27—28) mukaan koska nuoren kuntoutusrahaa maksetaan ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi ja työllistymisen edistämiseksi, vaaditaan, että suunnitellun kuntoutuksen realistisena tavoitteena on työelämään siirtyminen. Vähimmäistavoitteena tulee olla, että nuori pystyy työllään hankkimaan ainakin joitain toimeentulon kannalta merkityksellisiä lisätuloja mahdollisen eläkkeen lisäksi. Tavoitetaso on jonkin verran alempi kuin se olennainen lisätulo, mitä tavoitellaan 6 §:n mukaisessa kuntoutuksessa. Tätä jonkin verran alempaa lisätulojen tasoa kutsutaan nuoren kuntoutusrahassa matalammaksi työelämätaavoitteeksi erotuksena ammatillisen kuntoutuksen työelämätaavoitteeseen.

Edelleen kuntoutuslain alkuperäisten esitöiden mukaan (HE 3/2005 vp, s. 16) 6 §:ssä tarkoitetulla ammatillisella kuntoutuksella tulee pyrkiä saavuttamaan ammatti tai työ, joka turvaa kuntoutujan toimeentulon tai josta hän saa toimeentulonsa kannalta olennaisia lisäansioita esimerkiksi eläkkeen lisäksi. Olennaisena lisäansiona voidaan esitöiden mukaan pitää tulojen lisääntymistä noin neljäsosalla. Tavoitteena tulee olla joko palkkatyö työsuhteessa tai työ yrittäjänä. Myös tuettu työ täyttää edellytyksen. Työn ja ansioiden saamistavoitteen tulee olla realistinen huomioiden vakuutetun todennäköinen työkyky kuntoutuksen jälkeen.

Matalamman työelämätaavoitteen nuorten lisäksi nuoren kuntoutusrahan saajissa on ollut myös pieni määrä maksullisia opintoja suorittavia nuoria sekä pieni määrä nuoria, jotka ovat osana opiskelu- ja kuntoutuspolkuaan osallistuneet nuorten työpajatoimintaan. Kansaneläkelaitoksen ratkaisutyössä tehtyjen havaintojen perusteella nämä kaksi ryhmää arvioidaan kooltaan pieniksi. Kumpaanakin ryhmään arvioidaan kuuluvan korkeintaan muutamia kymmeniä nuoren kuntoutusrahan saajia.

Maksullisiin opintoihin osallistuvat ovat useimmiten suorittaneet polkuopintoja, joiden kautta on mahdollista hakeutua ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi. Polkuopinnot ovat keski- tai pääosin lyhyitä, korkeintaan noin vuoden mittaisia opintoja.

Nuorille tarkoitetut työpajat ovat osa nuorisotakuuta, jossa jokaiselle peruskoulunsa päättäneelle nuorelle taataan koulutuspaikka oppilaitoksessa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin. Nuorten työpajat tukevat alle 29-vuotiaita nuoria koulutukseen, työelämään ja elämänhallintaan liittyvissä asioissa. Työpajalle voi hakeutua suoraan tai esimerkiksi oman paikkakunnan TE-toimiston, sosiaalitoimiston tai Ohjaamon kautta. Nuorten työpajatoiminta perustuu valmennukseen, johon nuori osallistuu omien edellytystensä mukaan yhdessä laaditun henkilökohtaisen valmennussuunnitelman pohjalta. Työpajat ovat toiminnallisia ja yhteisöllisiä oppimisympäristöjä.⁵

Kuntoutuslain 20 §:n 5 momentin mukaan ratkaistessaan nuoren kuntoutusrahaa koskevaa hakemusta Kansaneläkelaitoksen on selvittävä, onko hakijalla oikeus korvaukseen opiskelun kannalta tarpeellisista koulutarvikekustannuksista 14 §:n 1 ja 4 momentin perusteella sekä koulutukseen liittyvistä matkakustannuksista 15 §:n 2 momentin perusteella. Käytännössä tämä tarkoittaa, että Kansaneläkelaitoksen on selvittävä nuoren oikeus koulutukseen ammatillisena kuntoutuksena nuoren kuntoutusrahaa hakevilta. Ammatillisen kuntoutuksen

⁵ <https://okm.fi/tyopajat-ja-etsiva-nuorisotyo>.

koulutuspäätöksen perusteella nuorelle voidaan maksaa koulutarvikemäärärahaa sekä korvata koulutuksesta aiheutuvia matkakustannuksia, jos nuori opiskelee muualla kuin kotipaikkakunnallaan. Toisen asteen opinnot ovat maksuttomia oppivelvollisuuden piiriin kuuluville nuorille eikä heille näin ollen makseta koulutarvikemäärärahaa.

Kansaneläkelaitoksen tilannekuvan mukaan useat nuoren kuntoutusrahan saajat asuvat ja opiskelevat samalla paikkakunnalla, jolloin heille ei synny ammatillisen kuntoutuspäätöksen perusteella korvattavia matkakustannuksia. Niissä tilanteissa, joissa nuoren kuntoutusrahaa hakeva nuori ei konkreettisesti hyödy ammatillisen kuntoutuksen koulutuspäätöksestä, ei nuorta ohjata hakemaan koulutusta ammatillisena kuntoutuksena.

Vuonna 2024 nuoren kuntoutusrahan saajia oli Kansaneläkelaitoksen kuntoutustilaston mukaan yhteensä 14 900 henkilöä.⁶ Näistä miehiä oli 6803 ja naisia 8097.⁷

Nuoren kuntoutusrahan myöntämisen sairausperusteet liittyvät yleisimmin mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöihin, hermoston sairauksiin, synnynnäisiin epämuodostumiin ja kromosomipoikkeavuuksiin. Vuoden 2024 lopussa nuoren kuntoutusrahaa saaneista yhdellä kymmenestä (92 %) oli jokin mielenterveyden tai käyttäytymisen häiriöiden ryhmään kuuluva diagnoosi. Yleisimmät diagnoosit ryhmässä olivat hyperkineettiset häiriöt (aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö, ADHD), masennustila, laaja-alaiset kehityshäiriöt, ahdistuneisuushäiriöt, älyllinen kehitysvammaisuus sekä oppimiskyvyn häiriöt. Muita yleisiä sairauksia tai vammoja nuoren kuntoutusrahan taustalla olivat muun muassa CP-oireyhtymä, epilepsia, silmän ja korvan sairaudet, useisiin elinjärjestelmiin kohdistuvat synnynnäiset epämuodostumaoireyhtymät, Downin oireyhtymä sekä tietyt lapsuus- ja nuoruusiässä ilmaantuvat tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, kuten lastenreuma.⁸

2.1.4 Arviointi nuoren kuntoutusrahan osalta

Hallituskaudella tehtyjen lakimuutosten seurauksena nuoren kuntoutusrahan erityispiirteet ovat pääosin poistuneet ja nuoren kuntoutusrahaa on mahdollista myöntää vain erittäin rajatulle ikäryhmälle eli 18–19-vuotiaille nuorille. Tämän vuoksi ei ole enää tarkoituksenmukaista säilyttää nuoren kuntoutusrahaa erillisenä etuutena.

Nuoren kuntoutusrahan lakkauttaminen erillisenä etuutena on tästä syystä otettu osaksi hallitusohjelman mukaista yleistuen vaiheittaista valmistelua. Nuoren kuntoutusrahan lakkauttamisella tavoitellaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahoja koskevan sääntelyn selkeyttämistä ja yksinkertaistamista hallitusohjelmaan sisältyvien sosiaaliturvan uudistamisen tavoitteiden mukaisesti. Lisäksi nuoren kuntoutusrahan lakkauttamisella toteutetaan hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan vähennetään ammattihenkilöstöltä vaadittavan kirjallisen työn, kuten säädöspöytäkirjojen ja erilaisten todistusten, määrää, koska hyvinvointialueen ei tarvitsisi enää laatia henkilökohtaista opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelmaa nuoren kuntoutusrahaa varten.

⁶ Kansaneläkelaitoksen kuntoutustilasto 2024, taulukko 16. Kuntoutusrahan saajat kuntoutusrahan lakiperusteen ja ikäryhmän mukaan 2024. <https://tilastojulkaisut.tietotarjotin.fi/kuntoutus/2024/>. Huom. vuonna 2024 saajissa on vielä ollut mukana 16–17-vuotiaita.

⁷ Kansaneläkelaitoksen kuntoutustilasto 2024, taulukko 19. Nuoren kuntoutusrahan saajat sairausryhmittäin 2024. <https://tilastojulkaisut.tietotarjotin.fi/kuntoutus/2024/>. Huom. vuonna 2024 saajissa on vielä ollut mukana 16–17-vuotiaita.

⁸ Kansaneläkelaitoksen tietotarjotin. Nuoren kuntoutusraha. <https://tietotarjotin.fi/tietopaketti/543229/tietopaketti-nuoren-kuntoutusraha>

Nuoren kuntoutusrahan nykyinen kohderyhmä siirrettäisiin tarkennettuna kuntoutuslain ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle. Tämä selkeyttäisi kuntoutusetuuksia ja kuntoutusrahaetuksia koskevaa sääntelyä.

Yleistukea on valmisteltu hallituskauden aikana vaiheittain. Hallituskauden aikana valmistettujen ja eduskunnalle annettujen Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksia ja kuntoutusrahaetuuksia koskeneiden hallituksen esitysten valmistelun aikana ei ole ollut vielä tietoa yleistukea koskevan valmistelun seuraavasta vaiheesta.

2.1.5 Harkinnanvarainen kuntoutusavustus

Kuntoutuslain 30 §:n mukaan kuntoutuksen jälkeiseltä ajalta kuntoutusrahaa saaneelle kuntoutujalle voidaan maksaa harkinnanvaraista kuntoutusavustusta, jos tämä on kuntoutujan työllistymisen kannalta erityisen tarpeellista. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta ei kuitenkaan makseta ajalta, jolta kuntoutujalla on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen työttömyysetuuteen. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus vastaa määrältään enintään sen saajalle kuudelta kuukaudelta laskettua kuntoutusrahaa. Avustus määritellään kertasuorituksena, ja se maksetaan yhdessä tai useammassa erässä.

Kuntoutuslain esitöiden mukaan (HE 3/2005 vp, s. 31) säännöksessä tarkoitettuina tilanteina on pidetty esimerkiksi tilannetta, jossa kuntoutuja työllistyy kuntoutuksen jälkeen aikaisempaa ansiotasoaan tuntuvasti heikommin palkattuun työhön tai työharjoitteluun tai kuntoutuja aloittaa kuntoutuksen jälkeen oman yritystoimintansa.

Harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen käyttö on ollut vähäistä. Kansaneläkelaitoksesta saatujen tietojen mukaan harkinnanvaraisia kuntoutusavustuksia on ollut maksussa vain yksittäisiä ja avustus tulee myönnettäväksi harvoin, yksittäisissä tapauksissa, koska sen edellytykset ovat tiukat eikä samaan aikaan voi saada työttömyysetuutta. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta ei ole tällä hetkellä maksussa kenellekään, ja viimeisen 15 vuoden aikana se on myönnetty yhteensä alle 5 hakijalle. Hylätyistä hakemuksista on myös valitettu harvoin. Avustus on jäänyt etuutena käytännössä tarpeettomaksi.

2.2 Menettelytapasääntely Kansaneläkelaitoksen soveltamassa etuuslainsäädännössä

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Lailla turvataan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet.

Yleissäännökset hallintoasioissa noudatettavasta menettelystä sisältyvät hallintolakiin (434/2003), jota pääsääntöisesti sovelletaan Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemien etuuksien käsittelyyn. Hallintolain säännöksistä poikkeaminen on mahdollista nimenomaisella lain tasoisella säännöksellä. Nämä erityissäännökset saavat pääsääntöisesti etusijan suhteessa hallintolakiin. Kansaneläkelaitoksessa hoidettavana olevaa toimeentuloturvaa koskevassa lainsäädännössä on hallintolaista poikkeavia menettelysäännöksiä.

Menettelytapasäännöksillä tarkoitetaan toimeenpanoon liittyviä säännöksiä, kuten päätöksen antomenettelyä, maksamistapaa, takaisinperintää, muutoksenhakua sekä lainvoimaisen

päätöksen oikaisua ja poistamista koskevaa sääntelyä. Menettelytapasäännöksiä sisältyy eri etuuslakeihin, Kansaneläkelaitoksesta annettuun lakiin sekä hallinnon yleislakeihin.

2.2.1 Sairausvakuutuslaki

Päätöksen antaminen

Sairausvakuutuslaissa ei ole erillistä säännöstä päätöksen antamisesta päivärahoja koskevista asioissa. Hallintolain 43 §:n 1 momentin mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisesti. Läh-
tökohtaisesti Kansaneläkelaitos antaa hakijalle kirjallisen päätöksen etuuden myöntämisestä, hylkäämisestä, lakkauttamisesta, tarkistamisesta, oikaisemisesta ja takaisinperinnästä.

Sairausvakuutuslain 7 luvun 4 §:ssä säädetään työnantajan oikeudesta päivärahaetuuteen. Kansaneläkelaitos antaa päätöksen myös työnantajalle silloin, kun työnantaja on asianosainen. Työnantajalle maksetaan päivärahaetus siltä osin kuin vakuutetulla on työsuhteen perusteella oikeus palkan tai sitä vastaavan korvauksen saamiseen sairauspoissaolon taikka raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainvapaan ajalta ja kun työsuhteen ehtoissa on sovittu päivärahaetuuden taikka sen osan suorittamisesta vakuutetun sijasta työnantajalle.

Työnantajalle maksetaan päivärahaetus siltä osin kuin työnantaja on maksanut vakuutetulle palkkaa työkyvyttömyysajalta työsuhteen perusteella ja työkyvyttömyys johtuu ihmisen elin-
mien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain (101/2001) mukaisesta elin-
, kudos- tai solusiirtoa varten tehdystä luovutuksesta.

Sairausvakuutuslain 15 luvun 12 §:n 2 momentin mukaan jos hyvinvointialue on toimeentulo-
tuesta annetun lain (1412/1997) 23 §:n mukaisesti maksanut toimeentulotukea ennakkona odo-
tettavissa olevaa päivärahaetuutta vastaan, päivärahaetus maksetaan ennakkoa vastaavilta osin
hyvinvointialueelle sen pyynnöstä. Saman pykälän 3 momentin mukaan sairauspäiväraha voi-
daan maksaa hyvinvointialueelle joko osittain tai kokonaan hyvinvointialueen pyynnöstä käy-
tettäväksi vakuutetun ja hänen perheensä huoltoon edellyttäen, että sairauspäivärahan maksa-
mista sen saajalle itselleen ei voida pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa
vuoksi.

Sairausvakuutuslain mukaisissa päivärahaetuuksissa päätös annetaan hallintolain mukaisesti eli
etuuden myöntämisestä, hylkäämisestä, lakkauttamisesta, tarkistamisesta, oikaisemisesta ja ta-
kaisinperinnästä. Indeksitarkistuksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta päätös annetaan vain
pyynnöstä. Tilanteissa, joissa henkilö vaatii lainvoimaisen päätöksen oikaisua ilman, että hän
esittää asiassa mitään uutta selvitystä, annetaan asiassa päätös tutkimatta jättämisestä.

Kansaneläkelaitoksen tilastotietojen mukaan vuonna 2024 tehtiin arviolta 703 000 ratkaisua sai-
rauspäivärahasta ja arviolta 224 000 ratkaisua vanhempainpäivärahasta.

Lääkekorvausten suorakorvausmenettelyssä ei anneta hallintopäätöksiä, ellei henkilö erikseen
pyydä kirjallista päätöstä (SVL 15:9 §). Kirjallisen päätöksen vaatiminen on melko harvinaista,
joten valtaosassa tapauksista kirjallista päätöstä ei ole annettu. Kansaneläkelaitos ei anna va-
kuutetulle tai apteekille hallintopäätöstä myöskään niissä tilanteissa, joissa apteekin tilittämä
suorakorvausta oikaistaan ja korvaus tai osa siitä evätään. Lääkekorvausten toimeenpano suo-
rakorvausmenettelyssä on tosiasiallista hallintotoimintaa

Matkakorvausten ja yksityisen hoidon korvausten suorakorvausmenettelyssä ei anneta hallintopäätöksiä, kun etuus maksetaan palveluntuottajan tilityksen mukaisesti, ellei henkilö erikseen pyydä kirjallista päätöstä (SVL 15: 9 §).

Sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:n mukaan vanhempainrahaan oikeutettu vanhempi voi luovuttaa yhteensä enintään 63 vanhempainrahapäivää vakuutetulle, joka on lapsen toinen vanhempi, lapsen huoltaja taikka luovuttavan vanhemman tai toisen vanhemman avio- tai avopuoliso. Vanhempainrahapäivien luovuttamisesta ilmoitetaan Kansaneläkelaitokselle ja ilmoituksen vanhempainrahapäivien luovuttamisesta voi perua siihen saakka, kunnes luovutetut päivät on käytetty. Kansaneläkelaitos ei anna vanhempainpäivärahan luovutusilmoitusten tai luovutusten perumisilmoitusten perusteella päätöstä asiakkaalle tai luovutuksen saajalle. Kansaneläkelaitos lähettää päivärahopäivien luovuttajalle ilmoituksen luovutuksen tai sen perumisen onnistumisesta tai siitä ettei luovutus tai sen peruminen ole mahdollista.

Vaikka sairausvakuutuslaissa ei ole erillistä säännöstä päätöksen antamisesta vaan päätöksen antamiseen sovelletaan hallintolakia, tämän ei lähtökohtaisesti arvioida aiheuttaneen ongelmia etuudenhakijoille päivärahaetuuksien ja korvausten osalta. Etuudenhakijat harvoin vaativat erillistä päätöstä tilanteissa, joissa sitä ei nykykäytännön perusteella anneta.

Päätöksen antamista koskevan sääntelyn puuttumisen ei arvioida aiheuttaneen ongelmia myöskään toimeenpanossa. Päätöksen antamista koskevan säännöksen lisäämisen sairausvakuutuslakiin arvioidaan kuitenkin selkeyttävän toimeenpanoa Kansaneläkelaitoksen soveltamis- ja ratkaisukäytännössä.

Etuuden keskeyttäminen tai vähentäminen muuttuneiden olosuhteiden vuoksi

Sairausvakuutuslaissa ei ole säännöstä etuuden keskeyttämisestä tai vähentämisestä muuttuneiden olosuhteiden vuoksi. Päätöksen poistamista koskevan 17 luvun 4 §:n 3 momentin mukaan, jos Kansaneläkelaitos tekee päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voi keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti, kunnes asia on uudelleen ratkaistu.

Hallintolain 53 §:n 1 momentin mukaan käsitellessään asia- tai kirjoitusvirheen korjaamista viranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon toistaiseksi tai määrätä sen keskeytettäväksi. Säännöksen esitöissä todetaan, että täytäntöönpanoa edellyttäviä päätöksiä ovat esimerkiksi verojen ja maksujen määräämistä sekä erilaisten avustusten myöntämistä koskevat päätökset. Monissa tapauksissa päätöksen täytäntöönpano on ehditty aloittaa ennen korjaamisasian vireilletuloa. Hallintopäätöksen täytäntöönpano edellyttää pääsäännön mukaan päätöksen lainvoimaisuutta. Tällä tarkoitetaan sitä, ettei päätökseen voida enää hakea muutosta säännönmukaisia muutoksenhakekeinoja käyttäen. Valitusaikana tehdyllä valituksella on täytäntöönpanoa siirtävä vaikutus. Vaatimus lainvoimaisuudesta koskee ensisijaisesti velvoittavia hallintopäätöksiä. Edunsaajat päätökset tulevat periaatteessa välittömästi lainvoimaisiksi, jos valitusoikeus päätöksestä on vain asianosaisella.⁹

Säännöksellä etuuden keskeyttämisestä tai vähentämisestä muuttuneiden olosuhteiden vuoksi on mahdollista ennaltaehkäistä takaisinperintätilanteita tai pienentää takaisinperittävää määrää. Takaisinperintätilanne syntyy, kun etuutta on maksettu aiheutta tai määrältään liian suurena. Tämä voi johtua esimerkiksi takautuvasti myönnetystä toisesta etuudesta, etuuden saajan

⁹ Hallituksen esitys 72/2002 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle hallintolaiksi ja laiksi hallintolainkäytöstä muuttamisesta, s. 115.

ilmoitusvelvollisuuden laiminlyömisestä tai etuuden maksajan virheestä. Henkilö ei esimerkiksi ole ilmoittanut paluustaan työhön tai päiväraha on maksettu virheellisesti henkilölle itselleen, vaikka työnantaja on maksanut palkkaa poissaolon ajalta. Kyse voi olla myös esimerkiksi ulkomaille muutosta tai perhesuhteiden muutoksista, joista ei ole ilmoitettu Kansaneläkelaitokselle.

Sairausvakuutuslain 15 luvun 20 §:n 1 momentin mukaan, jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta Kansaneläkelaitokselle. Pykälän mukaan tällainen olosuhteiden muutos on kyseessä, jos vakuutettu ryhtyy päivärahaetuuskaudella ansiotyöhön tai omaan työhön; vakuutettu on vuosilomalla tai muulla palkallisella vapaapäivällä myönnetyn vanhempainpäivärahajakson aikana; oikeus tämän lain mukaisen etuuden saamisen estävään tai etuutta vähentävään muun lain perusteella maksettavaan etuuteen alkaa; vakuutettu alkaa saada korvausta tämän lain mukaisista korvattavista kustannuksista muun lain perusteella; vakuutetun oikeus saada päivärahaa päättyy 8 luvun 5 §:ssä tai 9 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetun rajoituksen vuoksi; vakuutettu muuttaa pois Suomesta; yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukainen vakuutus lakkaa olemasta voimassa tai vakuutetun työtulon määrä muuttuu palkanmaksukaudella; vakuutetun osa-aikatyötä koskeva sopimus päättyy kesken osasairauspäivärahakauden; sekä olosuhteissa, joista vakuutetun on tullut ilmoittaa etuutta hakiessaan, tapahtuu muu 1–8 kohtaa vastaava muutos.

Koska sairausvakuutuslaissa ei ole säännöstä etuuden keskeyttämisestä ja vähentämisestä muutuneiden olosuhteiden vuoksi, liikamaksuista saattaa muodostua suuruudeltaan merkittäviä, jos henkilö ei suostu virheellisen päätöksen oikaisuun. Kansaneläkelaitos voi soveltaa sairausvakuutuslain 17 luvun 4 §:n 3 momenttia vasta silloin, kun päätös on saavuttanut lainvoiman. Henkilön etuuden liikamaksun syntymiseen voidaan puuttua ennakolta maksuuesteen asettamisella, mutta tällöinkin maksuuestepyyntö tulee lähtökohtaisesti tulla henkilön omasta aloitteesta, koska asiasta ei ole säädetty.

Nykyinen sääntely voi johtaa siihen, että henkilölle saattaa muodostua suuriakin etuuden liikamaksuja, joita ei saada perittyä takaisin. Mikäli kyseessä on väärinkäytös eivätkä nykysäännökset mahdollista Kansaneläkelaitosta puuttumaan tässä kuvattuihin tilanteisiin nopeasti, voi syntynyt vahinko olla henkilölle suurempi, jonka myötä myös mahdollinen rikosoikeudellinen sanktio voi olla merkittävämpi.

Takaisinperintäprosessit ovat hallinnollisesti raskaita Kansaneläkelaitokselle. Lisäksi mitä suuremmasta takaisinperinnästä on kyse, sitä harvemmin saadaan virheellisesti maksettuja päivärahoja perittyä kokonaisuudessaan henkilöltä.

2.2.2 Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta on säädetty sekä hallintolaissa että Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemissa etuuslaeissa. Asiavirheellä tarkoitetaan virhettä, joka johtuu siitä, että ratkaisun perusteena oleva selvitys on ollut ratkaisuun vaikuttavalla tavalla virheellistä tai puutteellista. Asiavirhe on kysymyksessä myös silloin, kun viranomainen on soveltanut lakia väärin.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen, päätös perustuu ilmeisen vääriin lain soveltamiseen, päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Säännöksen esitöiden mukaan suostumusta asiavirheen korjaamiseen ei tarvittaisi tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisestä menettelystä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Korjaamisen menettelyyn ryhtyminen riippuisi viime kädessä viranomaisen harkinnasta.¹⁰

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen toimien on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Luottamuksensuojaperiaate rajoittaa edunsuovien päätösten peruuttamista taannehtivin vaikutuksin ja yleensäkin päätösten muuttamista yksityiselle haitalliseen suuntaan. Yksityisen tulee voida luottaa päätöksen pysyvyyteen. Periaatteella on siten yleistä laillisuusperiaatetta yksityisen hyväksi rajoittava merkitys. Luottamusta ei voida kuitenkaan suojata silloin, kun yksityinen on vilpillisellä menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Myöskään viranomaisen lupaukset ja käsitykset eivät perusta suojaamisen arvoista luottamusta.¹¹

Hallintovaliokunta käsitellessään hallituksen esitystä HE 72/2002 totesi mietinnössään ehdotusta 50 §:n 2 momentista (HaVM 29/2002 vp — HE 72/2002 vp): ”Virheet saattavat johtua esimerkiksi virheellisestä tai puutteellisesta asian selvittämisestä, jolloin on usein hankalaa päätellä, onko virhe aiheutunut viranomaisesta vai asianosaisesta. Asianosainen on voinut myös jättää hakemuksensa puutteellisena, mutta viranomainen on kuitenkin ottanut asian ratkaistavakseen ja tehnyt virheellisen päätöksen. Tällaisessa tilanteessa virhe on aiheutunut sekä asianosaisen että viranomaisen menettelystä. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttia selvennettäväksi siten, että asianosaisen suostumusta ei tarvita, jos asianosaisen omasta menettelystä aiheutunut virhe on ilmeinen. Hallintovaliokunnan ehdottamassa muodossa 50 §:n 2 momentin viimeinen virke kuuluu seuraavasti: ”Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on *ilmeinen ja se on* aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.”

Kansaneläkelaitoksen soveltamissa etuuslaeissa säädetään pääosin yhteneväisesti asiavirheen korjaamisesta. Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen. Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Hallintolaista poiketen Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemien etuuslakien virheen korjaamista koskevat säännökset edellyttävät hakijan suostumusta, mikäli kyseessä on virheen

¹⁰ Hallituksen esitys HE 72/2002 vp Eduskunnalle hallintolaiksi ja laiksi hallintolainkäyttölain muuttamisesta, s. 113.

¹¹ Hallituksen esitys HE 72/2002 vp Eduskunnalle hallintolaiksi ja laiksi hallintolainkäyttölain muuttamisesta, s. 20.

korjaaminen asianosaisen vahingoksi. Suostumus on pyydettävä ennen asiavirheen korjaamista. Jos henkilö ei anna kirjallista suostumustaan silloin, kun se on asiavirheen korjaamiseksi tarpeen, Kansaneläkelaitos voi hakea lainvoiman saaneen päätöksen poistamista sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta.

Asiavirheen korjaamista koskevat säännökset ovat samansisältöiset kaikissa etuuksissa, toimeentulotukea ja yleistä asumistukea lukuun ottamatta. Muista etuuslaeista poiketen toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) ei säädetä mitään asiavirheen korjaamisesta.

Osassa Kansaneläkelaitoksen soveltamia etuuslakeja säädetään asian uudelleen ratkaisemisesta muun etuuden myöntämisen johdosta. Tämän sääntelyn soveltamisala koskee tilanteita, joissa päätöksen virheellisyys johtuu takautuvasti myönnetystä etuudesta tai korvauksesta taikka aiemmin myönnetyn etuuden takautuvasta korotuksesta, ja myönnetty etuus tai korvaus on sellainen, että se estää etuuden maksamisen, vähentää etuuden määrää tai otetaan etuudessa tulona huomioon. Näissä tilanteissa päätös voidaan oikaista vahingoksi ilman etuuden saajan suostumusta tai poistomenettelyä. Esimerkiksi kuntoutuslain 57 a §:n perusteella, jos kuntoutusrahaetuuden saajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty lain 22, 34, 36 tai 36 a §:n nojalla huomioon otettava etuus tai korvaus, Kansaneläkelaitos voi ilman asianosaisen suostumusta tai päätöksen poistamista ratkaista asian uudelleen.

Yleistä asumistukea koskevan lain (938/2014) 38 §:n mukaan päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Yleisen asumistuen osalta asiavirheen korjaamista koskeva säännös siis vastaa hallintolain 50 §:n 2 momentissa säädettyä. Asianosainen voi valittaa myös asiavirheen korjaamista koskevasta päätöksestä, mikä viime kädessä turvaa hänen oikeutensa myös silloin, kun päätös on korjattu häntä kuulematta.¹²

Vakuutus oikeus on 15.11.2019 antamassaan ratkaisussa katsonut, että Kansaneläkelaitos oli oikaissut asumistukipäätöksen vakuutetun vahingoksi pyytämättä hänen suostumustaan oikaistuun tai hakematta oikaistavan päätöksen poistamista. Kansaneläkelaitos oli katsonut, että oikaistu ei edellyttänyt vakuutetun suostumusta, koska oikaistun päätöksen virhe oli ollut ilmeinen ja se oli aiheutunut ruokakunnan omasta menettelystä. Vakuutus oikeus katsoi, että oikaistun päätöksen virheellisyyttä ei voitu pitää laissa tarkoitettulla tavalla ilmeisenä. Asiassa ei myöskään ollut osoitettu vakuutetun antaneen Kansaneläkelaitokselle virheellistä tietoa asumistuen määräytymiseen vaikuttavista seikoista ennen oikaistun päätöksen antamista. Vakuutetun ei muutoinkaan katsottu osoitetun omalla menettelyllään aiheuttaneen oikaistun päätöksen virheellisyyttä. Vakuutus oikeus katsoi, ettei myönnettyä asumistukea näin ollen voitu ilman sen saajan suostumusta oikaista hänen vahingokseen.¹³

Etuuspäätösten korjaamiselle asianosaisen vahingoksi on, yleistä asumistukea lukuun ottamatta, säädetty tiukempi suostumusedellytys kuin muille hallintolain mukaisille hallintopäätöksille. Perusteluna tälle on esitetty se, että hallintolain 6 §:ssä nimenomaisesti säädetty luottamuksen suoja asettaa erityisen suuria vaatimuksia sosiaaliturvaa ja eläkevakuutusta hoitavan viranomaisen toiminnalle. Näin ollen etuuspäätöksiä oikaistaessa on katsottu tarpeelliseksi säätää

¹² HE 52/2014 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain muuttamisesta, s. 27.

¹³ VakO 716:2019.

hallintolaista poikkeavasti siten, että asianosaisen vahingoksi tehtävä asiavirheen ja menettelyvirheen korjaaminen edellyttää aina asianosaisen suostumusta.

Työttömyysturvalain (1290/2002) 12 luvun 4 b §:n perusteella, jos työttömyysetuuden saajalle on myönnetty työllistymistä edistävän palvelun ajalle työttömyysetuutta ja 10 luvun 6 §:ssä mainittua kulukorvausta, koska hakija on antanut osallistumisestaan työllistymistä edistävään palveluun ilmeisen virheellisen tiedon, työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen. Säännös on muutoutunut eduskunnan perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella¹⁴.

Yleistukilain (48/2026) 43 §:ään sisältyy työttömyysturvalain 12 luvun 4 b §:ää vastaava säännös asian uudelleen ratkaisemisesta työllistymistä edistävästä palvelusta poissaolon vuoksi. Yleistukilain mainitun säännöksen perusteella, jos yleistuen saajalle on myönnetty työllistymistä edistävän palvelun ajalle yleistukea ja työttömyysturvalain 10 luvun 6 §:ssä tarkoitettua kulukorvausta, koska hakija on antanut osallistumisestaan työllistymistä edistävään palveluun ilmeisen virheellisen tiedon, Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen. Tämäkin säännös on muutoutunut eduskunnan perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella¹⁵.

Opintotukilain (65/1994) 30 c §:n perusteella, jos opiskelija ei ole lainkaan aloittanut opintojaan oppilaitoksessa, Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista opintotukea koskevan asian uudelleen. Tämä tarkoittaa vain tilannetta, jossa opintoja ei ole harjoitettu yhdenkään päivän ajan. Korkeakouluopinnoissa tämä tarkoittaa esimerkiksi tilanteita, joissa oppilaitokseen valittu ei ota opiskelupaikkaa vastaan, luopuu opiskeluoikeudestaan tai ei ilmoittaudu läsnä olevaksi. Jos opintojen alkamispäivä vain siirtyy myöhemmäksi, ei voida katsoa, että opiskelija ei olisi lainkaan aloittanut opintoja oppilaitoksessa.

Hallituksen esityksessä HE 40/2015 vp eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta todotiin (s. 27): ”Toisen asteen opinnoissa säännös tulisi sovellettavaksi tilanteissa, joissa oppilaitos ilmoittaisi, ettei opiskelija ole ensimmäisenä lukuvuonna aloittanut opintojaan lainkaan eli osallistunut lainkaan opetukseen. Korkeakouluopinnoissa säännös tulisi käytännössä sovellettavaksi silloin, kun opiskelija ei olisi ilmoittautunut läsnä olevaksi opintojen ensimmäisenä vuonna. Ennen asian ratkaisemista uudelleen opiskelija kuultaisiin hallintolain edellyttämällä tavalla ja asian uudelleen ratkaisemisen jälkeen opiskelijalla olisi oikeus valittaa uudesta ratkaisusta. Muutos ei näin ollen heikentäisi hakijan oikeusturvaa.”

Etuutta saavan henkilön näkökulmasta nykyinen sääntely tarkoittaa sitä, että henkilöltä tarvitaan suostumus vahingoksi oikaisuun niissäkin tapauksissa, joissa virhe on ilmeinen ja aiheutunut hänen omasta menettelystään. Jos henkilö ei anna suostumustaan, hakee Kansaneläkelaitos päätöksen poistamista muutoksenhakuelimeltä. Kansaneläkelaitoksen tilastojen mukaan 88,5 % poistohakemuksista hyväksyttiin vuonna 2024. Poistoasioiden keskimääräinen käsittelyaika sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa oli vuonna 2024 lähes seitsemän kuukautta. Tilanteessa, jossa päätöksen virheellisyys ja korjaustarve on ilmeinen, erityisesti poistoprosessi on lähinnä asian käsittelyä viivästyttävä vaihe. Poistoprosessi on myös hallinnollisesti raskas. Lopputulos on etuutta saavan henkilön näkökulmasta yleensä sama riippumatta siitä, millä menettelyllä siihen on päädytty. Henkilö saa käsittelyn päätteeksi aina valituskelpoisen päätöksen, mikä toteuttaa oikeusturvaa.

¹⁴ PeVL 25/2013 vp - HE 90/2013 vp.

¹⁵ PeVL 41/2025 vp – HE 112/2025 vp.

Todetaan, että nykyisin Kansaneläkelaitoksen soveltamis- ja ratkaisukäytännössä on osittain tulkinnanvaraista, voiko Kansaneläkelaitos esimerkiksi oikaista väliaikaista päätöstä asiakkaan vahingoksi tilanteessa, jossa väliaikainen päätös on annettu asianmukaisesti sen hetkisten olosuhteiden vallitessa, mutta väliaikaisen päätöksen jälkeen asiakkaalle myönnetään takautuvasti etuus tai korvaus, joka vaikuttaa päivärahan määrään alentavasti.

Antamassaan lausunnossa luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi Kansaneläkelaitos ehdotti, että yleistukilakiin lisättäisiin mahdollisuus hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaisesti korjata virhe ilman asianosaisen suostumusta, jos virhe on ilmeinen ja aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä¹⁶. Esitystä ei muutettu Kansaneläkelaitoksen ehdottamalla tavalla. Hallituksen esityksessä HE 112/2025 vp yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi todetaan, että sen sijaan, että Kansaneläkelaitoksen lausuntokierroksella ehdottama muutos tehtäisiin vain työttömyyden perusteella maksettavaan yleistukilainsäädäntöön, ehdotetun muutoksen tarkoituksenmukaisuutta ja vaikutuksia voidaan arvioida koko Kansaneläkelaitoksen toimeenpaneman etuuslainsäädäntökokonaisuuden kannalta muiden lainsäädäntöhankkeiden yhteydessä.

Kansaneläkelaitoksen takaisinperintäprosessin voidaan katsoa alkavan perustepäätöksen antamisesta. Perustepäätöksellä tarkoitetaan päätöstä, jolla takaisinperinnän perusteena oleva liikamaksu syntyy. Perustepäätökseen päädytään joko asiavirheen korjaamisen, poistomenettelyn tai tuen tarkistamisen kautta.

Perustepäätöksen yhteydessä henkilöä kuullaan hallintolain mukaisesti liikamaksusta, ellei perinnästä luovuta vähäisyysperusteella päätöksen yhteydessä. Kuulemisprosessin jälkeen Kansaneläkelaitos antaa valituskelpoisen päätöksen takaisinperinnästä. Jos henkilö valittaa perustepäätöksestä, antaa Kansaneläkelaitos takaisinperintäpäätöksen kuitenkin pääsääntöisesti vasta sen jälkeen, kun valitusasia on lainvoimaisesti ratkaistu. Jos Kansaneläkelaitos on päättänyt periä liikaa maksettua etuutta takaisin, siirrytään perintävaiheeseen, jota toteutetaan ensisijaisesti vapaaehtoisen perinnän keinoin. Viime kädessä oikeudellinen perintä on mahdollinen.

2.2.3 Asiavirheen korjaaminen yleistukea koskevassa työvoimapolitiisessa asiassa

Työttömyysturvalaissa ja yleistukilaissa säädetään työvoimapolitiisesta lausunnon antamisesta. Työvoimaviranomainen tai Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) antaa työttömyysetuuden (ansiopäivärahan ja yleistuen) maksamisen työvoimapolitiisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon. Tietyt harkintaa vaativat lausunnonantamistehtävät on keskitetty valtakunnallisesti KEHA-keskukseen.

Jos työvoimapolitiista lausuntoa joudutaan korjaamaan työnhakijan vahingoksi, työvoimaviranomainen tai KEHA-keskus kuulee työnhakijaa hallintolain 34 §:n perusteella. Vakiintuneessa soveltamiskäytännössä on katsottu, ettei lausunnon muuttamiseen tarvita työnhakijan suostumusta, koska muodollisesti kyse ei ole päätöksestä. Käytännössä työvoimapolitiisesta lausunnon korjaaminen tarkoittaa sitä, että aiempi lausunto kumotaan ja työnhakijan työttömyysturvaoikeudesta annetaan uusi työvoimapolitiittinen lausunto.

Tarve korjata annettua työvoimapolitiista lausuntoa voi johtua esimerkiksi siitä, että työvoimaviranomainen tai KEHA-keskus havaitsee lausunnossa virheen tai työnhakija ilmoittaa takautuvasti tietoja, jotka vaikuttavat työvoimapolitiisesta lausunnossa ilmoitettuun etuusasian

¹⁶ [Lausuntopalvelu.fi, Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi.](https://lausuntopalvelu.fi/Lausuntopyynto/luonnoksesta_hallituksen_esitykseksi_yleistukea_koskevaksi_lainsaadannoksi)

ratkaisuun. Lisäksi työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos voivat pyytää työvoimaviranomaiselta tai KEHA-keskukselta asian käsittelemistä uudelleen esimerkiksi silloin, kun työnhakija on ilmoittanut työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle työssäolosta, yritystoiminnasta tai opinnoista, eikä näistä ole aiemmin annettu työvoimapolitiittista lausuntoa.

Kun työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos on saanut uuden aiemmasta poikkeavan työvoimapolitiittisen lausunnon, se pyytää työnhakijan suostumusta aiemman työvoimapolitiittisen lausunnon perusteella antamansa päätöksen uudelleen käsittelemiseksi. Työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen antamasta uudesta päätöksestä voi valittaa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja sen päätöksestä vakuutus oikeuteen.

Työvoimaviranomainen ja KEHA-keskus antavat työvoimapolitiittisia lausuntoja sekä työttömyyskassoille että Kansaneläkelaitokselle, eikä työvoimaviranomaisella tai KEHA-keskuksella välttämättä ole lausuntoa annettaessa edes tietoa siitä, hakeeko työnhakija ansiopäivärahaa vai yleistukea. Tästä syystä on tarkoituksenmukaista, että työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen noudattamat menettelytavat ovat riippumattomia siitä, millaisia menettelytapoja työttömyyskassat ja Kansaneläkelaitos noudattavat, jos näissä on olennaisia eroavaisuuksia.

2.2.4 Kuntoutusrahan maksujaksot

Kuntoutuslain 46 §:ssä säädetään kuntoutusetuuden ja kuntoutusrahetuuden maksamisesta ja korvaamisesta. Pykälän 2 momentin mukaan ensimmäinen maksukausi käsittää 6 ensimmäistä arkipäivää kuntoutusrahoituksen alkamisesta ja kukin seuraava maksuerä 25 arkipäivää. Jos kuntoutus toteutetaan lyhyemmissä jaksoissa, maksukausi on toteutuneen jakson mittainen. Maksukausia koskeva säännös vastaa pääosiltaan

Kansaneläkelaitoksen toimeenpanotyössä on havaittu, että nykyinen sääntely voi usein johtaa henkilön kannalta epätarkoituksenmukaisiin tilanteisiin, joissa hän voi saman kuukauden aikana saada maksuun useampia pienempiä eriä. Tällöin kuntoutusrahan maksaminen ei ole samalla tapaa ennakoitavissa kuin esimerkiksi työttömyysturvan tai sairauspäivärahan. Erityisesti ammatillisen kuntoutuksen kohdalla 46 §:n 2 momentin jälkimmäinen virke on johtanut siihen, että kuntoutujalle maksetaan useita pieniä eriä, sillä lyhyemmissä jaksoissa toteutetun kuntoutuksen on katsottu viittaavan myös tilanteisiin, jossa henkilö saa lyhyiden kuntoutusjaksojen välillä väliajan kuntoutusrahaa toimeentulonsa turvaamiseksi. Tämä voi johtaa siihen, että kuntoutuja saa viikoittain maksuun pieniä eriä, jos kuntoutus toteutuu esimerkiksi aina muutamien päivien jaksoissa kerrallaan. Esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen järjestämässä työkokeilussa ja työhönvalmennuksessa on erilaisia kuntoutusta suunnittelevia tapaamisia sekä työnhakuun ja työskentelyyn liittyviä vaiheita, joiden kesto ja tapaamistiheys vaihtelevat. Lisäksi palveluissa voi tietyin edellytyksin käyttää erilaisia jaksotus- ja joustomahdollisuuksia.

Kansaneläkelaitoksen soveltamis- ja ratkaisukäytännössä on havaittu, että kuntoutujat eivät aina tiedä, milloin ja kuinka paljon kuntoutusrahaa tulee maksuun, mikä voi vaikeuttaa talouden hallintaa ja aiheuttaa huolta toimeentulosta sekä lisätä yhteydenottoja Kansaneläkelaitokseen. Työttömät kuntoutujat kokevat työttömyysetuuden turvallisemmaksi etuudeksi, sillä se maksetaan säännöllisesti kuukausittain. Taloudellisen tilanteen epävarmuus ja etuuksien monimutkaisuus voivat pahimmillaan estää kuntoutukseen osallistumisen. Kansaneläkelaitoksessa on havaittu, että työttömyysetuutta saavat henkilöt eivät välttämättä hakeudu kuntoutukseen, vaikka heillä voisi olla oikeus kuntoutukseen, vaan pysyvät työttömyysturvajärjestelmän piirissä. Asiakkaat saattavat jopa keskeyttää kuntoutuksen tai jättää sen kokonaan väliin, koska kuntoutusrahan maksujaksot ovat vaikeasti ennakoitavissa ja hahmotettavissa.

2.3 Työttömyysturvalain sovitellun työttömyysetuuden määrä

Voimassa olevan työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvun 5 §:ssä säädetään etuuden määrästä.

Mainitun 5 pykälän 1 momentti sisältää perussäännön sovitellun etuuden määrästä. Säännös koskee paitsi ansiopäivärahaa myös peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea ja jatkossa nämä perusturvaetuudet korvaavaa työttömyyden perusteella maksettavaa yleistukea. Säännöksen mukaan soviteltu työttömyysetuus lasketaan siten, että täydestä (tai vähennettävän sosiaalietuuden huomioimisen vuoksi vähennetystä) työttömyysetuudesta vähennetään 50 prosenttia saadusta tulosta. Saadulla tulolla tarkoitetaan sovittelevan jakson aikana saatua bruttotuloa, kun kyse on palkkatyöstä. Kun kyse on yritystoiminnan tulosta, tulo huomioidaan joko viimeksi vahvistetun verotuksen mukaisena ansiotulo-osuutena, tai, jos vahvistetun verotuksen jälkeen tulon voidaan arvioida muuttuneen, tämän uuden arvion perusteella.

Pykälän 2 momentti sisältää säännöksen soviteltua ansiopäivärahaa koskevasta enimmäis- ja vähimmäismäärästä. Enimmäismäärää koskevan säännöksen mukaan sovitellun ansiopäivärahan määrä lasketaan siten, että se ja tulo sovittelevan jakson aikana yhteensä ovat enintään ansiopäivärahan perusteena olevan palkan suuruinen. Säännöstä sovellettaessa huomioidaan koko se tulo, jonka henkilö on sovittelevan jakson aikana saanut, ei siis yksinomaan 1 momentissa tarkoitettua 50 prosenttia saadusta tulosta. Tämän saadun kokonaistulon ja sovitellun ansiopäivärahan yhteismäärä voi olla enintään se euromäärä, joka on täyden ansiopäivärahan perusteena. Tavoitteena on, että osittaisen työllistymisen tulojen ja ansiopäivärahan yhteismäärä ei ylittäisi ansiopäivärahan perusteeksi laskettua palkkaa, mikä voisi luoda esteen koko-aikatyöhön siirtymiselle.

Vähimmäismääräsäännöksen tarkoitus on estää se, että enimmäismääräsäännöksen vuoksi henkilön soviteltu ansiopäiväraha jäisi pienemmäksi kuin peruspäivärahan tai työmarkkinatuen, jatkossa yleistuen, saajalle 1 momentin perusteella maksettava soviteltu työttömyysetuus olisi. Soviteltuna ansiopäivärahana maksetaan siis kuitenkin vähintään niin paljon kuin henkilöllä olisi oikeus saada soviteltuna perusturvaetuutena.

Yleistukilain 15 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan yleistukeen sovelletaan, mitä säädetään työttömyysturvalain 4 luvun 5 §:n 1 momentissa etuuden määrästä.

Vaikka työttömyysturvalain 4 luvun 5 §:n säännös sinänsä sisältää erittäin toimivan laskentaa koskevan säännön, sen ei arvioida olevan erityisen selkeä ja informatiivinen kansalaisten näkökulmasta. Osana työttömyysetuuden sovitellun suojaosan poiston jälkeistä työtä on linjattu, että työttömyysetuuden sovittelevaa koskevaa säännöstä kehitetään. Säännöksestä tulisi käydä selkeämmin ilmi, miten sovitteleva tapahtuu, ja missä määrin laskukaavan perusteella käyttöön jäävä tulo edelleenkin kannustaa ottamaan vastaan osittaista työtä tai harjoittamaan sivutoimista yritystoimintaa.

3 Tavoitteet

Hallitus uudistaa sosiaaliturvaa siten, että järjestelmä on yksinkertaisempi ja työhön kannustavampi.

Nuoren kuntoutusrahaa koskevan ehdotuksen tavoitteena on selkeyttää kuntoutusetuuksien ja kuntoutusrahaetuuksien kokonaisuutta ja niitä koskevaa sääntelyä.

Menettelytapasääntelymuutosten tavoitteena on yhtenäistää Kansaneläkelaitoksen toimeenpääntien etuuksien menettelysäännöksiä.

Työttömyysturvalain sovittelua koskevan säännöksen muutoksen tavoitteena on selkeyttää sitä, miten sovittelu tapahtuu, ja kannustaa ottamaan vastaan osittaista työtä tai harjoittamaan sivutoimista yritystoimintaa.

Kuntoutuksen ajan perustoimeentulon turvaaminen tässä esityksessä esitetyllä tavalla, Kansaneläkelaitoksen toimeenpaneman etuuslainsäädännön menettelysäännösten yhtenäistäminen sekä työttömyysturvalain sovittelua koskevan säännöksen kehittäminen toteuttavat hallitusohjelman kirjausta sosiaaliturvan sujuvoittamisesta.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Nuoren kuntoutusrahaa koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi. Säännöksen piiriin kuuluva kohderyhmä ehdotetaan siirrettäväksi tarkennettuna Kansaneläkelaitoksen järjestämän ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle. Henkilö saisi päätöksen ammatillisesta kuntoutuksesta ja kuntoutusrahan sen perusteella. Nuorten työpajatoimintaa ei järjestetä ammatillisena kuntoutuksena eikä työpajaan osallistuminen siten oikeuttaisi kuntoutusrahaan. Maksullisten opintojen tukeminen ammatillisena kuntoutuksena olisi mahdollista jatkossa vain ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytysten mukaisesti erityisin perustein.

Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi.

Kuntoutusrahan maksukausia koskeva säännös ehdotetaan muutettavaksi.

Sairausvakuutuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös päätöksen antamisesta. Kansaneläkelaitoksen tulisi antaa etuuden myöntämistä, epäämistä, tarkistamista, lakkauttamista ja takaisinperintää koskevassa asiassa hakijalle kirjallinen päätös. Päätöstä ei tarvitse antaa, jos etuuden tarkistaminen johtuu yksinomaan indeksitarkistuksesta tai muusta vastaavasta lain tai asetuksen nojalla suoraan määräytyvästä perusteesta, ellei hakija tätä päätöstä erikseen vaadi.

Sairausvakuutuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös etuuden maksamisen keskeyttämisestä tai vähentämisestä muuttuneiden olosuhteiden vuoksi. Etuuden maksaminen voitaisiin väliaikaisesti keskeyttää tai maksettavan etuuden määrää vähentää, jos on ilmeistä, että sen saajalla ei olosuhteiden muuttumisen tai muun syyn perusteella ole siihen enää oikeutta tai etuuden määrää tulisi vähentää. Keskeyttämisestä ja vähentämisestä olisi välittömästi ilmoitettava etuudensaajalle ja etuutta koskeva päätös olisi annettava viivytyksettä.

Asiavirheen korjaamista koskevaa sääntelyä etuuslaeissa ehdotetaan muutettavaksi. Ehdotuksen mukaan Kansaneläkelaitos jatkossa soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:ää. Muutoksen johdosta Kansaneläkelaitos voisi korjata asiavirheen asianosaisen vahingoksi ilman asianosaisen suostumusta, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Lisäksi ehdotetaan, että kuitenkin, jos kyse olisi tilanteesta, jossa asiaan on tullut selkeää uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen, hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohdan sijasta sovellettaisiin voimassa olevaa sääntelyä etuuslaeissa. Ehdotus ei koskisi lakia toimeentulotuesta (1412/1997).

Työttömyysturvalain sovitellun työttömyysetuuden määrää koskevaa säännöstä muutettaisiin siten, että säännöksestä kävisi nykyistä selkeämmin ilmi, miten työttömyysetuuden sovittelu tehdään.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksen taloudelliset vaikutukset arvioidaan vähäisiksi. Nuoren kuntoutusrahan lakkauttaminen toisi vähäisiä säästöjä kuntoutusrahakustannuksiin, kun kohderyhmä tarkentuisi. Henkilöitä, joille kuntoutusrahaa ei jatkossa maksettaisi, olisi arvioiden mukaan korkeintaan muutamia kymmeniä. Toisaalta työttömyysturvamenot ja toimeentulotukimenot voisivat vastaavasti kasvaa vähäisessä määrin, kun henkilöt hakeutuisivat jatkossa erityisesti näille etuuksille toimeentulonsa turvaamiseksi.

4.2.1.1 Vaikutukset kotitalouksien asemaan

Nuoren kuntoutusrahan lakkauttamisen ei arvioida vaikuttavan kotitalouksien asemaan merkittävästi, koska valtaosa nuoren kuntoutusrahan nykyisten säännösten perusteella oikeutetuista hakijoista olisi oikeutettu myös jatkossa kuntoutusrahan ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteiden alla. Ainoastaan etuuden myöntämisen perusteena oleva lakiperuste vaihtuisi. Ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettava kuntoutusraha ja nuoren kuntoutusraha ovat vähimmäismäärältään ja vähimmäismäärän ylittävän kuntoutusrahan osalta laskukaavaltaan samanlaiset.

Ehdotuksen mukaisesti valtaosalle kohderyhmästä ei siten tulisi muutoksia etuuden määrässä tai muutoinkaan etuusoikeuden osalta. Nuorten työpajatoiminnassa olevien nuoren kuntoutusrahaa saavien nuorten ja maksullisia opintoja suorittavien nuoren kuntoutusrahaa saavien nuorten osalta kyseessä olisi heikennys nykytilanteeseen nähden. Näissä toimenpiteissä olevien osalta kuntoutusrahaoikeutta ei enää jatkossa olisi. Maksulliset opinnot ammatillisena kuntoutuksena mahdollisia poikkeuksellisesti. Tällöin asiakas voi hakea myös kuntoutusrahaa ammatillisen kuntoutuksen ajalle. Kansaneläkelaitoksen arvion mukaan kyseessä on kuitenkin erittäin pieni, vain muutamia kymmeniä henkilöitä sisältävä joukko. Työpajatoiminnassa olevat nuoret voisivat hakeutua työvoimapalvelujen piiriin ja työttömän työnhakijan yleistuelle, mikäli sen myöntämisedellytykset täyttyvät, tai viimesijassa toimeentulotuelle.

Maksullisia opintoja suorittavat nuoret eivät välttämättä ole oikeutettuja opintotukilain (65/1994) mukaisiin opintotukietuuksiin. Näiden nuorten kannalta ehdotettu muutos on heikennys nykytilanteeseen nähden. Nuoren kuntoutusrahaa maksullisten opintojen perusteella saavien henkilöiden määrä on kuitenkin hyvin pieni, kuten edellä on todettu. Lisäksi maksulliset opinnot ovat pääsääntöisesti olleet kestoltaan lyhyehköjä polkuopintoja, joiden kautta nuori on voinut päästä maksuttomiin tutkinto-opintoihin ammattikorkeakouluun. Maksullisia opintoja suorittavien nuorten mahdollisuus suorittaa esimerkiksi mainitut polkuopinnot voivat vaikeutua ehdotetun muutoksen myötä. Toisaalta tutkinto-opintoihin pääsemisessä on erilaisia väyliä ja mahdollisuuksia hakeutua opintoihin. Maksullisia opintoja suorittavat nuoret todennäköisesti hakeutuisivat muiden etuuksien saajiksi toimeentulonsa turvaamiseksi.

Ammatillisena kuntoutuksena tuettavat opinnot ovat pääsääntöisesti maksuttomia. Maksulliset opinnot tulevat kyseeseen vain poikkeuksellisesti tilanteissa, joissa tarkoituksenmukaiseksi arvioitua koulutusta ei esimerkiksi ole saatavilla julkisissa oppilaitoksissa. Maksullisten opintojen tarkoituksenmukaisuus arvioidaan aina erikseen.

Ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavaa kuntoutusrahaa maksetaan kuntoutuksen päättämispäivään saakka. Nuoren kuntoutusrahaa maksetaan sen kuukauden loppuun, jona meneillään oleva kuntoutus päättyy. Kuntoutuksen päättymisen voi johtua opinnoista valmistumisesta tai kuntoutuksen keskeytymisestä esimerkiksi asiakkaan terveydentilasta johtuen. Nuoren kuntoutusrahan osalta tarkoituksena on ollut ehkäistä katkoksia toimeentulossa erityisesti niissä

tilanteissa, joissa asiakas siirtyy nuoren kuntoutusrahalta työkyvyttömyyseläkkeelle, joka on kuukausietuus. Kuntoutusraha puolestaan on päivärahaetus, jota maksetaan kuntoutukseen osallistumisen ajalta ja odotus- ja väliajalta.

Tältä osin ehdotettu muutos nuoren kuntoutusrahan voisi aiheuttaa lyhyitä katkoksia toimeentuloon erityisesti tilanteissa, joissa kuntoutus päättyy ja asiakas siirtyy suoraan työkyvyttömyyseläkkeelle. Ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan osalta olisi edelleen tarkoituksenmukaista, että kuntoutusrahaa maksetaan vain kuntoutuksen päättymispäivään saakka, koska asiakkaat voivat siirtyä työelämään tai muille etuuksille joustavasti kesken kuukauden.

Ehdotettu muutos olisi heikennys niille nykyisin nuoren kuntoutusrahan kohderyhmään kuuluville nuorille, joiden etuusoikeus muodostuisi ehdotetun muutoksen myötä ammatillisen kuntoutuksen uuden lakiperusteen nojalla, ja jotka siirtyisivät kuntoutuksen päätyttyä suoraan työkyvyttömyyseläkkeelle. Katkos toimeentulossa olisi kuitenkin lyhytaikainen, korkeintaan muutamia viikkoja kestävä vaihe. Asiakkaiden olisi todennäköisesti haettava muuta etuutta, esimerkiksi toimeentulotukea, tälle ajalle toimeentulonsa turvaamiseksi. Tällöin kyse olisi lyhytaikaisesta toimeentulotuen tarpeesta. On myös mahdollista, että kaikkien asiakkaiden ei tarvitsisi hakea toimeentulotukea tälle enimmillään muutaman viikon ajanjaksolle, vaan he voisivat turvata toimeentulonsa esimerkiksi säästöillään ennen työkyvyttömyyseläkeoikeuden alkamista.

Ehdotettu muutos voisi tarkoittaa pienelle määrälle asiakkaita myös parannusta nykytilaan nähden. Erityisesti ne asiakkaat, joiden nuoren kuntoutusraha on hylätty erityisten tukitoimien tarpeen puuttumisen perusteella, mutta joiden työelämätavoitteen voidaan kuitenkin arvioida olevan matalampi kuin ammatillisen kuntoutuksen työelämätavoitteen, voisivat mahdollisesti täyttää jatkossa ammatillisen kuntoutuksen uuden lakiperusteen mukaisen myöntämisedellytyksen ja siten saada päätöksen ammatillisesta kuntoutuksesta ja kuntoutusrahasta sen perusteella. Tämäkin ryhmä on arvioidusti hyvin pieni, korkeintaan muutamia kymmeniä henkilöitä.

Harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen lakkauttamisella ei arvioida olevan kotitalouksia koskevia vaikutuksia, koska etuuden käyttö on viime vuosien aikana ollut marginaalista.

Sairausvakuutuslakiin ehdotettu säännös päivärahaetuuden maksamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä ja vähentämisestä sekä etuuslakeihin ehdotettu asiavirheen korjaaminen ilman asianosaisen suostumusta vähentäisi virheellistä etuusmaksatusta sekä etuuksien takaisinperintätilanteita.

Sovitellun työttömyysetuuden määrää koskevalla ehdotuksella ei olisi vaikutusta maksettavan sovitellun työttömyysetuuden määrään. Säännöksen selkeyttämisellä voi olla myönteinen vaikutus osa-aikatyön ja lyhytkestoisen, määräaikaisen työn (enintään 2 viikkoa kestävä koko-aikatyö) vastaanottamiseen. Tällöin tarve saada työttömyysturvaa vähenisi, ja samoin tarve yleiseen asumistukeen ja toimeentulotukeen voisi vähentyä. Koska palkkatulon verotus on keveämpää kuin etuustulon, henkilön käytettävissä olevan nettotulon määrä kasvaisi.

4.2.1.2 Vaikutukset työllisyyteen

Nuoren kuntoutusrahaa koskevalla muutosehdotuksella ei arvioida olevan erityisiä vaikutuksia työllisyyteen. Tavoitteena olisi edelleen ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alla tukea nuoren kuntoutusrahan kohderyhmään kuuluvia matalamman työelämätavoitteen nuoria kohti opintoja ja työllistymistä sekä ehkäistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä.

Sovitellun työttömyysetuuden määrää koskevan säännöksen selkeyttämisellä voi olla myönteinen vaikutus osa-aikatyön ja lyhytkestoisen, määräaikaisen työn (enintään 2 viikkoakestäväko-koaikatyö) vastaanottamiseen. Kuitenkin sovittelun työttömyysetuuden määrän selkeytyksen vaikutukset työllisyyteen riippuvat käyttäytymisvaikutuksista.

4.2.2 Muut ihmisvaikutukset ja yhteiskunnalliset vaikutukset

4.2.2.1 Vaikutukset sosiaaliturvajärjestelmään

Kuntoutuslain mukaisiin kuntoutus- ja kuntoutusrahaetuksiin on hallituskauden aikana tehty lukuisia muutoksia, kuten nykytilan kuvausta koskevasta osiosta ilmenee. Ehdotettu muutos nuoren kuntoutusrahan kohderyhmän siirtämisestä tarkennettuna Kansaneläkelaitoksen ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle yksinkertaistaisi ja selkeyttäisi edelleen kuntoutus- ja kuntoutusrahaetuuksien kokonaisuutta ja niiden toimeenpanoa.

Sairausvakuutuslakiin ehdotettavat säännökset päätöksen antamisesta ja päivärahaetuuden maksamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä ja vähentämisestä yhdenmukaistaisivat etuuksien menettelytapasääntelyä.

Asiavirheen korjaamista koskevat muutokset sujuvoittaisivat etuuksien toimeenpanoa ja nopeuttavat virheellisten päätösten korjaamista.

Sovitellun työttömyysetuuden määrä koskeva muutos selkeyttäisi sääntelyä. Jos tavoite säännöksen aiempaa paremmasta ymmärrettävyydestä toteutuu, henkilöiden sovittelua koskevat virhekäsitykset vähenisivät.

4.2.2.2 Perus- ja ihmisoikeudet

Perustuslain 21 § koskee oikeusturvaa. Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsitteilyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on turvattu myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa. Silloin, kun muutoksenhakulautakunnissa on sovellettavana Euroopan unionin oikeus, menettelyä koskee myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan määräys siitä, että jokaisella tulee olla oikeus oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin kohtuullisessa ajassa laillisesti aiemmin perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa.

Sairausvakuutuslaissa säädettäisiin jatkossa päätöksen antamisesta sekä maksamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä tai vähentämisestä. Asiavirheen korjaamisesta säädettäisiin samansisällöisesti Kansaneläkelaitoksen soveltamissa etuuslaeissa. Ehdotettu sääntely on merkityksellistä perustuslain oikeusturvaa ja hyvän hallinnon takeiden turvaamista koskevan 21 §:n kannalta.

Asiavirheen korjaamiseen ilman asianosaisen suostumusta liitettyllä ilmeisyyksivaatimuksella on liityntä hallintolain 6 §:ssä ilmaistuun hyvän hallinnon perusteisiin kuuluvaan luottamuksen suojan periaatteeseen, joka muun muassa rajoittaa edun suovien päätösten peruuttamista taannehtivin vaikutuksin ja yleensäkin päätösten muuttamista yksityiselle haitalliseen suuntaan. Säännöksissä ei ehdotettaisi erikseen säädettäväksi velvollisuudesta varata asianosaiselle

tilaisuutta tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista. Tämä ei katsota olevan ongelmallista, koska asian käsittelyyn sovelletaan hallintolain asianosaisen kuulemista koskevia säännöksiä.

Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemissa etuuksissa noudatetaan kaksiasteista muutoksenhaku-järjestelmää, jossa ensimmäisenä asteena toimii muutoksenhakulautakunta ja toisena oikeusas-teena vakuutus oikeus. Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemissa etuusasioita käsittelevä sosiaali-turva-asioiden muutoksenhakulautakunta on lailla perustettu riippumaton ensimmäisen asteen muutoksenhakuelin. Jos Kansaneläkelaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituk-sessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta muutoksenhakulautakunnalta. Jos Kansaneläkelaitos ei voi oikaista valituksen koh-teena olevaa päätöstä, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valitus-kirjelmä ja lausuntonsa muutoksenhakulautakunnan käsiteltäväksi. Muutoksenhakulautakun-nan päätöksestä voi valittaa vakuutus oikeuteen.

Asiavirheen korjaamisessa ehdotetulla tavalla asianosainen saa valituskelpoisen uuden päätök-sen, josta hän voi heti valittaa. Kansaneläkelaitoksen soveltamien etuuslakien valitus oikeus viime kädessä turvaa asianosaisen oikeudet myös silloin, kun päätös on korjattu ilman hänen suostumustaan. Ehdotettu sääntely edistäisi asioiden käsittelyn joutuisuutta Kansaneläkelaitok-sessa. Perustuslakivaliokunta on antanut tälle tavoitteelle merkitystä hyvän hallinnon takeiden turvaamisen kontekstissa¹⁷. Hitaat hallinnolliset prosessit voivat käytännössä estää takaisinpe-rinnän tai rikosvastuun toteutumisen.

Jos tavoite sovitellun työttömyysetuuden määrää koskevan säännöksen aiempaa paremmasta ymmärrettävyydestä toteutuu, sovittelua koskevat virhekäsitykset vähenisivät. Tällä voi olla myönteinen vaikutus osa-aikatyön ja lyhytkestoisen, määräaikaisen työn (enintään 2 viikkoa kestävä kokoaikatyö) vastaanottamiseen. Ehdotettu selkeytys osaltaan turvaa perustuslain 18 §:ssä turvattua oikeutta työhön. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään kiinnittänyt huomiota sääntelyn selkeyteen ja korostanut myös, että sääntelyn selkeyteen on syytä kiinnittää erityistä huomiota perusoikeuskytkentäisessä sääntelyssä, joka koskee luonnol-lisia henkilöitä heidän tavanomaiseen elämäänsä kuuluvissa toiminnoissa¹⁸.

Esityksen nuoren kuntoutusrahaa koskevan ehdotuksen kannalta merkityksellisiä perusoikeus-säännöksiä ovat perustuslain 6 § (Yhdenvertaisuus), 19 § (Oikeus sosiaaliturvaan) ja 22 § (Pe-rusoikeuksien turvaaminen). Sosiaaliturvaa koskevista ihmisoikeussopimuksista keskeisimmät ovat YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleis-sopimus (jäljempänä TSS-sopimus, SopS 6/1976) ja (uudistettu) Euroopan sosiaalinen perus-kirja (SopS 78–80/2002). TSS-sopimuksen 9 artiklan mukaan sopimusvaltiot tunnustavat jokai-selle oikeuden sosiaaliturvaan sosiaalivakuutus mukaan lukien. TSS-sopimuksen 11 artiklan mukaan sopimusvaltiot tunnustavat jokaiselle oikeuden saada itselleen ja perheelleen tyydyt-tävä elintaso, joka käsittää riittävän ravinnon, vaatetuksen ja sopivan asunnon, sekä oikeuden 23 elinehtojen jatkuvaan parantamiseen. Sopimusvaltiot sitoutuvat TSS-sopimuksen 2 artiklan nojalla täysimääräisesti käytettävissä olevien voimavarojensa mukaan ryhtymään toimenpitei-siin kaikin soveltuvin keinoin ja varsinkin lainsäädäntötoimenpitein yleissopimuksessa tunnus-tettujen oikeuksien toteuttamiseksi asteittain kokonaisuudessaan.

Nuoren kuntoutusraha on ollut keskeinen etuus niille nuorille, joilla sairaus, vika tai vamma on vaikeuttanut mahdollisuuksiin valita ammatti. Nuoren kuntoutusraha on turvannut asiakkaiden

¹⁷ PeVL 25/2013 vp - HE 90/2013 vp.

¹⁸ PeVL 51/2016 vp – HE 215/2016 vp.

toimeentuloa kuntoutuksen aikana ja mahdollistanut kuntoutukseen keskittymisen toimeentulosta huolehtimisen sijaan.

Nuoren kuntoutusrahan lakkauttaminen ei vaikuttaisi olennaisesti perus- ja ihmisoikeuksien kannalta, koska valtaosa nuoren kuntoutusrahan nykyisen kohderyhmän asiakkaista olisi jatkosakin oikeutettu kuntoutusrahaan. Ainoastaan lakiperuste muuttuisi. Oikeus toimeentuloon olisi siten edelleen turvattu nykytilannetta vastaavasti. Asiakkaalla olisi oikeus valittamalla saattaa saamansa päätös muutoksenhakuasteiden käsiteltäväksi.

Työpajatoiminnassa nuoren kuntoutusrahalla olevien nuorten ja maksullisia opintoja nuoren kuntoutusrahalla suorittavien nuorten osalta ehdotettu muutos olisi heikennys nykytilanteeseen nähden. Näihin ryhmiin kuuluvien nuorten tulisi jatkossa hakeutua jonkin muun etuuden piiriin toimeentulonsa turvaamiseksi. Nämä kaksi ryhmää ovat kuitenkin saajamäärältään pieniä. Kumpaankin ryhmään kuuluu Kansaneläkelaitoksen ratkaisutyössä tehtyjen arvioiden perusteella korkeintaan muutamia kymmeniä nuoria. Ehdotetun muutoksen arvioidaan kuitenkin johtavan siihen, että osanäistä nuorista hakeutuu muille etuuksille ja myös viimesijaiselle toimeentulotuelle. Näiden henkilöiden perusoikeuksissa ei kuitenkaan arvioida tapahtuvan sellaista olennaista heikentymistä, joka poistaisi heiltä oikeuden toimeentulon turvaan kokonaan, koska heillä olisi edelleen mahdollisuus turvata toimeentulonsa hakemalla muita etuuksia. Perustuslaissa ja ihmisoikeussopimuksissa sekä EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen toimeentuloa koskevien oikeuksien ei siten arvioida vaarantuvan ehdotetun muutoksen seurauksena.

Harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen lakkautuksella ei arvioida olevan perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, koska etuuden käyttö on nykyiselläänkin ollut marginaalista.

4.2.2.3 Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo

Nuoren kuntoutusrahan lakkauttaminen lisäisi nuoren kuntoutusrahan nykyiseen kohderyhmään kuuluvien yhdenvertaisuutta suhteessa kuntoutuslain ammatillista kuntoutusta saaviin asiakkaisiin, kun nuoren kuntoutusrahan nykyinen kohderyhmä siirtyisi tarkennettuna ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle. Ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle siirtyvät asiakkaat saisivat jatkossa päätöksen sekä kuntoutuksesta että kuntoutusrahasta. Nuoren kuntoutusrahassa päätös on annettu vain kuntoutusrahasta. Päätöksen saaminen myös kuntoutusetuudesta lisää asiakkaiden yhdenvertaisuutta ammatillisen kuntoutuksen muiden saajien kanssa ja asiakkaat voivat tarvittaessa valittaa muutoksenhakuasteille sekä kuntoutus- että kuntoutusrahapäätöksestä. Ehdotettu muutos lisäisi kuntoutus- ja kuntoutusrahaetuuksia koskevan sääntelyn yhdenmukaisuutta ja voisi osaltaan myös parantaa asiakkaiden oikeusturvaa.

Kuntoutusrahaoikeuden poistuminen työpajatoiminnassa olevien ja maksullisia opintoja suorittavien nuorten osalta olisi toisaalta yhdenvertaisuutta koskeva heikennys, kun etuus oikeus poistuisi ja asiakkaat joutuisivat hakeutumaan muiden etuuksien piiriin toimeentulonsa turvaamiseksi. Asiakkaiden polku opintoihin ja työelämään voi vaikeutua tai pitkittyä.

Nuoren kuntoutusrahan saajista on vuonna 2024 ollut miehiä 6 803 ja naisia 8 097 henkilöä. Nuoren kuntoutusrahaa koskevalla ehdotuksella ei arvioida olevan erityisiä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon, koska etuus oikeus säilyisi valtaosalla nykyistä vastaavana ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alla.

4.2.2.4 Vaikutukset vammaisiin henkilöihin

Suomi on ratifioinut YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja sen valinnaisen lisäpöytäkirjan (SopS 26 ja 27/2016, vammaisyleissopimus). Yleissopimuksen

tavoitteena on turvata vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksien ja perusvapauksien toteutuminen ja turvata vammaisten henkilöiden oikeus osallistua itseään koskevien asioiden valmisteluun.

Vammaiset henkilöt voivat hakea Kansaneläkelaitoksesta kuntoutuslain 6 ja 7 §:ssä tarkoitettua diagnoosiperusteista ammatillista kuntoutusta ja kuntoutusrahaa sen perusteella. Vammaiset henkilöt voivat hakea myös muuta Kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta, esimerkiksi kuntoutuslain 9 ja 10 §:ssä tarkoitettua vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta, sekä myös muita kuntoutuslain mukaisia kuntoutusetuuksia ja kuntoutusrahaetuksia.

Nuoren kuntoutusraha on ollut keskeinen etuus niille nuorille, joilla sairaus, vika tai vamma on heikentänyt mahdollisuuksia valita ammatti tai opiskeluala. Nuoren kuntoutusrahan myöntämisen sairausperusteet liittyvät yleisimmin mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöihin, hemoston sairauksiin, synnynnäisiin epämuodostumiin ja kromosomipoikkeavuuksiin. Vuoden 2024 lopussa nuoren kuntoutusrahaa saaneista yhdeksällä kymmenestä (92 %) oli jokin mielenterveyden tai käyttäytymisen häiriöiden ryhmään kuuluva diagnoosi. Yleisimmät diagnoosit ryhmässä olivat hyperkineettiset häiriöt (aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö, ADHD), masennustila, laaja-alaiset kehityshäiriöt, ahdistuneisuushäiriöt, älyllinen kehitysvammaisuus sekä oppimiskyvyn häiriöt. Muita yleisiä sairauksia tai vammoja nuoren kuntoutusrahan taustalla olivat muun muassa CP-oireyhtymä, epilepsia, silmän ja korvan sairaudet, useisiin elinjärjestelmiin kohdistuvat synnynnäiset epämuodostumaoireyhtymät, Downin oireyhtymä sekä tietyt lapsuus- ja nuoruusiässä ilmaantuvat tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, kuten lastenreuma.¹⁹

Esityksessä ehdotetulla nuoren kuntoutusrahan kohderyhmän siirtämisellä tarkennettuna ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle arvioidaan olevan melko vähäisiä vaikutuksia vammaisten henkilöiden osalta. Valtaosa nykyisestä kohderyhmästä siirtyisi vain eri lakiperusteen alle, eli etuuden myöntämisedellytyksiin ei tulisi muutoksia matalamman työelämätaavoitteen nuorten osalta. Esityksessä ehdotettu kohderyhmän tarkennus kuitenkin tarkoittaisi sitä, että työpajatoimintaan tai maksullisiin opintoihin ei enää jatkossa saisi kuntoutusrahaa. Nuoren kuntoutusrahaa näillä kahdella perusteella saavien henkilöiden joukko on hyvin pieni, arvioidusti muutamia kymmeniä henkilöitä.

On mahdollista, että näissäryhmissä on vammaisia henkilöitä, joiden osalta ehdotettu tarkennus kohderyhmään olisi heikennys nykytilaan nähden. Kyseiset ryhmät ovat kuitenkin kooltaan hyvin pieniä, enimmillään muutamia kymmeniä henkilöitä, jolloin ehdotetuilla muutoksilla ei olisi kokonaisuutena arvioiden erityisen suuria vaikutuksia. Näiden asiakkaiden tulisi arvioidusti haakeutua muiden etuuksien piiriin toimeentulonsa turvaamiseksi.

Alle 20-vuotiailla nuorilla kuntoutus olisi jatkossakin ensisijainen toimenpide suhteessa kansaneläkelain 16 §:n mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jolloin kuntoutustarpeen arvioinnissa ja kuntoutukseen ohjautumisen yhteydessä sekä kuntoutushakemuksen käsittelyssä on tärkeää arvioida kuntoutuksen mahdollisuudet edistää alle 20-vuotiaiden nuorten työllistymistä.

¹⁹Kelan tietopaketti nuoren kuntoutusraha. <https://tietotarjotin.fi/tietopaketti/543229/tietopaketti-nuoren-kuntoutusraha>.

4.2.2.5 Vaikutukset lapsiin ja nuoriin

Suomi on ratifioinut YK:n yleissopimuksen lapsen oikeuksista (lapsen oikeuksien sopimus, LOS, SopS 59 ja 60/1991) ja sen kolme lisäpöytäkirjaa. Sopimuksessa tarkoitetaan lapsella alle 18-vuotiaasta henkilöä. Nuoren kuntoutusrahan alaikäraja on 1. tammikuuta 2025 voimaan tullella lakimuutoksella (735/2024) nostettu aiemmasta 16 vuodesta 18 vuoteen. Asiaa koskevan hallituksen esityksen HE 125/2024 vp voimaantuloa koskevassa osiossa on todettu, että uudet ikärajat tulisivat voimaan syntymävuosiluokittain siten, että uusia ikärajoja sovellettaisiin vuonna 2009 ja sen jälkeen syntyneisiin. Siirtymäkaudella on siten mahdollista, että nuoren kuntoutusrahan saajissa on vielä joitain lapsen oikeuksien sopimuksessa tarkoitettuja lapsia.

Nuoren kuntoutusraha on alle 20-vuotiaille tarkoitettu etuus. Esityksessä ehdotetulla nuoren kuntoutusrahan lakkauttamisella ja kohderyhmän siirtämisellä tarkennettuna ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle ei arvioida olevan erityisen suurta vaikutusta lasten ja nuorten osalta. Oikeus kuntoutusrahaan alkaa voimassa olevan lainsäädännön myötä vasta 18-vuotiaana, jota ennen nuoret ovat pääsääntöisesti oppivelvollisia. 18—19-vuotiaiden osalta lakiperusteen muutos ei aiheuttaisi etuus oikeuden menetystä valtaosalle nuoren kuntoutusrahan nykyisistä saajista. Ehdotettu muutos tarkoittaisi kuitenkin etuus oikeuden menettämistä niille nuorille, jotka ovat saaneet nuoren kuntoutusrahaa nuorten työpajatoimintaan tai maksullisiin opintoihin. Etuus oikeuden menettävien nuorten määrä olisi arvioidusti muutamia kymmeniä nuoria.

Nuorten työpajatoiminnassa olevat nuoret voisivat jatkossa hakeutua työttömiksi työnhakijoiksi ja myöntämisedellytysten täytyessä työttömyysturvaetuuksien piiriin ja hakea yleistukea ja viime sijassa toimeentulotukea toimeentulonsa turvaamiseksi. Maksullisia opintoja ei enää jatkossa olisi mahdollista suorittaa ammatillisena kuntoutuksena muutoin kuin Kansaneläkelaitoksen ammatillista kuntoutusta koskevan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaisesti eli vain poikkeuksellisesti. Nuoren kuntoutusrahana myönnetty maksulliset opinnot ovat kuitenkin Kansaneläkelaitoksen ratkaisutyössä tehtyjen havaintojen perusteella useimmiten lyhytaikaisia opintokokonaisuuksia, jolloin asiakkaan nuoren kuntoutusrahalla olo ei ole ollut erityisen pitkäkestoisia ja tarkoituksena on ollut usein hakeutua polkuopintojen kautta tutkinto-opiskelijaksi maksuttomien opintojen piiriin.

4.2.2.6 Vaikutukset Ahvenanmaan maakunnassa

Ahvenanmaan itsehallinnosta säädetään perustuslaissa ja Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991). Ahvenanmaan maakunnan itsehallinto perustuu Kansainliiton vuonna 1921 tekemiin päätöksiin ja hyväksymään sopimukseen sekä kansalliseen maakunnan itsehallintoa koskevaan lainsäädäntöön. Itsehallintoa koskevan lainsäädännön tehtävänä on turvata ja taata maakunnan väestölle sen ruotsin kielen ja kulttuurin sekä paikallisten tapojen säilyttäminen ja sallia väestön niin itsenäisesti kuin mahdollista järjestää olonsa maakunnan valtio-oikeudellisen aseman rajoissa. Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa erikseen säädetään.

Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin mainitussa laissa säädetään. Ahvenanmaan maakuntapäivät edustaa maakunnan väestöä itsehallintoa koskevissa asioissa. Maakuntapäivät säätää lakeja maakuntaa varten (maakuntalait). Maakunnan yleinen johto ja hallinto kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle ja sen alaisille viranomaisille. Maakunnan hallitus voi maakuntalaissa säädetyn valtuuden nojalla antaa asetuksia maakunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa.

Maakunnan lainsäädäntövaltaa koskeva toimivalta on määritelty niin, että Ahvenanmaan itsehallintolaki sisältää yksityiskohtaisen luettelon niistä asioista, joita koskeva toimivalta on

maakunnalla. Lisäksi laki sisältää yksityiskohtaiset säännökset niistä asioista, jotka kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 1, 13, 14 ja 23 kohtien mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat maakunnan hallitusta ja sen alaisia viranomaisia ja laitoksia, sosiaalihuoltoa, opetusta ja työllisyyden edistämistä. Itsehallintolain perustelujen mukaan opetuksen ja työllisyyden edistämisen oikeudenalaan kuuluu myös ammatinvalintaa ja työnvälitystä koskeva lainsäädäntö. Vakuutusopimuksia ja sosiaalivakuutusta koskeva lainsäädäntövalta kuuluu itsehallintolain 27 §:n 11 kohdan ja 29 § 1 momentin 3 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Kuntoutuslaki kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Nuoren kuntoutusrahaa, kuntoutusrahan maksujaksoja ja harkinnanvaraista kuntoutusavustusta koskevilla ehdotuksilla ei arvioida olevan vaikutuksia Ahvenanmaan maakuntaan. Kansaneläkelaitos vastaa kuntoutuslain toimeenpanosta Ahvenanmaan maakunnassa.

Sairausvakuutuslaki, laki vammaisetuuksista (570/2007), kansaneläke, takuueläke ja eläkkeensaajan asumistuki kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Yleinen asumistuki, lasten kotihoidon tuki ja opintotuki kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Elatustuki ja lapsilisä kuuluvat maakunnan lainsäädäntövaltaan, ja Ahvenanmaa soveltaa elatustukilakia (580/2008) sekä lapsilisälakia (796/1992) ns. blankettilain nojalla. Kansaneläkelaitos toimeenpanee elatustuen ja lapsilisän myös Ahvenanmaalla. Äitiysavustus kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan, ja Ahvenanmaa soveltaa äitiysavustuslakia (477/1993) ns. blankettilailla.

Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta (133/2010) kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan. Maakunta on säätänyt maakuntalain tulkkauspalvelulain soveltamisesta maakunnassa (Landskapslag (2010:99) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om tolkningsstjänst för handikappade personer).

Ahvenanmaan työttömyysturvasta säädetään työttömyysturvalain soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annetussa maakuntalaissa (landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa).

4.2.2.7 Vaikutukset toimeenpanijoihin

Vaikutukset Kansaneläkelaitokseen

Kuntoutuslain mukaisten kuntoutusetuuksien ja kuntoutusrahaetuuksien osalta Kansaneläkelaitos vastaa lain toimeenpanosta ja etuuksien myöntämisestä. Kansaneläkelaitos kouluttaa ja ohjaa ratkaisutyötä ja käy keskustelua keskeisten sidosryhmien kanssa sujuvan toimeenpanon varmistamiseksi.

Nuoren kuntoutusrahan lakkauttaminen erillisenä etuutena sujuvoittaisi kuntoutusrahaetuuksien toimeenpanoa, sillä kuntoutusrahan myöntäminen ei enää edellyttäisi hyvinvointialueella laadittua henkilökohtaista opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelmaa (KHOPS) tai tehostetun kuntoutuksen tarpeen arviointia eli kuntoutuksessa tai sen ohella järjestettävien erityisten tukitoimien tarkastelua. Muutoksen seurauksena hyvinvointialueiden työ kevenisi ja vaadittavien

lausuntojen määrä vähenisi. Muutoksen myötä kuntoutusrahan myöntäminen perustuisi lähes aina kuntoutuslain 18 §:ssä säädettyyn lakiperusteeseen, mikä selkeyttää kuntoutusrahan myöntämisedellytysten arviointia. Kohderyhmän siirtäminen ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle tarkoittaisi, että Kansaneläkelaitos arvioisi jatkossa kaikkien alle 20-vuotiaiden vakuutettujen osalta työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaista heikentymistä sekä kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta kuntoutuspäätöksen antamisen yhteydessä, ei ratkaistaisaan oikeutta kuntoutusrahaan.

Nuoren kuntoutusrahan lakkauttaminen vähentäisi Kansaneläkelaitoksen toimeenpanon kuluja, kun nuoren kuntoutusrahan myöntämisedellytyksiä ei tarvitsisi erikseen arvioida ratkaisutyössä. Muutos vähentäisi myös järjestelmätyötä sekä esimerkiksi erillisten lomakkeiden, hakemusten ja kirjeiden ylläpitämistä.

Nuoren kuntoutusrahan lakkauttaminen toisi kustannushyötyjä myös Kansaneläkelaitoksen strategisen Eepos-kehittämisohjelman näkökulmasta. Keskeisenä osana kehittämisohjelmaa Kansaneläkelaitos uudistaa etuuskäsittelyn tietojärjestelmät vastaamaan asiakkaiden vaatimuksia 2030-luvun digitaalisille toimintaympäristöille. Nuoren kuntoutusrahan lakkauttamisen myötä osin päällekkäistä kuntoutusrahan myöntämisperustetta ei tarvitsisi huomioida uuden järjestelmän kehittämisessä. Tämä poistaisi yhden hyvin monimutkaisen ja työlään määrittelyvaiheen ja tarpeen käsitellä etuutta, joka ei olisi tulevaisuudessakaan automatisoitavissa.

Muutos aiheuttaisi vähäisiä järjestelmämuutoksia Kansaneläkelaitoksen etuusjärjestelmiin ja päätöspohjiin. Lisäksi muutos aiheuttaisi sisäisiä koulutustarpeita ja muutoksia sisäisiin ohjeisiin. Lisäksi muutos edellyttäisi ulkoista viestintää ja koulutusta etenkin hyvinvointialueille, opilaitoksille ja nykyisille etuudensaajille.

Harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen lakkauttaminen

Harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen lakkauttaminen erillisenä etuutena keventäisi kuntoutusrahaetuuksien toimeenpanoa. Vaikka kuntoutusavustus tulee harvoin myönnettäväksi, esimerkiksi etuutta koskevat ohjeistukset ja hakemuslomakkeet sekä valmius tehdä päätöksiä etuusjärjestelmässä tulee pitää ajantasaisena ja valmiudessa. Lisäksi asiakaspalvelun ja etuuskäsittelijöiden osaaminen tulee varmistaa jatkuvasti. Tiukkojen myöntämisedellytysten vuoksi poistaminen vähentäisi Kansaneläkelaitoksen tarvetta antaa hylkääviä päätöksiä, mikä keventäisi osaltaan toimeenpanon kuormitusta.

Harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen poistaminen toisi kustannushyötyjä myös Kansaneläkelaitoksen strategisen Eepos-kehittämisohjelman näkökulmasta. Lakkauttamisen myötä tätä harvoin myönnettäväksi tulevaa etuutta ei tarvitsisi huomioida uuden järjestelmän kehittämisessä. Tämä poistaisi yhden monimutkaisen määrittelyvaiheen ja tarpeen käsitellä etuutta, joka ei olisi tulevaisuudessakaan automatisoitavissa.

Kuntoutusrahan maksukausia koskevan sääntelyn muuttaminen

Muutos voisi vähentää vähäisessä määrin Kansaneläkelaitoksen toimintamenoja, sillä selkeämmin määräytyvät maksukaudet vähentäisivät Kansaneläkelaitokseen tulevia yhteydenottoja, joissa ihmetellään maksukausien muuttumista kesken kuntoutuksen. Muutos aiheuttaisi järjestelmämuutoksia Kansaneläkelaitoksen etuusjärjestelmiin.

Sairausvakuutuslain päivärahaetuuden maksamisen väliaikainen keskeyttäminen tai vähentäminen

Sairausvakuutuslakiin ehdotettu muutos päivärahaetuuden maksamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä tai vähentämisestä sujuvoittaisi ja nopeuttaisi päivärahaetuuksien ratkaisutyötä, kun virheellisesti maksettuihin päivärahaetuuksiin voitaisiin puuttua viivytyksettä. Vastaavasti takaisinperintäasioiden käsittelystä syntyvät hallinnolliset kulut Kansaneläkelaitoksessa pienensivät liikamaksujen määrän vähentyessä. Todetaan, että sujuvan toimeenpanon ja liikamaksujen välttämiseksi on tärkeää, että virheellisesti myönnetty päivärahaetus voidaan keskeyttää tai tehdä vähennys oikean suuruiseksi silloin, kun Kansaneläkelaitos havaitsee etuuden määrän tai sen perusteen olevan virheellinen. Säännöstä voitaisiin soveltaa tilanteissa, joissa Kansaneläkelaitokselle on selkeä näyttö asiasta.

Ehdotettu muutos selkeyttäisi etuuskäsittelyä oikaisu- ja tarkistustilanteissa. Jatkossa henkilölle ei ehtisi kertyä perusteetta maksettua etuutta sinä aikana, joka nyky säännösten valossa Kansaneläkelaitokselta kuuluu oikaisu- tai tarkistusasian käsittelyn saamiseksi päätökseen, eikä kyseessä ole sairausvakuutuslain 17 luvun 3 a §:n mukainen tilanne. Esimerkiksi, jos kyseessä on virheellisen päätöksen oikaisu asiakkaan vahingoksi muuttuneiden olosuhteiden vuoksi eikä henkilö anna suostumusta päätöksen oikaisuun, nykykäytännön mukaisesti Kansaneläkelaitoksen tulee odottaa virheellisen päätöksen lainvoimaisuutta ennen kuin poistomenettelyyn voidaan ryhtyä, jolloin on vasta mahdollista soveltaa sairausvakuutuslain 17 luvun 4 §:n 3 momentin säännöstä etuuden maksamisen keskeyttämisestä tai sen vähentämisestä.

Lisäksi ehdotettu muutos selkeyttäisi muutoksenhakuprosessia tilanteissa, joissa valituksenalainen päätös tai väliaikainen päätös osoittautuisi virheelliseksi tai muutoin lainvastaiseksi muutoksenhakuprosessin aikana. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun asianosaiselle myönnetään takautuvasti etuutta tai korvausta, jolla on vaikutusta päivärahan määrään. Todetaan, että nykyisin Kansaneläkelaitoksen soveltamis- ja ratkaisukäytännössä on osittain tulkinvaraista, voiko Kansaneläkelaitos esimerkiksi oikaista väliaikaista päätöstä asiakkaan vahingoksi tilanteessa, jossa väliaikainen päätös on annettu asianmukaisesti sen hetkisten olosuhteiden vallitessa, mutta väliaikaisen päätöksen jälkeen asiakkaalle myönnetään takautuvasti etuus tai korvaus, joka vaikuttaa päivärahan määrään alentavasti. Jatkossa Kansaneläkelaitoksen ei tarvitsisi odottaa virheelliseksi osoittautuneen väliaikaisen päätöksen vahvistamista ja vasta tämän jälkeen hakea kyseisen päätöksen poistamista.

Ehdotettu muutos aiheuttaisi vähäisiä muutoksia Kansaneläkelaitoksen etuusjärjestelmiin sekä päätöspohjiin. Lisäksi muutos edellyttäisi ratkaisuasiantuntijoiden koulutusta sekä etuusohejumuutoksia. Koska ehdotettu säännös sisältyy jo useaan muuhun Kansaneläkelaitoksen soveltamaan etuuslakiin, yhdenmukainen sääntely helpottaisi myös asiakkaiden neuvontaa asiakaspalvelutyössä.

Asiavirheen korjaaminen

Ehdotettu muutos asiavirheen korjaamisesta ilman henkilön suostumusta sujuvoittaisi Kansaneläkelaitoksen etuuskäsittelyä. Asianosaiselta ei enää tarvitsisi pyytää suostumusta päätökseen oikaisuun, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Käytännössä etuuskäsittelyn työvaiheista jäisivät pois suostumuspyynnön laatiminen ja lähettäminen sekä asianosaisen vastauksen käsittely ja vastauksen sisällön tulkinta. Asianosaista tulisi toisaalta yleensä kuulla ennen asian ratkaisua siten kuin hallintolain 34 §:ssä säädetään.

Eniten käsittelyä sujuvoittaisi poistomenettelyn poisjääminen niissä tilanteissa, joissa henkilö ei anna suostumustaan vahingoksioikaisuun. Poistohakemuksen laatiminen, poistohakemukseen liittyvien asiakirjojen kokoaminen, niiden lähettäminen muutoksenhakuelimelle sekä asiakkaan kuuleminen poistoasiakirjoista ovat hallinnollisesti raskaita ja työläitä vaiheita. Lisäksi poistoasioiden käsittely muutoksenhakuelimissä kestää pitkään, eli muutos myös nopeuttaisi

etuusaisan käsittelyä. Vuonna 2024 poistoasioiden keskimäärinen käsittelyaika sosiaaliturvasioiden muutoksenhakulautakunnassa oli lähes seitsemän kuukautta. Työvaiheista jäisi myös pois muutoksenhakuelimen poistohakemukseen antaman päätöksen käsittely ja toimeenpano.

Ehdotettu muutos myös yhtenäistäisi Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemien etuuksien menettelysäännöksiä.

Ehdotetun muutoksen johdosta uutena työvaiheena olisi sen arviointi, onko virhe ilmeinen ja onko se aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Säännös soveltuisi selviin virhetilanteisiin ja ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönteihin. Kokonaisuutena muutos sujuvoittaisi ja nopeuttaisi asiavirheiden käsittelyä.

Muutoksen myötä asiavirheistä johtuvien liikamaksujen takaisinperinnästä päästäisiin antamaan nopeammin päätöksiä erityisesti silloin, kun ei tarvitse turvautua poistomenettelyyn. Muutos vähentäisi tilanteita, joissa takaisinperinnästä joudutaan luopumaan liikamaksun vanhentumisen vuoksi. Takaisinperintäpäätöstä ei voi antaa, ennen kuin perustepäätös on annettu oikeassa järjestyksessä. Myös perinnän tuloksellisuuden voidaan olettaa parantuvan, kun perintätoimet päästään aloittamaan nopeammin.

Muutos aiheuttaisi vähäisiä järjestelmämuutoksia Kansaneläkelaitoksen etuusjärjestelmiin ja päätöspohjiin. Lisäksi muutos aiheuttaisi sisäisiä koulutustarpeita ja muutoksia sisäisiin ohjeisiin.

Vaikutukset hyvinvointialueisiin

Nuoren kuntoutusrahaa koskeva ehdotus vaikuttaisi hyvinvointialueiden toimintaan. Ehdotetun muutoksen myötä vaatimus nuoren henkilökohtaisen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman (KHOPS) laatimisesta hyvinvointialueella poistuisi. Tämä keventäisi hyvinvointialueilta vaadittua lausunto- ja arviointityön määrää.

Vaikutukset työvoimaviranomaisiin ja KEHA-keskukseen

Työvoimaviranomainen tai KEHA-keskus antaa Kansaneläkelaitokselle työvoimapolitiittisen lausunnon työnhakijan oikeudesta yleistukeen. Ehdotettu virheen korjaamista koskeva muutos edellyttäisi, että takautuvasti annettavaan työvoimapolitiittiseen lausuntoon pitäisi kirjata, onko työvoimapolitiittisen lausunnon korjaaminen johtunut työnhakijan omasta menettelystä. Takautuvasti ratkaistun etuusjakson pituudella ei olisi merkitystä.

Lähtökohtaisesti työvoimapolitiittisiin lausuntoihin kirjataan jo nykyisin tieto esimerkiksi siitä, että työnhakija on ilmoittanut aiemmin annettuun lausuntoon vaikuttavia tietoja takautuvasti. Tilanteessa, jossa Kansaneläkelaitos on pyytänyt uutta työvoimapolitiittista lausuntoa tietoonsa tulneiden uusien etuus oikeuteen vaikuttavien tietojen perusteella, Kansaneläkelaitoksella on jo valmiiksi tieto siitä, miten työnhakija on toiminut asiassaan.

Osa työvoimaviranomaisen tai KEHA-keskuksen takautuvasti ratkaisemista asioista voi olla siten tulkinnanvaraisia, ettei ole täysin selvää, onko työnhakija aiheuttanut virheen omalla menettelyllään. Tällaisia tilanteita voi liittyä esimerkiksi sen arvioimiseen, onko työnhakija tehnyt työtä työsuhteessa vai yrittäjänä. Lisäksi aina ei välttämättä ole ilmeistä, mistä virheellinen ratkaisu työnhakijan työttömyysturva-asiassa on johtunut.

Muutos edellyttäisi, että työvoimaviranomainen ja KEHA-keskus kiinnittäisivät erityistä huomiota työvoimapolitiittisen lausunnon perusteluihin korjattaessa aiemmin annettua lausuntoa. Työnhakijan kaiken asioinnin työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen kanssa kattavaa selvitystyötä ei muutoksen jälkeenkään tehtäisi, koska virheen korjaaminen ilman työnhakijan suostumusta liittyisi ainoastaan Kansaneläkelaitoksen menettelytapoihin, eikä muutos vaikuttaisi siihen, onko työnhakijalla oikeus yleistukeen. Käytännössä työvoimaviranomainen tai KEHA-keskus ilmoittaisi Kansaneläkelaitokselle työvoimapolitiittisen lausunnon perusteluissa työnhakijan omasta menettelystä vain silloin, kun on ilmeistä, että työnhakijan menettely on olennaisesti vaikuttanut aiemman virheen syntymiseen.

Vaikka tehtävä lisäisi jonkin verran työvoimapolitiittisen lausunnon antamiseen liittyvää hallinnollisen työn määrää, perusteluilla vahvistettaisiin myös työnhakijan oikeusturvaa. Joissakin tilanteissa saattaa olla tarpeen, että Kansaneläkelaitos olisi yhteydessä työvoimaviranomaiseen tai KEHA-keskukseen työvoimapolitiittisen lausunnon korjaamiseen liittyvien lisätietojen saamiseksi. Hallinnollisen työn määrän lisääntymisen ei kuitenkaan arvioida olevan merkittävää.

4.2.2.8 Vaikutukset muutoksenhakuasteiden toimintaan

Asiavirheenkorjaamiseksi ilman suostumusta ehdotettu muutos saattaa vähentää muutoksenhakuelinten työmäärää poistoasioissa. Arvioidaan kuitenkin ehdotetun sääntelyn käyttöalan rajallisuuden vuoksi, että poistoasioiden määrällinen vähentyminen ja siten työmäärän vähennys ei tulisi olemaan merkittävä.

Mikäli henkilö hakisi muutosta päätökseen, jolla asiavirhe on korjattu ilman suostumusta, muutoksenhakuelimen tulisi tutkia, täytyvätkö laissa menettelyn käyttämiselle asetetut edellytykset virheen ilmeisyydestä ja asianosaisen omasta myötävaikutuksesta.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Yleissäännökset hallintoasioissa noudatettavasta menettelystä sisältyvät hallintolakiin (434/2003), jota pääsääntöisesti sovelletaan Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemien etuuksien käsittelyyn. Hallintolain säännöksistä poikkeaminen on mahdollista nimenomaisella lain tasoisella säännöksellä. Nämä erityissäännökset saavat pääsääntöisesti etusijan suhteessa hallintolakiin. Kansaneläkelaitoksessa hoidettavana olevaa toimeentuloturva koskevassa lainsäädännössä on hallintolaista poikkeavia menettelysäännöksiä, joiden säilyttäminen nykyisessä lainsäädännössä on valmistelun aikana todettu edelleen tarkoituksenmukaiseksi.

Valmistelun aikana on arvioitu Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemia etuuksia koskevan erillisen menettelytapalain vaihtoehtoa. Yksi menettelytapalaki voisi yhdenmukaistaa toimeenpanoa. Etuuslakien menettelytapasääntely on jo kuitenkin nykyisin pääosin samansisältöistä. Toistaan poikkeavat menettelytapasäännökset johtuvat kunkin etuuden ominaispiirteistä ja ovat siten edelleenkin perusteltavissa. Edellä esitetyn johdosta yhtä menettelytapalakia ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi valmistella tässä vaiheessa.

Valmistelun aikana ei ole arvioitu muita vaihtoehtoisia toteuttamistapoja nuoren kuntoutusrahan osalta. Kuluvan hallituskauden aikana tehdyt lainmuutokset ovat johtaneet siihen, että nuoren kuntoutusrahan säilyttäminen erillisenä etuutena ei enää ole perusteltua tai tarkoituksenmukaista. Tarkoituksenmukaista ei ole myöskään rakentaa uutta, erillistä etuutta nuoren kuntoutusrahan nykyiselle kohderyhmälle. Uusi etuus ei selkeyttäisi sosiaaliturvajärjestelmää.

Valmistelun aikana on käsitelty lähinnä vaihtoehtoa, jossa nuoren kuntoutusrahan keskeinen kohderyhmä siirrettäisiin ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle.

6 Lausuntopalautte

täydentyä lausuntokierroksen jälkeen

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta

6 §. Ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen. Pykälässä säädetään Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuulle kuuluvasta ammatillisesta kuntoutuksesta ja sen myöntämisedellytyksistä. Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti koskien matalamman työelämätaavoitteen nuoria, jotka siirtyisivät kumottavaksi ehdotetun nuoren kuntoutusrahasäännöksen piiristä ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle. Uusi 5 momentti mahdollistaisi ammatillisen kuntoutuksen myöntämisen alle 20-vuotiaalle hakijalle myös tilanteissa, jossa ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen ei muutoin olisi pykälän 3 ja 4 momentissa säädetyn perusteella tarkoituksenmukaista.

Alle 20-vuotiaan hakijan kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuuden arvioinnissa otettaisiin huomioon kuntoutuksen mahdollisuudet varmistaa hakijan ammatillista kuntoutumista ja edistää hänen työllistymistään. Tämä vastaisi nuoren kuntoutusrahan myöntämiseksi nykyisin edellytettävää työelämätaavoitetta, joka olisi siten matalampi kuin 20 vuotta täyttäneeltä edellytettävä ammatillisen kuntoutuksen työelämätaavoite. Alle 20-vuotiaiden matalampi työelämätaavoite mahdollistaisi, että Kansaneläkelaitos voisi järjestää ammatillista kuntoutusta myös niille nuorille, joiden ammatillisen kuntoutuksen mahdollisuudet ja tavoitteet ovat vielä epävarmoja sairauden tai vamman vuoksi. Kuntoutukselta vaadittaisiin, että suunnitellun kuntoutuksen realistisena tavoitteena olisi työelämään siirtyminen. Vähimmäistavoitteena tulisi olla, että nuori pysyisi työllään hankkimaan ainakin joitain toimeentulon kannalta merkityksellisiä lisätuloja mahdollisen työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi. Tavoitetaso olisi siis jonkin verran alempi kuin ne olennaiset lisäansiot, jotka ovat osa ammatillisen kuntoutuksen myöntämisen edellytyksiä jatkossakin 20 vuotta täyttäneiden hakijoiden kohdalla (ks. HE 3/2005 vp, s. 16, 27, HE 128/2013 vp, s. 12). Jos kuntoutuksen pääasiallisena tavoitteena olisi pelkästään harjaannuttaa nuorta selviytymään jokapäiväisistä toiminnoista eikä työelämätaavoitteeseen tähtäävää alustaviakaan ammatillisia jatkosuunnitelmia perustellusti pystyttäisi tekemään, ei ammatillinen kuntoutus olisi nuorelle tarkoituksenmukaista. Tältä osin myöntämisedellytysten arviointi olisi vastaava kuin nykyisin nuoren kuntoutusrahan osalta on.

Matalampi työelämätaavoite koskisi vain alle 20-vuotiaita hakijoita, ja olisi siten kytköksissä KEL 16 §:ään, jonka mukaan työkyvyttömyyseläke myönnetään alle 20-vuotiaalle henkilölle aikaisintaan sen kuukauden alusta, jota edeltäneen kuukauden aikana hänen oikeutensa kuntoutuslain mukaiseen kuntoutusrahaan on päättynyt. Henkilölle, jonka ammatillinen kuntoutus jatkuu hänen täyttäessään 20 vuotta, ei myönnetä työkyvyttömyyseläkettä ennen kuntoutuksen tai kuntoutusrahan maksamisen päättymistä.

Lisättävä momentti varmistaisi omalta osaltaan, että työ- ja opiskelukyvyltään heikentyneiden nuorten ammatillisen kuntoutumisen mahdollisuudet selvitetäisiin riittävän luotettavasti ennen mahdollista työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä. Työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaisista heikentymistä arvioitaisiin samoin kuin 6 §:n perusteella muutoinkin, kuten on arvioitu myös nuoren kuntoutusrahaa.

Alle 20-vuotiaana hakijana pidettäisiin henkilöä, joka on jättänyt ammatillista kuntoutusta koskevan hakemuksen alle 20-vuotiaana. Koulutuksen osalta edellytetään lisäksi, että hakija on tullut hyväksytyksi koulutukseen ennen kuin hän on täyttänyt 20 vuotta.

Ammatillisen kuntoutuksen palveluvalikoimaan ei ehdoteta muutoksia. Tämä tarkoittaisi sitä, että työpajatoimintaan ei jatkossakaan olisi mahdollista saada ammatillisen kuntoutuksen kuntoutuspäästöistä ja kuntoutusrahaa sen perusteella. Maksulliset opinnot olisivat mahdollisia vain ammatillisen kuntoutuksen nykyisten myöntämisedellytysten ja Kansaneläkelaitoksen vakiintuneen tulkintakäytännön mukaisesti vain poikkeuksellisesti. Pääsääntöisesti ammatillisena kuntoutuksena tuetaan vain maksuttomia opintoja.

7 a §. Nuoren ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen. Pykälässä säädetään Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuulle kuuluvan nuoren ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytyksistä ja järjestettävistä kuntoutustoimenpiteistä. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan viittaus nuoren kuntoutusrahan ja kuntoutuslain 20 §:ään. Jatkossa 3 momentissa säädettävä poikkeus oikeudesta nuoren ammatilliseen kuntoutukseen koskisi vain tilanteita, joissa vakuutettu työskentelee palkkatyössä tai yrittäjänä osa- tai kokoaikaisesti. Muilta osin pykälää ei ehdoteta muutettavaksi.

17 §. Yleiset edellytykset. Pykälässä säädetään oikeudesta kuntoutusrahan. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan viittaus nuoren kuntoutusrahan ja kuntoutuslain 20 §:ään. Muilta osin pykälää ei ehdoteta muutettavaksi.

20 §. Nuoren kuntoutusraha. Pykälässä säädetään nuoren kuntoutusrahaetuuden myöntämisperusteista. Säännös esitetään kumottavaksi. Etuuden kohderyhmä ehdotetaan siirrettäväksi tarkennettuna kuntoutuslain 6 §:n mukaisen ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle siten, että 18—19-vuotiaiden osalta kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otettaisiin edelleen huomioon matalampi työelämätaavoite eli mahdollisuus hankkia joitain lisätuloja. Ammatillisen kuntoutuksen korkeampi työelämätaavoite ei siten koskisi näitä 18—19-vuotiaita nuoria. Matalamman työelämätaavoitteen piiriin kuuluvat nuoret eivät siten jäisi kuntoutusrahaetuusoikeuden ulkopuolelle, ainoastaan maksamisen lakiperuste muuttuisi.

21 §. Kuntoutusraha ulkomailla annetun kuntoutuksen ajalta. Pykälässä säädetään perusteista, joiden nojalla kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös ulkomailla annetun kuntoutuksen ajalta. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan viittaus kuntoutuslain 20 §:ään ja nuoren kuntoutusrahan. Muilta osin pykälää ei ehdoteta muutettavaksi.

23 §. Kuntoutusrahan maksaminen. Pykälässä säädetään kuntoutusrahan maksamisen perusteista. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan viittaus 20 §:ään ja nuoren kuntoutusrahan. Muilta osin pykälää ei ehdoteta muutettavaksi.

24 §. Kuntoutusraha odotus- ja väliajalta. Pykälässä säädetään oikeudesta kuntoutusrahan odotus- ja väliajalla. Odotusajalla tarkoitetaan sitä aikaa, jolloin henkilö odottaa kuntoutuksen alkamista ja väliaika kuntoutusjaksojen väliin jäävää aikaa. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan viittaus 20 §:ään ja nuoren kuntoutusrahan. Muilta osin pykälää ei ehdoteta muutettavaksi.

30 §. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus. Pykälässä säädetään harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen maksamisen edellytyksistä ja määräytymisperusteista.

Pykälä esitetään kumottavaksi.

37 §. Osittain yhteensovittettavat tulot. Pykälässä säädetään palkka- ja yrittäjätulojen osittaisesta yhteensovittamisesta siltä ajalta, jolloin henkilö on tietyissä kuntoutusrahaetuuteen oikeuttavissa kuntoutuspalveluissa. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan viittaus nuoren kuntoutusrahaan. Muilta osin pykälää ei ehdoteta muutettavaksi.

43 §. Kuntoutujan velvollisuus tietojen antamiseen. Pykälässä säädetään tietojen antamisesta. Pykälän 5 ja 6 momentteja ehdotetaan muutettavaksi siten, että niistä poistetaan maininta harkinnanvaraisesta kuntoutusavustuksesta, koska harkinnanvaraista kuntoutusavustusta koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi. Lisäksi 5 momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta nuoren kuntoutusrahasta, koska sitä koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi.

46 §. Kuntoutusetuuden ja kuntoutusrahaetuuden maksaminen ja korvaaminen. Pykälässä säädetään kuntoutusetuuksien ja kuntoutusrahaetuuksien maksamisesta ja korvaamisesta joko etuuteen oikeutetulle itselleen tai suoraan palveluntuottajalle. Pykälän 2 momentissa säädetään kuntoutusrahan maksamisen maksukausista. Mainittua momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kuntoutusraha maksettaisiin vakuutetun ilmoittamalle tilille. Momentista poistettaisiin tarkka sanamuoto maksukaudesta.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti asetuksenantovaltuudesta. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset kuntoutusrahan maksukausista. Sääntelyn taso vastaisi sairausvakuutuslain ja yleistukilain sääntelyä, joissa maksukausista säädetään vastavasti valtioneuvoston asetuksella.

49 §. Etuuden keskeyttäminen tai vähentäminen muuttuneiden olosuhteiden vuoksi. Pykälässä säädetään kuntoutusetuuden tai kuntoutusrahaetuuden keskeyttämisestä tai vähentämisestä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi. Ehdotettu muutos on luonteeltaan tekninen, ja sen tarkoituksena on yhdenmukaistaa säännöksen muotoilu yleistukilain 25 §:n ja sairausvakuutuslain 15 lukuun lisättäväksi ehdotetun 21 §:n kanssa. Säännöstä voitaisiin edelleen soveltaa tilanteessa, jossa Kansaneläkelaitos saa tietää kuntoutujaa kohdanneesta jälkiseikasta, jonka vaikutuksesta kuntoutusetuuden tai kuntoutusrahaetuuden myöntämisen edellytys poistuu tai etuus tulisi myöntää nykyistä pienempänä. Kuntoutusrahaetuuden kohdalla tällainen tilanne saattaa syntyä esimerkiksi siitä syystä, että Kansaneläkelaitos saa tietää toiselta vakuutuslaitokselta kuntoutujan saavan jotakin kuntoutusrahaan vaikuttavaa etuutta. Pykälän perusteella Kansaneläkelaitos voi näissä tilanteissa esimerkiksi päällekkäisten maksujen estämiseksi välittömästi keskeyttää etuuden maksun tai pienentää sitä.

57 §. Asiavirheen korjaaminen. Pykälän otsikkoa muutettaisiin. Pykälässä säädettäisiin jatkosakin asiavirheen korjaamisesta. Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen

virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisuuden. Tällä viitattaisiin lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisestä menettelystä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Kuntoutuslain 43 §:ssä säädetään kuntoutujan velvollisuudesta tietojen antamiseen. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamisenmenettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman henkilön suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun kuntoutuja ei ole kuntoutukseen osallistumisen vuoksi estynyt tekevästä työstä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 23 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Virheen korjaaminen edellyttäisi tässä tilanteessa, että kuntoutuja ei ole asianmukaisella tavalla ilmoittanut omasta työskentelystään Kansaneläkelaitokselle. Säännöstä voitaisiin soveltaa myös tilanteessa, jossa vakuutettu on esittänyt hakemuksensa perusteeksi esimerkiksi väärennetyn lääkärintuomion tai muun asiakirjan, kuten elinkeinotuen hakemiseksi tarvittavat yrityksen menestymismahdollisuuksia kuvaavat asiakirjat. Lisäksi säännöstä voitaisiin soveltaa esimerkiksi tilanteissa, joissa vakuutettu on ilmoittanut kuntoutushakemuksessaan erehdyksessä tai huolimattomuuttaan väärän toimipisteen tai ilmoittanut sellaisen palveluntuottajan, joka ei pysty ottamaan vakuutettua asiakkaakseen.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitussa 4 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan 58 §:n 5 momentin mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn etuuden tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voivat menettellä vastaavasti muutoksenhakuasiain käsittellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 55 §:ssä säädetään. Tähän ei ehdoteta muutosta.

7.2 Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta

15 luku Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 a §. Etuutta koskeva päätös. Pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin siitä, missä tilanteissa Kansaneläkelaitoksen tulee antaa päivärahaetuutta koskevassa asiassa hakijalle päätös sekä päätöksen antamiseen liittyvistä poikkeustilanteista.

Pykälän 1 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksen tulisi antaa päivärahaetuuden myöntämistä, epäämistä, tarkistamista, lakkauttamista ja takaisinperintää koskevassa asiassa hakijalle kirjallinen päätös. Säännös on yhdenmukaistamisen näkökulmasta tarpeellinen, jotta on selvää, missä tilanteissa Kansaneläkelaitoksen tulee antaa hakijalle valituskelpoinen päivärahaetuutta koskeva päätös. Hakijalle tulisi antaa kirjallinen päätös myös päivärahaetuuden maksamisesta hyvinvointialueelle siten kuin 15 luvun 12 §:ssä säädetään sekä etuuden maksamisesta työnantajalle siten kuin 15 luvun 10 §:ssä säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan päätöstä ei kuitenkaan tarvitsisi antaa, jos etuuden tarkistaminen johtuisi yksinomaan indeksitarkistuksesta tai muusta vastaavasta lain tai asetuksen nojalla suoraan määräytyvästä perusteesta, ellei hakija tätä päätöstä erikseen vaatisi. Hakijan tulisi pyytää päätöstä indeksitarkistuksen tai muun vastaavan lain tai asetuksen perusteella suoraan määräytyvän perusteen vuoksi tehdystä päivärahaetuuden tarkistamisesta päivärahaetuuden maksajalta 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut päivärahaetuuden määrän tarkistamisesta tiedon. Säännös vastaisi vakiintunutta käytäntöä ja muita Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemia etuuslakeja.

Sairausvakuutuslain 9 luvun 7:ssä säädettyssä vanhempainrahapäivien luovuttamisessa ei ole kyse päivärahaetuuden myöntämisestä, epäämisestä, tarkistamisesta, lakkauttamista tai takaisinperintää koskevasta asiasta, joten pelkästä vanhempainrahapäivien luovuttamisesta ei anneta päätöstä.

21 §. *Päivärahaetuuden keskeyttäminen tai vähentäminen muuttuneiden olosuhteiden vuoksi.* Pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin väliaikaisesta päivärahaetuuden maksun keskeyttämisestä tai maksettavan määrän vähentämisestä. Päivärahaetuuden maksaminen voitaisiin väliaikaisesti keskeyttää tai maksettavan päivärahaetuuden määrää vähentää, jos on ilmeistä, että sen saajalla ei olosuhteiden muuttumisen tai muun syyn perusteella olisi siihen enää oikeutta tai päivärahaetuuden määrää tulisi vähentää. Keskeyttämisestä ja vähentämisestä olisi välittömästi ilmoitettava päivärahaetuuden saajalle ja päivärahaetuutta koskeva päätös tulisi antaa viivytyksettä.

Pykälä vastaisi sisällöltään yleistukilain 25 §:ä. Vastaavia säännöksiä löytyy muistakin Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemista etuuslaeista. Myös hallintolain 55 § sisältää säännöksen, jonka mukaan käsitellessään asia- tai kirjoitusvirheen korjaamista viranomainen voi määrätä päätöksen täytäntöönpanon keskeytettäväksi. Säännökset ovat etuuslaeissa tarpeen etuuden aiheuttomien tai määrältään liian suurien maksujen välttämiseksi. Erityisesti isot takaisinperinnät kuormittavat etuutta saaneiden taloudellista tilannetta. Takaisinperintä ja päätösten poistaminen lisäävät olennaisesti myös etuuden maksajien ja muutoksenhakuasteiden työn määrää. Säännökset koskevat tilanteita, joissa maksajan tietoon tulee sellainen seikka, jonka perusteella on ilmeistä, että etuuden määrä laskisi tai hakijalla ei olisi siihen enää oikeutta. Kyseessä on täytäntöönpanoon liittyvä toimi eikä siitä annettaisi valituskelpoista päätöstä. Maksun keskeyttämisen tai etuuden määrän vähentämisen jälkeen Kansaneläkelaitoksen tulisi välittömästi ryhtyä toimiin valituksenalaisen päätöksen antamiseksi ja etuusoikeutta koskeva lopullinen valituskelpoinen päätös olisi annettava mahdollisimman nopeasti. Maksaminen voitaisiin lainkohdan nojalla siis keskeyttää tai maksettavaa määrää vähentää vain lyhyeksi ajaksi. Maksaminen voitaisiin keskeyttää esimerkiksi tilanteessa, jossa päivärahaa maksetaan henkilölle itselleen, vaikka työnantaja maksaa palkkaa poissaolon ajalta.

17 luku Muutoksenhaku

5 §. *Asiavirheen korjaaminen.* Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos

soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisistä menettelyistä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Sairausvakuutuslain 15 luvun 2 §:ssä säädetään velvollisuudesta tietojen antamiseen. Korjaamismenettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun henkilö salaa työskentelynsä tai ulkomailla oleskelunsa. Säännöstä voitaisiin soveltaa myös esimerkiksi silloin, kun kyse on lääketieteellisten selvitysten tai tuloseselvitysten väärennöksistä, joilla on vaikutusta asiakkaan päivärahaoikeuteen tai etuuden määrään. Säännöstä voitaisiin soveltaa myös tilanteissa, joissa henkilö on todettu työkyvyttömäksi, mutta hän palaa ansiotyöhönsä tai omaan työhönsä ilmoittamatta tästä Kansaneläkelaitokselle.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitussa 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan 17 luvun 4 §:n 5 momentin mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn etuuden tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturva-asoiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voivat menetellä vastavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 17 luvun 1 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

7.3 Laki elatustukilain 31 §:n muuttamisesta

31 §. Asiavirheen korjaaminen. Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisestä menettelystä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Elatustukilain 13 §:ssä säädetään tietojenanto- ja ilmoitusvelvollisuudesta. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamismenettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa Kansaneläkelaitokselle on annettu virheellistä tietoa asumisesta. Elatusvelvollinen on esimerkiksi voinut virheellisesti ilmoittaa, ettei asu yhdessä lapsen kanssa, josta hänellä on elatusvelvollisuus. Elatusvelvollisen hakija ja elatusvelvollinen ovat voineet myös salata Kansaneläkelaitokselta sen, että asuvat tosiasiallisesti yhdessä.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitussa 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan 32 §:n mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn etuuden tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 28 ja 29 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

7.4 Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta

39 §. Asiavirheen korjaaminen. Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisestä menettelystä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Lain 22 §:ssä säädetään asumistuen hakemisesta ja ilmoitusvelvollisuudesta. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamismenettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun henkilö salaa Kansaneläkelaitokselta todelliset tulonsa tai jos asiakkaalla ei tosiasiallisesti ole asumismenoja, mutta hän ilmoittaa kuitenkin niitä olevan.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitussa 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan 40 §:n mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn etuuden tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 35 ja 36 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

7.5 Laki kansaneläkelain 81 §:n muuttamisesta

81 §. *Asiavirheen korjaaminen.* Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisestä menettelystä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Lain 56 §:ssä säädetään eläkkeen hakemisesta ja ilmoitusvelvollisuudesta. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamismenettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun kansaneläkkeen saaja salaa Kansaneläkelaitokselta tiedon siitä, että hän asuu toisessa EU-maassa. Leskeneläkkeen täydennysmäärän kohdalla kyseeseen voi tulla esimerkiksi se, että henkilö salaa Kansaneläkelaitokselta todelliset tulonsa. Lapsikorotuksen kohdalla kyse voisi olla esimerkiksi siitä, että henkilöllä ei tosiasiaassa ole muualla asuvasta lapsestaan kustannuksia. Lapseneläkkeessä voi tulla kyseeseen tilanne, jossa henkilö ei ilmoita ulkomailta saamaansa edunjättäjän jälkeen maksettavaa perhe-eläkettä. Työkyvyttömyyseläkkeen osalta säännöstä voitaisiin soveltaa esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö on esittänyt hakemuksensa perusteeksi väärennetyn lääkärinlausunnon tai muun asiakirjan taikka salannut työskentelynsä.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitussa 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan 82 §:n mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyksen etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä

myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 77 ja 78 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

7.6 Laki lapsilisälain 15 d §:n muuttamisesta

15 d §. *Asiavirheen korjaaminen.* Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettua tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisistä menettelyistä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Lain 16 §:ssä säädetään tietojenantovelvollisuudesta. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamismenettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun yksinhuoltajakorotusta saava henkilö on salannut todelliset perhesuhteensa. Toisena esimerkkinä voidaan mainita tilanne, jossa henkilö on salannut lapsensa asuvan tosi-asiaa ulkomailla.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitussa 4 kohdassa tarkoitettua tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan 15 c §:n mukaan, jos asiassa, jossa on kysymysevätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä

myöntää evätyksen etuuden tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasian käsittellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 15 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

7.7 Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 22 d §:n muuttamisesta

22 d §. *Asiavirheen korjaaminen.* Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettua tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisestä menettelystä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Lain 23 §:ssä säädetään tietojenantovelvollisuudesta. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamismenettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun henkilö on salannut todelliset perhesuhteensa tai tulonsa. Oikeutta tulonsidonnaisen hoitolisään ei olisikaan ollut, jos Kansaneläkelaitokselle olisi ilmoitettu oikeat tiedot puolisosta ja tämän tuloista tai omista tuloista.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitussa 4 kohdassa tarkoitettua tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan 22 c §:n 5 momentin mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyksen etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen

päätöksen estämättä myöntää evätyn etuuden tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voivat menetellä vastavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 22 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

7.8 Laki sotilasavustuslain 21 a §:n muuttamisesta

21 a §. *Asiavirheen korjaaminen.* Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisistä menettelyistä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Lain 22 §:ssä säädetään tietojen antamisesta. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamismenettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun asiakkaalle korvataan sotilasavustuksena tekaistu kulu eli kulu, jota ei todellisuudessa ole ollut mutta henkilö on ilmoittanut sellaisen olevan.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitussa 4 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan 21 §:n 5 momentin mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn etuuden tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös

sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 19 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

7.9 Laki takuueläkkeestä annetun lain 28 §:n muuttamisesta

28 §. *Asiavirheen korjaaminen.* Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisestä menettelystä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Lain 13 §:ssä säädetään ilmoitusvelvollisuudesta. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamismenettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun henkilö on salannut asuvansa toisessa EU-maassa.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitussa 4 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan 29 §:n mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa

käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 24 ja 25 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

7.10 Laki työttömyysturvalain 4 luvun 5 §:n muuttamisesta

4 luku Soviteltu ja vähennetty työttömyysetuus

5 §. *Sovitellun etuuden määrä.* Pykälän otsikkoa muutettaisiin. Pykälän otsikosta kävisi ilmi, että se koskee nimenomaan sovitellun etuuden määrää.

Pykälän 1 momentin ensimmäinen virke olisi sisällöllisesti informatiivinen. Virkkeen mukaan saadusta tulosta 50 prosenttia ei vaikuttaisi työttömyysetuuden määrään. Virke sisältäisi nyky säännöksestä kokonaan puuttuvan tiedon siitä, mikä osuus saadusta tulosta ei vaikuta ansiopäivärahan määrään. Pääsääntö on, että saadusta tulosta puolet on sellaista, joka ei lainkaan vaikuta, kun lasketaan soviteltuna maksettavan työttömyysetuuden määrää.

Momentin toinen virke sisältäisi pääsäännön sovitellun etuuden määrän laskemisesta. Momentin toisen virkkeen mukaan soviteltu työttömyysetuus laskettaisiin siten, että kokonaan työttömyysetuudesta vähennettäisiin etuuteen vaikuttava 50 prosenttia saadusta tulosta.

Saadulla tulolla tarkoitetaan sovittelevan ajan saatua bruttotuloa, kun kyse on palkkatyöstä. Kun kyse on yritystoiminnan tulosta, tulo huomioidaan joko viimeksi vahvistetun verotuksen mukaisena ansiotulo-osuutena, tai, jos vahvistetun verotuksen jälkeen tulon voidaan arvioida muuttuneen, tämän uuden arvion perusteella. Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa 1 momenttia.

Pykälän 2 momenttiin koottaisiin sovitellun ansiopäivärahan enimmäis- ja vähimmäismäärää koskevat laskentasäännöt, jotka vastaisivat voimassa olevaan 2 momenttiin sisältyviä laskentasäännöksiä ja niiden vakiintunutta soveltamiskäytäntöä.

Momentin 1 kohta koskisi sovitellun ansiopäivärahan enimmäismäärää. Sovitellun ansiopäivärahan määrällä on ansiopäivärahan perusteena olevaan palkkaan sidottu enimmäismäärä. Enimmäismäärä tarkastetaan lain sanamuodon mukaisesti sovittelevajaksittain. Enimmäismäärä saadaan, kun ansiopäivärahan perusteena olevasta palkasta vähennetään sovittelevan ajan maksettu tulo. Sovittelevan tulona käytetään tulon täyttä määrää.

Henkilöllä on kuitenkin aina oikeus sen suuruiseen soviteltuun työttömyyspäivärahaan, jonka hän saisi yleistukena. Jos 1 kohdassa tarkoitettu enimmäismäärä johtaisi siihen, että henkilö saisi soviteltua ansiopäivärahää vähemmän kuin mitä hän saisi soviteltuna yleistukena, hänelle maksettava päiväraha lasketaan siten, että perusosan euromäärästä vähennetään 50 prosenttia soviteltavasta tulosta. Momentin 2 kohdan perusteella sovitellun ansiopäivärahan määrää laskettaessa tehdäänkin laskelma, jossa tosiasiallisen ansiopäivärahan määrä korvataan perusosan määrällä, ja soviteltu ansiopäiväraha lasketaan tästä perusosan suuruudesta määrästä (800 euroa kuukaudessa vuonna 2026). Säännös ei siis oikeuta henkilöä täysimääräisen perusosan suuruiseen soviteltuun etuuteen, vaan säännöstä sovellettaessa sovitellaan perusosan suuruista ansiopäivärahää.

7.11 Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

20 §. *Asiavirheen korjaaminen.* Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos

soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisestä menettelystä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Lain 16 §:ssä säädetään ilmoitusvelvollisuudesta ja tulkkauspalvelupäätöksen uudelleenarvioinnista. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamismenettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun henkilö on ilmoittanut väärää tietoa etätulkkauslaitteesta eli asiakkaalla itsellään onkin jo käytössä oma etätulkkaukseen soveltuva laite. Ehdotetun muutoksen soveltaminen voisi koskea myös tilannetta, jossa henkilö antaa väärää tietoa lisätuntien tarpeesta.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainituissa 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan 21 §:n mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn etuuden tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutus oikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 17 ja 18 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

7.12 Laki vammaisetuksista annetun lain 40 §:n muuttamisesta

40 §. Asiavirheen korjaaminen. Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisestä menettelystä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Lain 17 ja 18 §:ssä säädetään ilmoitusvelvollisuudesta. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamisen menettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun henkilö on laiminlyönyt ilmoittaa ulkomailta saamastaan eläkkeestä tai korvauksesta. Lisäksi ehdotetun muutoksen soveltaminen voisi tulla kyseeseen, kun henkilö on ilmoittanut hakemuksessa jonkin palvelun (esim. kotihoito), mutta tosiasiaa palvelu ei ole koskaan alkanut.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitussa 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan 41 §:n mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn etuuden tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutus oikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakua asiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 36 ja 37 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

7.13 Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 38 §:n muuttamisesta

38 §. Asiavirheen korjaaminen. Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisestä menettelystä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Lain 19 ja 20:ssä säädetään ilmoitusvelvollisuudesta. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamisen menettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin nykytilaa vastaavasti soveltaa jatkossakin esimerkiksi silloin, kun henkilö on ilmoittanut muuttaneensa vuokra-asuntoon, mutta jälkikäteen ilmenee, ettei henkilö ole todellisuudessa koskaan muuttanut asuntoon. Lisäksi säännöstä on sovellettu esimerkiksi silloin, kun henkilö on salannut yritystoiminnan tuloja.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitussa 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan 39 §:n mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn etuuden tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutus oikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 34 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

7.14 Laki yleistukilain 39 ja 42 §:n muuttamisesta

39 §. Asiavirheen korjaaminen. Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisestä menettelystä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Lain 22 §:ssä säädetään velvollisuudesta tietojen antamiseen. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamismenettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun yleistuen saaja on muuttanut vakinaisesti ulkomaille eikä ole ilmoittanut siitä Kansaneläkelaitokselle. Soveltaminen voisi tulla kyseeseen myös silloin, kun yleistuen saaja oleskelee tilapäisesti ulkomailla ja jättää ilmoittamatta siellä tapahtuneesta työskentelystä. Suomessa tehdyn työn palkkatiedot Kansaneläkelaitos saa tulorekisteristä, mutta asiavirheen korjaaminen ehdotetun säännöksen perusteella voisi tulla kyseeseen tilanteessa, jossa yleistuen hakija on hakemuksella nimenomaisesti ilmoittanut, ettei ole saanut hakujaksolla palkkaa, eikä työnantajan ilmoittama palkkatieto ole vielä hakemuksen käsittelyhetkellä tullut tulorekisteriin. Myös tarveharkinnan tulojen muutoksesta ilmoittamatta jättäminen voisi johtaa säännöksen soveltamiseen. Lisäksi säännöstä voitaisiin soveltaa työvoimapoliittisissa asioissa, joissa työvoimapoliittisen lausunnon korjaaminen on johtunut työnhakijan omasta menettelystä.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitussa 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Yleistukilain 40 §:n mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn etuuden tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 35 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

43 §. *Asian uudelleen ratkaiseminen työllistymistä edistävästä palvelusta poissaolon vuoksi.* Pykälä kumottaisiin 39 §:ään ehdotetun muutoksen vuoksi tarpeettomana.

7.15 Laki äitiysavustuslain 13 a §:n muuttamisesta

13 a §. *Asiavirheen korjaaminen.* Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisestä menettelystä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Lain 14 §:ssä säädetään tietojenanto velvollisuudesta. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamisen menettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun äiti salaa asuvansa ulkomailla.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitussa 4 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan lain olevan 13 §:n 5 momentin mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn etuuden tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voivat menetellä vastavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 11 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

7.16 Laki opintotukilain 31 a §:n muuttamisesta

31 a §. *Asiavirheen korjaaminen.* Pykälän ensimmäinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolain 50 §:ään, jossa säädetään asiavirheen korjaamisesta ja jota Kansaneläkelaitos soveltaisi lukuun ottamatta toisessa virkkeessä säädettyä poikkeusta 50 §:n 1 momentin 4 kohdan osalta.

Hallintolain 50 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen (momentin 1 kohta), päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen (momentin 2 kohta), päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe (momentin 3 kohta) tai asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen (momentin 4 kohta).

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätös voidaan korjata 1 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirhe voidaan aina korjata etuuden saajan eduksi lainvoimaisen päätöksen estämättä. Hallintolain 50 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen perustella asiavirhettä ei voi korjata asianosaisen vahingoksi tilanteessa, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Hallintolain 50 §:n 2 momentin mukaan päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Ehdotetusta muutoksesta johtuen Kansaneläkelaitoksen päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen ei jatkossa tarvittaisi asianosaisen suostumusta tilanteissa, joissa asianosainen on itse omalla menettelyllään aikaansaanut päätöksen virheellisyyden. Tällä viitataan lähinnä niihin tilanteisiin, joissa on kysymys asianosaisen vilpillisestä menettelystä tai vakavasta laiminlyönnistä. Säännös ei kuitenkaan ehdottomasti edellyttäisi asianosaisen menettelyltä tahallisuutta, vaan korjaamisen perusteena voisi olla myös asianosaisen erehdykseen tai huolimattomuuteen perustuva virheellisten tietojen antaminen. Lain 41 §:ssä säädetään opiskelijan ilmoitusvelvollisuudesta. Ilman asianosaisen suostumusta tapahtuvaan korjaamisen menettelyyn ryhtyminen riippuisi Kansaneläkelaitoksen tapauskohtaisesta harkinnasta.

Ehdotettua säännöstä asiavirheen korjaamisesta ilman suostumusta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun henkilö antanut väärää tietoa asumisestaan vanhempien luona.

Poiketen siitä, mitä hallintolain 50 §:ssä säädetään asiavirheen korjaamisesta, Kansaneläkelaitos ei soveltaisi asiavirheen korjaamiseen hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa. Mainittu 4 kohta koskee tilannetta, jossa asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Hallintolain mukaan päätös voidaan korjata mainitussa 4 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa ainoastaan asianosaisen eduksi.

Voimassa olevan lain 31 §:n 5 momentin mukaan, jos asiassa, jossa on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä,

Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn etuuden tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ja vakuutusoikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiasia käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 29 §:ssä säädetään. Tähän sääntelyyn ei ehdoteta muutosta.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

8.1 Valtioneuvoston asetus Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

Kuntoutuslain 20 §:n 3 momentissa säädetään nuoren kuntoutusrahan myöntämisedellytyksiin kuuluvan henkilökohtaisen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman (KHÖPS) laatimisesta. Saman pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman laatimisesta ja tiedoista, jotka kuntoutumissuunnitelmaan tulee sisällyttää.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (646/2005, jäljempänä kuntoutusasetus) 3 ja 4 §:ssä säädetään henkilökohtaisen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman laatimisesta (3 §) ja suunnitelman sisällöstä (4 §). Esityksessä ehdotetun nuoren kuntoutusrahaa koskevan lainsäädännön kumoamisen johdosta kuntoutusasetuksen 3 ja 4 § jäisivät tarpeettomiksi, koska henkilökohtaista opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelmaa ei tarvitsisi enää laatia nuoren kuntoutusrahaa varten.

Kuntoutuslain 43 §:ssä säädetään kuntoutuksen velvollisuudesta tietojen antamiseen. Pykälän 6 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä odotus- ja väliajalta maksettavan kuntoutusrahan ja harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen hakemisen yhteydessä esitettävästä selvityksestä.

Kuntoutusasetuksen 5 §:ssä säädetään etuuden hakemisen yhteydessä annettavasta selvityksestä. Pykälän 2 momentin mukaan hakiessaan harkinnanvaraista kuntoutusavustusta kuntoutuja on vaadittaessa esitettävä selvitys siitä, ettei hänellä ole oikeutta samalta ajalta työttömyysturvalain mukaiseen työttömyysetuuteen. Hallituksen esityksessä ehdotetaan harkinnanvaraista kuntoutusavustusta koskevan säännöksen kumoamista, minkä johdosta mainittu kuntoutusasetuksen 2 momentti tulisi kumota tarpeettomana.

Asetukseen tulisi lisätä hallituksen esityksessä ehdotetun uuden, kuntoutusrahan maksujaksoja koskevan asetuksenantovaltuuden mukaisesti tarkemmat säännökset kuntoutusrahan maksujaksoista. Tältä osin asetusmuutos tulisi valmistella siten, että asetusmuutos tulisi voimaan samaan aikaan kuin ehdotettu lainmuutos ja asetuksenantovaltuus. Tätä muutosta ei ole otettu mukaan hallituksen esityksen liitteenä olevaan asetusluonnokseen, koska muutos tulisi voimaan vasta 1. huhtikuuta 2027 ja asetusmuutos olisi valmisteltava lainkohdan voimaantuloa vastaavasti. Asetuksella tulisi säätää riittävän tarkasti maksujaksoista, jotta asiakkaiden oikeusturva ja oikeus saada kuntoutusrahaa ennakoitavissa ja tarkoituksenmukaisissa maksujaksoissa olisi edelleen turvattu.

Eduskunnan tiedonsaantioikeuden varmistamiseksi hallituksen esityksen liitteeksi on siten otettu luonnos Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettavasta valtioneuvoston asetuksesta, jossa mainitut säännökset (3 ja 4 §:t sekä 5 §:n 2 momentti) olisi kumottu.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.8.2026. Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 46 §:n 2 momenttia koskeva säännös kuntoutusrahan maksujaksoista tulisi kuitenkin voimaan vasta 1.4.2027 Kansaneläkelaitoksen toimeenpanon vaatiman järjestelmätyön takia.

10 Toimeenpano ja seuranta

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö tiedottaa lakien hyväksymisestä ja vahvistamisesta.

Kansaneläkelaitos vastaa kuntoutuslain mukaisten etuuksien toimeenpanosta ja seuraa lainmuutosten johdosta tapahtuvia muutoksia. Kansaneläkelaitos ohjaa asiakkaita etuuksien hakemisessa.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esitys ei ole riippuvainen muista esityksistä.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esityksellä ei ole vaikutuksia valtion talousarvioon.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esityksen tavoitteena on toteuttaa perusturvan uudistamista, joka parantaa työnteon kannattavuutta, sujuvoittaa sosiaaliturvaa ja yksinkertaistaa etuuksia. Esityksessä ehdotetut muutokset nuoren kuntoutusrahaan ja Kansaneläkelaitoksen soveltamien etuuslakien menettelysäännöksiin toteuttaa tavoitetta sosiaaliturvan sujuvoittamisesta ja yksinkertaistamisesta.

Ehdotettu sääntelyä arvioitaessa ovat merkityksellisiä perustuslain 6 § (yhdenvertaisuus), 19 § (oikeus sosiaaliturvaan), 21 § (oikeusturva), 22 § (perusoikeuksien turvaaminen) sekä 80 § (vaatimus säätää lailla yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista). Lisäksi merkitystä on YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksien koskevalla yleissopimuksella (TSS-sopimus, SopS 6/1976), Uudistetulla Euroopan sosiaalisella peruskirjalla, YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevalla yleissopimuksella (SopS 26/2016) sekä YK:n lapsen oikeuksia koskevalla sopimuksella (SopS 59/1991).

12.1 Yhdenvertaisuus

Nuoren kuntoutusraha

Perustuslain 6 §:n 1 momentin perusteella ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Säännös ei estä tosiasiallisen tasa-arvon turvaamiseksi tarpeellista positiivista erityiskohtelua eli tietyn ryhmän (esimerkiksi naiset, lapset, vähemmistöt) asemaa ja olosuhteita parantavia toimia (HE 309/1993 vp; esim. PeVL 20/1998 vp, PeVL 10/2003 vp, PeVL 40/2004 vp, PeVL 34/2005 vp, PeVL 38/2006 vp).

Perustuslain yhdenvertaisuussäännöksen tarkoituksena on turvata oikeudellisen yhdenvertaisuuden ohella tosiasiallisen tasa-arvon toteutumista yhteiskunnassa. Perustuslain yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Se ei edellytä kaikkien kansalaisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Lainsäädännölle on lisäksi ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin, edistääkseen esimerkiksi tosiasiallista tasa-arvoa. Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden turvaamiseksi tarpeellinen positiivinen erityiskohtelu on sallittua, mikäli erotelu voidaan perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla. Perustuslakivaliokunta on käytännössään nostonut esiin myös sen näkökohdan, ettei yhdenvertaisuudesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn. (HE 309/1993 vp.)

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 9 §:n perusteella positiivista erityiskohtelua on sellainen oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen. Toimenpiteiden oikeasuhtaisuutta on arvioitava tapaus- ja tilannekohtaisesti (esim. PeVL 34/2005 vp).

Nuoren kuntoutusrahaan aiemmin liittyneet positiivisen erityiskohtelun elementit ovat edellä esityksessä kuvatun mukaisesti pääosin poistuneet. Asiakkaiden kannalta ei siten ole olennaista eroa enää siinä, saako hän päätöksen nuoren kuntoutusrahasta vai ammatillisesta kuntoutuksesta ja kuntoutusrahasta sen perusteella. Tältä osin yhdenvertaisuuden ei arvioida vaarantuvan, koska asiakkaat saisivat jatkossakin kuntoutusrahaa, ainoastaan lakiperuste muuttuisi. Erityisesti matalamman työelämätaavoitteet piiriin kuuluvat nuoret olisivat jatkossakin etuus-oikeuden piirissä.

12.2 Perusoikeuksien turvaaminen ja oikeus sosiaaliturvaan

Nuoren kuntoutusraha

Perustuslain 19 §:ssä säädetään oikeudesta sosiaaliturvaan. Perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella.

Perustuslain 19 §:n 2 momentilla on asetettu lainsäätäjälle velvoite taata jokaiselle perustoimeentulon turvaa tarvitsevalle subjektiivinen oikeus lailla säädettävään julkisen vallan järjestämään turvaan. Säännöksen tarkoittama perustoimeentulon turva merkitsee pidemmälle menevää turvan tasoa kuin perustuslain 19 §:n 1 momentin mukainen oikeus välttämättömään toimeentuloon. Perustoimeentuloa turvaava järjestelmä ei siten voi muodostua 1 momentin mukaisesta viimesijaisesta turvasta. Toisaalta perustoimeentulon turvaa ei ole säädetty perustuslain tasoiseksi yksilön subjektiiviseksi oikeudeksi, vaan perustuslaki asettaa velvoitteen taata tällainen turva tavallisen lain tasolla. Turva on yhteydessä säännöksessä lueteltuihin sosiaalisiin riskitekijöihin ja laissa kulloinkin säädettäviin etuuksien saamisedellytyksiin ja menettelyihin. Perusoikeusuudistuksen esitöiden ja perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettu perustoimeentulon turva on voimassa olevasta sosiaalilainsäädännöstä riippumaton, eikä siten kiinnity suoraan tiettyihin olemassa oleviin etuusjärjestelmiin. Säännös ei siten tarkoita turvata nykyisin tavallisella lailla määritettyjä yksittäisiä etuuksia sellaisenaan. (HE 309/1993 vp; PeVM 25/1994 vp; esim. PeVL 33/2004 vp, PeVL 48/2006 vp, PeVL 16/2023 vp.)

Perustuslain 19 §:n 2 momentilla ei myöskään ole turvattu mitään nimenomaista lailla säädettyä perustoimeentulon turvajärjestelmää sinänsä, vaan ylipäätään yksilön oikeus perustoimeentulon turvaan. Olennaista on, että oikeus perustoimeentuloon on säännöksessä mainituissa

sosiaalisissa riskitilanteissa turvattu jonkin sosiaaliturvajärjestelmän kautta. (esim. PeVL 60/2002 vp, PeVL 30/2005 vp.)

Perustuslain 19 §:n 2 momentti edellyttää sosiaaliturvajärjestelmien laatimista siten kattaviksi, ettei niiden ulkopuolelle jää väliinputoajaryhmiä. Perustoimeentulon turvan riittävyyttä arvioitaessa on merkitystä sillä, onko henkilöllä lakisääteiset turvajärjestelmät ja hänen tilanteensa muutoin kokonaisuutena arvioiden toimeentulon edellytykset huolimatta siitä, että hänen normaalit toimeentulomahdollisuutensa ovat säännöksen tarkoittaman seikan johdosta heikentyneet. Säännöksen vaatimuksia eivät vastaa sellaiset lainsäädännölliset muutokset, jotka merkitsevät olennaista puuttumista edellä tarkoitettuun tavoin suojattuun perustoimeentulon turvaan. Sosiaaliturvaa voidaan kuitenkin suunnata ja kehittää yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen mukaisesti. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että myös pitkällä aikavälillä perustoimeentulon turva on taattu. (HE 309/1993 vp; PeVM 25/1994 vp.)

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että sosiaalisten oikeuksien mitoituksessa lainsäätäjälle asetun toimintavelvoitteen luonteen mukaista on, että kansantalouden ja julkisen talouden tila voidaan ottaa huomioon mitoittaessa sellaisia etuuksia, jotka julkinen valta välittömästi rahoittaa (esim. PeVL 34/1996 vp, PeVL 6/2015 vp, PeVL 70/2022 vp, PeVL 15/2023 vp, PeVL 16/2023 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut näiden lähtökohtien soveltuvan myös perustuslain 19 §:n 3 momentissa säädetyn turvaamisvelvoitteen valtiosääntöiseen arviointiin (esim. PeVL 25/2012 vp, PeVL 32/2014 vp).

Kuntoutuksen aikaiset taloudelliset etuudet liittyvät perustuslain 19 §:n 2 momentissa säädettyyn, lailla jokaiselle taattuun oikeuteen saada perustoimeentulon turva työkyvyttömyyden ajalta. Kuntoutusrahaetuuksista vähimmäismääräiset kuntoutusrahaetudet ovat perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettuja sosiaaliturvan etuusjärjestelmiä. Kuntoutusrahaetuksia on pidettävä kattavina tavalla, josta ei aiheudu väliinputoajaryhmien syntymistä. (ks. HE 3/2005 vp.)

Esityksessä ehdotetaan, että nuoren kuntoutusrahaa koskeva säännös kumottaisiin ja säännöksen nykyinen kohderyhmä siirrettäisiin tarkennettuna kuntoutuslain ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle. Kohderyhmän tarkentamisella tarkoitettaisiin sitä, että maksullisiin opintoihin tai nuorten työpajatoimintaan ei jatkossa saisi kuntoutusrahaa. Ammatillisena kuntoutuksena ei pääsääntöisesti tueta maksullisia opintoja nykyisinkään eikä asiakkaalla siten ole myöskään oikeutta kuntoutusrahaan ammatillisen kuntoutuksen ajalta. Nuorten työpajatoiminnan osalta muut etuudet on katsottava tarkoituksenmukaisemmiksi toimeentulon turvaamisen ja palveluihin ohjautumisen kannalta nuorten työpajatoiminnan luonteen ja tarkoituksen perusteella. Näillä nuorilla olisi mahdollisuus hakeutua muiden perustoimeentuloa turvaavien etuuksien piiriin tai viimesijassa toimeentulotuelle, jolloin heidän toimeentulonsa olisi edelleen riittävällä tavalla turvattu.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia työttömyys- ja työkyvyttömyysetuusjärjestelmiä koskevaan lainsäädäntöön. Tilanteen, jossa nuoria on ns. tulottomina toimeentulotuen varassa, koska oikeutta työttömyys- tai työkyvyttömyysetuuteen ei muodostu, voidaan katsoa olevan seurausta voimassa olevasta perustoimeentulon turvajärjestelmistä ja viimesijaista turvaa koskevasta lainsäädännöstä. Ehdotetussa muutoksessa ei siten arvioida olevan kyse olennaisesta puuttumisesta perusoikeutena suojattuun perustoimeentulon turvaan työttömyyden ja työkyvyttömyyden aikana.

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä.

Perustuslain 19 §:n 3 momentista seuraa, että lainsäädännöllä on huolehdittava riittävien palvelujen turvaamisesta ja saatavuudesta. Säännös ei sido sosiaali- ja terveystalouden järjestämistä nykyiseen lainsäädäntöön, vaan edellyttää riittävien palvelujen turvaamista jokaiselle, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään. Tavalliseen lainsäädäntöön sisältyvät siten säännökset erilaisista etuuksista ja niiden saamisen edellytyksistä ja menettelyistä. Palvelujen riittävyttä arvioitaessa voidaan lähtökohtana pitää sellaista palvelujen tasoa, joka luo jokaiselle ihmiselle edellytykset toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. (HE 309/1993 vp; PeVM 25/1994 vp.)

Kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta koskevat säännökset liittyvät perustuslain 19 §:n 3 momenttiin, jonka lauseke lailla toteutettavasta tarkemmasta sääntelystä jättää lainsäätäjälle liikkumavaraa oikeuksien sääntelyssä ja viittaa siihen, että perusoikeuden täsmällinen sisältö määräytyy perusoikeussäännöksen ja tavallisen lainsäädännön muodostaman kokonaisuuden pohjalta (PeVM 25/1994 vp; PeVL 13/2005 vp).

Kuntoutuksella on liittymä perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettuun julkisen vallan velvollisuuteen edistää väestön terveyttä. Kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta on kuitenkin pidettävä vain osana kokonaisuudesta, joka muodostaa väestön terveyden edistämiseen tähtäävien toimenpiteiden kokonaisuuden. Tämän vuoksi onkin pidettävä perusteltuna sitä, että Kansaneläkelaitoksen järjestämään kuntoutukseen oikeutettujen joukkoa voidaan rajoittaa. Lisäksi kuntoutusetuudet toimenpiteinä liittyvät perustuslain 18 §:n 2 momentissa tarkoitettuun julkiselle vallalle kuuluvan velvollisuuteen edistää työllisyyttä ja siihen, että julkisen vallan tulee pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Erityisesti työelämätaavoitteisilla kuntoutustoimenpiteillä on asiayhteys perustuslain 18 §:n 2 momenttiin. (ks. HE 3/2005 vp.)

Perustuslakivaliokunta on tuoreessa lausuntokäytännössään katsonut, että kuntoutusetuuksiin ja kuntoutusrahaetuuksiin kuuluvan hallituskauden aikana tehdyt, tässä esityksessä ehdotettuja muutoksia mittaluokaltaan huomattavasti suuremmat muutokset eivät ole olleet perustuslaissa säädettyjen perusoikeuksien turvaamisen näkökulmasta ongelmallisia (PeVL 39/2024 vp, PeVL 41/2024 vp).

Kokonaisuutena arvioiden nuoren kuntoutusrahaan ehdotettujen muutosten osalta ei vahingoiteta oikeutta sosiaaliturvaan tai muita perustuslaissa turvattuja perusoikeuksia. Valtaosalle asiakkaista esityksessä ehdotettu muutos ei näkyisi muuten kuin lakiperusteen muuttumisena. Oikeus kuntoutukseen ja kuntoutusrahaan jatkuisi nykyisenkaltaisena. Esityksessä ehdotettujen kohderyhmän tarkennusten johdosta kuntoutusrahaoikeuden piiristä poistuvien henkilöiden osalta oikeus sosiaaliturvaan ei poistu, vaikka he joutuisivat jatkossa hakeutumaan muiden, mahdollisesti tarkoituksenmukaisempien etuuksien piiriin. Heillä olisi kuitenkin jatkossakin oikeus toimeentuloon sosiaaliturvaetuuksien hakemisen kautta.

12.3 Oikeusturva ja hyvän hallinnon takeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Maksamisen väliaikaista keskeyttämistä ja vähentämistä sekä asiavirheen korjaamista koskevan ehdotetun sääntelyn oikeusturvavaikutuksia on kuvattu perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia kuvaavassa jaksossa. Voimassa oleva lainsäädäntö turvaisi perustuslain 21 §:n 1 momentissa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6(1) artiklassa tarkoitettua asianosaisen oikeuden saada

oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Perustuslain 21 §:n 2 momentti turvaa oikeuden saada perusteltu päätös ja oikeuden viranomaismenettelyyn, joka on hyvän hallinnon mukaista. Hyvän hallinnon perusteista säädetään hallintolaissa, jonka 7 §:n mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Kyseiset säännökset velvoittavat sekä Kansaneläkelaitosta ja muutoksenhakuelimiä järjestämään toimintansa niin, että selkeät toimintatavat mahdollistavat oikeusturvan toteutumisen.

Sairausvakuutuslakiin ehdotettu sääntely päätöksen antamisesta ja maksamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä ja vähentämisestä sekä etuuslakeihin ehdotettu asiavirheen korjaamista koskeva sääntely turvaisivat perustuslain 21 §:n 2 momentissa tarkoitetun asianosaisen oikeuden hyvään hallintoon ja oikeuden saada perusteltu päätös.

Nuoren kuntoutusrahan osalta ehdotettu muutos ei vaikuttaisi heikentävästi asiakkaiden oikeuteen hakea muutosta Kansaneläkelaitoksen antamaan päätökseen muutoksenhakuasteille valittamalla. Asiakkaat saisivat jatkossa päätöksen sekä ammatillisesta kuntoutuksesta että kuntoutusrahasta. Nämä molemmat päätökset ovat lähtökohtaisesti valituskelpoisia siten kuin kuntoutuslain 55 §:ssä säädetään.

12.4 Vaatimus säätää lailla yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista

Perustuslain 80 §:n mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Kuntoutuslain mukaisten kuntoutusrahaetuuksien maksamisesta säädetään kuntoutuslaissa lain tasolla. Sairausvakuutuslaissa ja yleistukilaissa etuuksien maksujaksoista annetaan tarkemmat säännökset laissa olevan asetuksenantovaltuuden perusteella valtioneuvoston asetuksella. Tältä osin hallituksen esityksessä ehdotettu muutos kuntoutusrahan maksujaksojen osalta vastaisi sairausvakuutuslain ja yleistukilain sääntelyä. Kuntoutusrahan maksujaksoista annettaisiin tarkemmat säännökset ehdotetun asetuksenantovaltuuden perusteella. Maksujaksojen tulisi edelleen olla riittävän tarkalla tasolla määriteltyjä, jotta asiakkaat saavat kuntoutusrahaetuutensa maksuun edelleen ennustettavasti.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 20 § ja 30 §, ja
muutetaan 7 a §:n 4 momentti, 17 §:n 3 momentti, 21 §, 23 §:n 2 momentti, 24 §:n 1 momentti, 37 §:n 1 momentti ja 43 §:n 5 ja 6 momentti, 46 §:n 2 momentti, 49 § ja 57 §,
sellaisina kuin niistä ovat 7 a §:n 4 momentti laissa 730/2024, 21 § laissa 1309/2016, 23 §:n 2 momentti laissa 124/2024, 24 §:n 1 momentti laissa 730/2024, 37 §:n 1 momentti laissa 730/2024, 43 §:n 5 momentti laissa 730/2024 ja 46 §:n 2 momentti laissa 1240/2023.
lisätään 6 §:ään uusi 5 momentti ja 46 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

6 §

Ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen

Alle 20-vuotiaalla hakijalla kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuuden arvioinnissa otetaan huomioon kuntoutuksen mahdollisuudet varmistaa hakijan ammatillista kuntoutumista ja edistää hänen työllistymistään.

7 a §

Nuoren ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen

Poiketen siitä, mitä 1–3 momentissa säädetään, vakuutetulla ei kuitenkaan ole oikeutta nuoren ammatilliseen kuntoutukseen, jos hän työskentelee palkkatyössä tai yrittäjänä osa- tai kokoaikaisesti.

17 §

Yleiset edellytykset

Kuntoutusrahaa myönnetään 18 ja 19 §:ssä säädettyillä perusteilla annetun kuntoutuksen ajalta.

21 §

Kuntoutusraha ulkomailla annetun kuntoutuksen ajalta

Kuntoutusrahaa voidaan myöntää myös ulkomailla annettavan kuntoutuksen ajalta. Kuntoutusrahan myöntäminen edellyttää, että ulkomailla annettava kuntoutus täyttää 16 §:ssä säädetty korvaamisen edellytykset tai kysymyksessä on 18 §:n 1 tai 4 momentissa mainittuun lakiin tai säännökseen perustuva kuntoutustoiminta taikka sisällöltään sitä vastaava arpajaislain 17 §:ssä tarkoitetulla rahapeliyhtiön tuotolla rahoitettu kuntoutuskurssi.

23 §

Kuntoutusrahan maksaminen

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, kuntoutusrahaa maksetaan 25–27 §:ssä tarkoitettua omavastuuaikaa lukuun ottamatta ammatillisena kuntoutuksena myönnettyyn koulutukseen, muuhun työelämän ulkopuolella olevan henkilön 6 §:ssä tarkoitettuun ammatilliseen kuntoutukseen sekä 7 a §:ssä tarkoitettuun nuoren ammatilliseen kuntoutukseen lukuun ottamatta valmennuksellisia palveluja, jos kuntoutuja on estynyt tekemästä päätoimeen rinnastettavaa muuta kuin kuntoutukseen sisältyvää työtä.

24 §

Kuntoutus odotus- ja väliajalta

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös ajalta, jona kuntoutuja odottaa kuntoutuksen alkamista (odotusaika), sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta (väliaika), jos se on tarpeen 6 tai 7 a §:ssä tarkoitetun ammatillisen kuntoutuksen etenemisen sekä kuntoutujan toimeentulon turvaamiseksi. Kuntoutujalla on oikeus kuntoutusrahaan odotus- ja väliajalta, jos hän ei tuolta ajalta saa toimeentuloa esimerkiksi työstä.

37 §

Osittain yhteensovittettavat tulot

Jos kuntoutuja saa ammatillisena kuntoutuksena järjestetyn koulutuksen ajalta palkka- tai yrittäjätuloja, nämä tulot vähennetään samalta ajalta maksettavasta kuntoutusrahasta siltä osin kuin niiden määrä ylittää 32 §:n 3 momentin mukaisesti määräytyvän kuntoutusrahan määrän kerrottuna kahdellakymmenelläviidellä. Yhteensovitusta tehtäessä palkkatulot kohdistetaan maksupäivän perusteella lukukausittain ajalle, jolta kuntoutusrahaa myönnetään.

43 §

Kuntoutujan velvollisuus tietojen antamiseen

Kuntoutusrahan saajan on 3 momentissa tarkoitettujen muutosten lisäksi ilmoitettava eläkkeen saamisesta, lakiin perustuvasta ansionmenetykskorvauksesta ja muusta vastaavasta muutoksesta olosuhteissa, joista vakuutetun on tullut ilmoittaa etuutta hakiessaan. Ammatillisena kuntoutuksena järjestetyssä koulutuksessa oleva kuntoutusrahan saaja on velvollinen ilmoittamaan myös sellaiset koulutuksen ajalta saamansa tulot, jotka voivat vaikuttaa kuntoutusrahan määrään tai hänen oikeuteensa saada kuntoutusrahaa. Jos Kansaneläkelaitos on tämän lain nojalla saanut tietoonsa sellaisen etuuden saajan olosuhteissa tapahtuneen muutoksen, joka vaikuttaa tai voi vaikuttaa vakuutetulle myönnettävään tai maksettavaan etuuteen, Kansaneläkelaitos voi määrätä vakuutetun esittämään olosuhteiden muutoksista selvityksen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä odotus- ja väliajalta maksettavan kuntoutusrahan yhteydessä esitettävästä selvityksestä.

46 §

Kuntoutusetuuden ja kuntoutusrahaetuuden maksaminen ja korvaaminen

Kuntoutusraha maksetaan etuuteen oikeutetun ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Yksittäinen etuuserä voidaan maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos etuuden saaja esittää hyväksyttävän erityisen syyn muulle maksutavalle.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset kuntoutusrahan maksu- ja väliajasta.

49 §

Etuuden keskeyttäminen tai vähentäminen muuttuneiden olosuhteiden vuoksi

Kuntoutusetuus tai kuntoutusrahaetus voidaan väliaikaisesti keskeyttää tai maksettavan kuntoutusrahaetuuden määrää vähentää, jos on ilmeistä, että sen saajalla ei olosuhteiden muuttumisen tai muun syyn perusteella ole siihen enää oikeutta tai kuntoutusrahaetuuden määrää tulisi vähentää. Keskeyttämisestä ja vähentämisestä on välittömästi ilmoitettava etuuden saajalle ja etuutta koskeva päätös on annettava viivytyksettä.

57 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 17 luvun 5 §,
lisätään 15 lukuun uusi 2 a ja 21 §, seuraavasti:

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 a §

Päivärahaetuutta koskeva päätös

Kansaneläkelaitoksen tulee antaa päivärahaetuuden myöntämistä, epäämistä, tarkistamista, lakkauttamista ja takaisinperintää koskevassa asiassa hakijalle kirjallinen päätös. Hakijalle on annettava kirjallinen päätös myös päivärahaetuuden maksamisesta hyvinvointialueelle siten kuin 15 luvun 12 §:ssä säädetään sekä etuuden maksamisesta työnantajalle siten kuin 15 luvun 10 §:ssä säädetään.

Päätöstä ei tarvitse antaa, jos etuuden tarkistaminen johtuu yksinomaan indeksitarkistuksesta tai muusta vastaavasta lain tai asetuksen nojalla suoraan määräytyvästä perusteesta, ellei hakija tätä päätöstä erikseen vaadi. Hakijan tulee pyytää päätöstä indeksitarkistuksen tai muun vastaavan lain tai asetuksen perusteella suoraan määräytyvän perusteen vuoksi tehdystä etuuden tarkistamisesta etuuden maksuajalta 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut etuuden määrän tarkistamisesta tiedon.

21 §

Päivärahaetuuden keskeyttäminen tai vähentäminen muuttuneiden olosuhteiden vuoksi

Päivärahaetuuden maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää tai maksettavan päivärahaetuuden määrää vähentää, jos on ilmeistä, että sen saajalla ei olosuhteiden muuttumisen tai muun syyn perusteella ole siihen enää oikeutta tai päivärahaetuuden määrää tulisi vähentää. Keskeyttämisestä ja vähentämisestä on välittömästi ilmoitettava päivärahaetuuden saajalle ja päivärahaetuutta koskeva päätös on annettava viivytyksettä.

17 luku

Muutoksenhaku

5 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

elatusukilain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elatusukilain (580/2008) 31 § seuraavasti:

31 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

4.

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 39 § seuraavasti:

39 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

5.

Laki

kansaneläkelain 81 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansaneläkelain (568/2007) 81 § seuraavasti:

81 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

6.

Laki

lapsilisälain 15 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lapsilisälain (796/1992) 15 d §, sellaisena kuin se on laissa (1329/2003), seuraavasti:

15 d §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

7.

Laki

lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 22 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 22 d §, sellaisena kuin se on laissa 1330/2003, seuraavasti:

22 d §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

8.

Laki

sotilasavustuslain 21 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasavustuslain (781/1993) 21 a §, sellaisena kuin se on laissa 1324/2003, seuraavasti:

21 a §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

9.

Laki

takuueläkkeestä annetun lain 28 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) 28 § seuraavasti:

28 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

10.

Laki

työttömyysturvalain 4 luvun 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvun 5 §, sellaisena kuin se on laeissa
1300/2023 ja nro 49/2026, seuraavasti:

4 luku

Soviteltu ja vähennetty työttömyysetuus

5 §

Sovitellun etuuden määrä

Saadusta tulosta 50 prosenttia ei vaikuta työttömyysetuuden määrään. Soviteltu työttömyysetuus lasketaan siten, että kokonaan työttömän etuudesta vähennetään etuuteen vaikuttava 50 prosenttia saadusta tulosta.

Sovittelujaksolta maksettava ansiopäiväraha on kuitenkin:

- 1) yhdessä saadun tulon kanssa enintään yhtä paljon kuin ansiopäivärahan perusteena oleva palkka on; mutta
- 2) vähintään niin paljon kuin henkilöllä olisi oikeus saada, jos soviteltava ansiopäiväraha olisi perusosan suuruinen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetun lain (133/2010) 20 § seuraavasti:

20 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

12.

Laki

vammaisetuuksista annetun lain 40 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) 40 § seuraavasti:

40 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

13.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 38 § seuraavasti:

38 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

14.

Laki

yleistukilain 39 ja 43 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yleistukilain (48/2026) 43 §, sekä
muutetaan 39 § seuraavasti:

39 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

15.

Laki

äitiysavustuslain 13 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan äitiysavustuslain (477/1993) 13 a §, sellaisena kuin se on laissa 1307/2006, seuraavasti:

13 a §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

16.

Laki

opintotukilain 31 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 31 a §, sellaisena kuin se on laissa 1080/2006, seuraavasti:

31 a §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Petteri Orpo

Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen

1.

Laki

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen

Ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen

Kansaneläkelaitoksella ei ole velvollisuutta järjestää ammatillista kuntoutusta, jos ammatillinen kuntoutus on järjestetty työeläkelakien tai erityisopetusta koskevien säännösten perusteella tai vakuutettu on saanut oikeudesta työeläkekuntoutukseen ennakkopäätöksen, joka kuntoutusta haettaessa on voimassa.

Vakuutetun työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaista heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon vakuutetun kokonaistilanne. Sairauden, vian tai vamman lisäksi arvioon vaikuttavat myös muut vakuutetun työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksiin vaikuttavat tekijät, joita ovat vakuutetun fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen toimintakyky, elämäntilanne, taloudelliset ja sosiaaliset seikat, asumisolosuhteet, koulutus, ammatti, aikaisempi toiminta ja ikä sekä muut vastaavat tekijät. Arviossa otetaan huomioon myös vakuutetun jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka tekemistä vakuutetulta voidaan kohtuudella edellyttää.

Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan kokonaistilanteen lisäksi huomioon, johtaako haettu kuntoutus todennäköisesti hakijan terveydentilaan sopivassa työssä jatkamiseen taikka hänen terveydentilaansa sopivaan työhön palaamiseen tai työelämään siirtymiseen.

Kansaneläkelaitos järjestää vakuutetun työ- ja ansiokyvyn tukemiseksi tai parantamiseksi taikka työkyvyttömyyden estämiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma on aiheuttanut tai sen arvioidaan aiheuttavan lähivuosina vakuutetun työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaisen heikentymisen.

Kansaneläkelaitoksella ei ole velvollisuutta järjestää ammatillista kuntoutusta, jos ammatillinen kuntoutus on järjestetty työeläkelakien tai erityisopetusta koskevien säännösten perusteella tai vakuutettu on saanut oikeudesta työeläkekuntoutukseen ennakkopäätöksen, joka kuntoutusta haettaessa on voimassa.

Vakuutetun työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaista heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon vakuutetun kokonaistilanne. Sairauden, vian tai vamman lisäksi arvioon vaikuttavat myös muut vakuutetun työ- tai opiskelukyvyn ja ansiomahdollisuuksiin vaikuttavat tekijät, joita ovat vakuutetun fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen toimintakyky, elämäntilanne, taloudelliset ja sosiaaliset seikat, asumisolosuhteet, koulutus, ammatti, aikaisempi toiminta ja ikä sekä muut vastaavat tekijät. Arviossa otetaan huomioon myös vakuutetun jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla

7 a §
Nuoren ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen

Poiketen siitä, mitä 1–3 momentissa säädetään, vakuutetulla ei kuitenkaan ole oikeutta nuoren ammatilliseen kuntoutukseen, jos hän työskentelee palkkatyössä tai yrittäjänä osattai kokoaikaisesti taikka saa 20 §:ssä tarkoitettua nuoren kuntoutusrahaa.

17 §
Yleiset edellytykset

Kuntoutusrahaa myönnetään 18 ja 19 §:ssä säädetyillä perusteilla annetun kuntoutuksen ajalta. Lisäksi nuoren kuntoutusrahaa myönnetään niin kuin siitä 20 §:ssä säädetään.

20 §
Nuoren kuntoutusraha

Ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi ja työllistymisen edistämiseksi kuntoutusrahaa myönnetään myös 18 vuotta

sellaisella työllä, jonka tekemistä vakuutetulta voidaan kohtuudella edellyttää.

Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan kokonaistilanteen lisäksi huomioon, johtaako haettu kuntoutus todennäköisesti hakijan terveydentilaan sopivassa työssä jatkamiseen taikka hänen terveydentilaansa sopivaan työhön palaamiseen tai työelämään siirtymiseen.

Alle 20-vuotiaan hakijan osalta arvioinnissa painotetaan kuntoutuksen mahdollisuuksia varmistaa ammatillista kuntoutumista ja edistää työllistymistä.

7 a §

Nuoren ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen

Poiketen siitä, mitä 1–3 momentissa säädetään, vakuutetulla ei kuitenkaan ole oikeutta nuoren ammatilliseen kuntoutukseen, jos hän työskentelee palkkatyössä tai yrittäjänä osattai kokoaikaisesti.

17 §
Yleiset edellytykset

Kuntoutusrahaa myönnetään 18 ja 19 §:ssä säädetyillä perusteilla annetun kuntoutuksen ajalta.

20 §
Nuoren kuntoutusraha

(kumotaan)

täyttäneelle vakuutetulle, jonka työ- ja opiskelukyky ja ansiomahdollisuudet tai mahdollisuudet valita ammatti ja työ ovat sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneet 6 §:ssä tarkoitettulla tavalla ja joka tehostetun työkyvynarvioinnin perusteella tarvitsee tehostettua kuntoutusta (nuoren kuntoutusraha). Lisäksi edellytetään, että vakuutetulle on laadittu henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma.

Nuoren kuntoutusrahaa maksetaan enintään sen kuukauden loppuun, jona vakuutettu täyttää 20 vuotta. Jos vakuutettu 20 vuotta täyttäessään on kuntoutuksessa, kuntoutusrahan maksamista jatketaan sen kuukauden loppuun, jona meneillään oleva kuntoutus päättyy. Tällä tarkoitetaan koko sen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman mukaisen tutkinnon suorittamista, johon vakuutettu on hyväksytty ennen kuin hän on täyttänyt 20 vuotta. Nuoren kuntoutusrahan maksamisesta odotus- ja väliajalta säädetään 24 §:ssä.

Henkilökohtaisen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman laatii hyvinvointialue yhdessä nuoren ja hänen huoltajiensa tai muun laillisen edustajansa kanssa. Tarvittaessa suunnitelman laatimiseen osallistuu muita asiantuntijaviranomaisia. Kirjallinen suunnitelma toimitetaan maksutta Kansaneläkelaitokselle kuntoutusraha hakemuksen käsittelyä varten.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman laatimisesta ja tiedoista, jotka kuntoutumissuunnitelmaan tulee sisällyttää.

Ratkaistessaan nuoren kuntoutusrahaa koskevaa hakemusta Kansaneläkelaitoksen on selvitettävä, onko hakijalla oikeus korvaukseen opiskelun kannalta tarpeellisista koulutarvikekustannuksista 14 §:n 1 ja 4 momentin perusteella sekä koulutukseen liittyvistä matkakustannuksista 15 §:n 2 momentin perusteella.

21 §

Kuntoutusraha ulkomailla annetun kuntoutuksen ajalta

Kuntoutusrahaa voidaan myöntää myös ulkomailla annettavan kuntoutuksen ajalta. Kuntoutusrahan myöntäminen edellyttää, että ulkomailla annettava kuntoutus täyttää 16 §:ssä säädettyt korvaamisen edellytykset tai kysymyksessä on 18 §:n 1 tai 4 momentissa mainittuun lakiin tai säännökseen perustuva kuntoutustoiminta tai sisällöltään sitä vastaava arpajaislain 17 §:ssä tarkoitetulla rahapeliyhtiön tuotolla rahoitettu kuntoutuskurssi *taikka 20 §:ssä tarkoitettuun henkilökohtaiseen opiskelu- ja kuntoutussuunnitelmaan perustuva opiskelu.*

23 §

Kuntoutusrahan maksaminen

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, kuntoutusrahaa maksetaan 25–27 §:ssä tarkoitettua omavastuuaikaa lukuun ottamatta ammatillisena kuntoutuksena myönnettyyn koulutukseen, muuhun työelämän ulkopuolella olevan henkilön 6 §:ssä tarkoitettuun ammatilliseen kuntoutukseen, 7 a §:ssä tarkoitettuun nuoren ammatilliseen kuntoutukseen lukuun ottamatta valmennuksellisia palveluja *sekä 20 §:ssä tarkoitettuun nuoren kuntoutusrahan oikeuttavaan kuntoutukseen osallistumisen ajalta*, jos kuntoutuja on estynyt tekemästä päätoimeen rinnastettavaa muuta kuin kuntoutukseen sisältyvää työtä.

24 §

Kuntoutusraha odotus- ja väliajalta

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös ajalta, jona kuntoutuja odottaa kuntoutuksen alkamista (odotusaika), sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta (väliaika), jos se on tarpeen

21 §

Kuntoutusraha ulkomailla annetun kuntoutuksen ajalta

Kuntoutusrahaa voidaan myöntää myös ulkomailla annettavan kuntoutuksen ajalta. Kuntoutusrahan myöntäminen edellyttää, että ulkomailla annettava kuntoutus täyttää 16 §:ssä säädetty korvaamisen edellytykset tai kysymyksessä on 18 §:n 1 tai 4 momentissa mainittuun lakiin tai säännökseen perustuva kuntoutustoiminta taikka sisällöltään sitä vastaava arpajaislain 17 §:ssä tarkoitetulla rahapeliyhtiön tuotolla rahoitettu kuntoutuskurssi.

23 §

Kuntoutusrahan maksaminen

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, kuntoutusrahaa maksetaan 25–27 §:ssä tarkoitettua omavastuuaikaa lukuun ottamatta ammatillisena kuntoutuksena myönnettyyn koulutukseen, muuhun työelämän ulkopuolella olevan henkilön 6 §:ssä tarkoitettuun ammatilliseen kuntoutukseen sekä 7 a §:ssä tarkoitettuun nuoren ammatilliseen kuntoutukseen lukuun ottamatta valmennuksellisia palveluja, jos kuntoutuja on estynyt tekemästä päätoimeen rinnastettavaa muuta kuin kuntoutukseen sisältyvää työtä.

24 §

Kuntoutusraha odotus- ja väliajalta

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös ajalta, jona kuntoutuja odottaa kuntoutuksen alkamista (odotusaika), sekä

6 tai 7 a §:ssä tarkoitetun ammatillisen kuntoutuksen tai 20 §:ssä tarkoitettuun nuoren kuntoutusrahan oikeuttavan kuntoutuksen etenemisen sekä kuntoutujan toimeentulon turvaamiseksi. Kuntoutujalla on oikeus kuntoutusrahan odotus- ja väliajalta, jos hän ei tuolta ajalta saa toimeentuloa esimerkiksi työstä.

kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta (väliaika), jos se on tarpeen 6 tai 7 a §:ssä tarkoitetun ammatillisen kuntoutuksen etenemisen sekä kuntoutujan toimeentulon turvaamiseksi. Kuntoutujalla on oikeus kuntoutusrahan odotus- ja väliajalta, jos hän ei tuolta ajalta saa toimeentuloa esimerkiksi työstä.

37 §

Osittain yhteensovittettavat tulot

Jos kuntoutuja saa ammatillisena kuntoutuksena järjestetyn koulutuksen tai nuoren kuntoutusrahan oikeuttavan kuntoutuksen ajalta palkka- tai yrittäjätuloja, nämä tulot vähennetään samalta ajalta maksettavasta kuntoutusrahasta siltä osin kuin niiden määrä ylittää 32 §:n 3 momentin mukaisesti määräytyvän kuntoutusrahan määrän kerrottuna kahdellakymmenelläviidellä. Yhteensovitusta tehtäessä palkkatulot kohdistetaan maksupäivän perusteella lukukausittain ajalle, jolta kuntoutusrahaa myönnetään.

37 §

Osittain yhteensovittettavat tulot

Jos kuntoutuja saa ammatillisena kuntoutuksena järjestetyn koulutuksen ajalta palkka- tai yrittäjätuloja, nämä tulot vähennetään samalta ajalta maksettavasta kuntoutusrahasta siltä osin kuin niiden määrä ylittää 32 §:n 3 momentin mukaisesti määräytyvän kuntoutusrahan määrän kerrottuna kahdellakymmenelläviidellä. Yhteensovitusta tehtäessä palkkatulot kohdistetaan maksupäivän perusteella lukukausittain ajalle, jolta kuntoutusrahaa myönnetään.

43 §

Kuntoutujan velvollisuus tietojen antamiseen

Kuntoutusrahan saajan on 3 momentissa tarkoitettujen muutosten lisäksi ilmoitettava eläkkeen saamisesta, lakiin perustuvasta ansiomenetyskorvauksesta ja muusta vastaavasta muutoksesta olosuhteissa, joista vakuutetun on tullut ilmoittaa etuutta hakiessaan. Ammatillisena kuntoutuksena järjestetyssä koulutuksessa oleva kuntoutusrahan saaja ja nuoren kuntoutusrahan saaja on velvollinen ilmoittamaan myös sellaiset koulutuksen tai nuoren kuntoutusrahan oikeuttavan kuntoutuksen ajalta saamansa tulot, jotka voivat vaikuttaa kuntoutusrahan määrään tai hänen

43 §

Kuntoutujan velvollisuus tietojen antamiseen

Kuntoutusrahan saajan on 3 momentissa tarkoitettujen muutosten lisäksi ilmoitettava eläkkeen saamisesta, lakiin perustuvasta ansiomenetyskorvauksesta ja muusta vastaavasta muutoksesta olosuhteissa, joista vakuutetun on tullut ilmoittaa etuutta hakiessaan. Ammatillisena kuntoutuksena järjestetyssä koulutuksessa oleva kuntoutusrahan saaja on velvollinen ilmoittamaan myös sellaiset koulutuksen ajalta saamansa tulot, jotka voivat vaikuttaa kuntoutusrahan määrään tai hänen oikeuteensa saada kuntoutusrahaa. Jos Kansaneläkelaitos on tämän lain nojalla saanut

oikeuteensa saada kuntoutusrahaa. Jos Kansaneläkelaitos on tämän lain nojalla saanut tietoonsa sellaisen etuuden saajan olosuhteissa tapahtuneen muutoksen, joka vaikuttaa tai voi vaikuttaa vakuutetulle myönnettävään tai maksettavaan etuuteen, Kansaneläkelaitos voi määrätä vakuutetun esittämään olosuhteiden muutoksista selvityksen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä odotus- ja väliajalta maksettavan kuntoutusrahan ja harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen hakemisen yhteydessä esitettävästä selvityksestä.

tietoonsa sellaisen etuuden saajan olosuhteissa tapahtuneen muutoksen, joka vaikuttaa tai voi vaikuttaa vakuutetulle myönnettävään tai maksettavaan etuuteen, Kansaneläkelaitos voi määrätä vakuutetun esittämään olosuhteiden muutoksista selvityksen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä odotus- ja väliajalta maksettavan kuntoutusrahan yhteydessä esitettävästä selvityksestä.

46 §

Kuntoutusetuuden ja kuntoutusrahaetuuden maksaminen ja korvaaminen

Kuntoutusraha maksetaan *kuntoutusjakson jälkeen* etuuteen oikeutetun ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Yksittäinen etuuserä voidaan maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos etuuden saaja esittää hyväksyttävän erityisen syyn muulle maksutavalle. *Ensimmäinen maksukausi käsittää 6 ensimmäistä arkipäivää kuntoutusrahaoikeuden alkamisesta ja kukin seuraava maksuerä 25 arkipäivää. Jos kuntoutus toteutetaan lyhyemmissä jaksoissa, maksukausi on toteutuneen jakson mittainen.*

46 §

Kuntoutusetuuden ja kuntoutusrahaetuuden maksaminen ja korvaaminen

Kuntoutusraha maksetaan etuuteen oikeutetun ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Yksittäinen etuuserä voidaan maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos etuuden saaja esittää hyväksyttävän erityisen syyn muulle maksutavalle.

49 §

Etuden keskeyttäminen tai vähentäminen muuttuneiden olosuhteiden vuoksi

Jos muuttuneiden olosuhteiden vuoksi on perusteltu syy olettaa, että kuntoutusetuus tai

49 §

Etuden keskeyttäminen tai vähentäminen muuttuneiden olosuhteiden vuoksi

Kuntoutusetuus tai kuntoutusrahaetus voidaan väliaikaisesti keskeyttää tai maksettavan

Voimassa oleva laki

kuntoutusrahaetuus olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, kuntoutusetuus tai kuntoutusrahaetuus voidaan osittain tai kokonaan keskeyttää taikka kuntoutusrahaetuuden määrää vähentää, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Keskeyttämisestä ja vähentämisestä on välittömästi ilmoitettava etuuden saajalle, ja etuutta koskeva päätös on annettava viivytyksettä.

57 §

Päätöksessä olevan asia- ja menettelyvirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen vääriin lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudestaan.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Ehdotus

kuntoutusrahaetuuden määrää vähentää, jos on ilmeistä, että sen saajalla ei olosuhteiden muuttumisen tai muun syyn perusteella ole siihen enää oikeutta tai kuntoutusrahaetuuden määrää tulisi vähentää. Keskeyttämisestä ja vähentämisestä on välittömästi ilmoitettava etuuden saajalle ja etuutta koskeva päätös on annettava viivytyksettä.

57 §

Päätöksessä olevan asia- ja menettelyvirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

2.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 a §

Päivärahaetuutta koskeva päätös

Kansaneläkelaitoksen tulee antaa päivärahaetuuden myöntämistä, epäämistä, tarkistamista, lakkauttamista ja takaisinperintää koskevassa asiassa hakijalle kirjallinen päätös. Hakijalle on annettava kirjallinen päätös myös päivärahaetuuden maksamisesta hyvinvointialueelle siten kuin 15 luvun 12 §:ssä säädetään sekä etuuden maksamisesta työnantajalle siten kuin 15 luvun 10 §:ssä säädetään.

Päätöstä ei tarvitse antaa, jos etuuden tarkistaminen johtuu yksinomaan indeksitarkistuksesta tai muusta vastaavasta lain tai asetuksen nojalla suoraan määräytyvästä perusteesta, ellei hakija tätä päätöstä erikseen vaadi. Hakijan tulee pyytää päätöstä indeksitarkistuksen tai muun vastaavan lain tai asetuksen perusteella suoraan määräytyvän perusteen vuoksi tehdystä etuuden tarkistamisesta etuuden maksuajalta 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut etuuden määrän tarkistamisesta tiedon.

21 §

Päivärahaetuuden keskeyttäminen tai vähentäminen muuttuneiden olosuhteiden vuoksi

Päivärahaetuuden maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää tai maksettavan päivärahaetuuden määrää vähentää, jos on ilmeistä, että sen saajalla ei olosuhteiden muuttumisen tai muun syyn perusteella ole siihen enää oikeutta tai päivärahaetuuden määrää tulisi vähentää. Keskeyttämisestä ja vähentämisestä on välittömästi ilmoitettava päivärahaetuuden saajalle ja päivärahaetuutta koskeva päätös on annettava viivytyksettä.

17 luku

Muutoksenhaku

5 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

17 luku

Muutoksenhaku

5 §

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

3.

Laki

elätustukilain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

31 §

31 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudestaan.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

4.

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

39 §

39 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudestaan.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

5.

Laki

kansaneläkelain 81 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

81 §

81 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

6.

Laki

lapsilisälain 15 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 d §

15 d §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

7.

Laki

lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 22 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 d §

22 d §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

8.

Laki

sotilasavustuslain 21 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 a §

21 a §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

9.

Laki

takuueläkkeestä annetun lain 28 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

28 §

28 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

10.

Laki

työttömyysturvalain 4 luvun 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

4 luku

Ehdotus

4 luku

Sovitelu ja vähennetty työttömyysetuus

5 §

Etuuden määrä

Sovitelu työttömyysetuus lasketaan siten, että etuus ja 50 prosenttia saadusta tulosta voivat sovittelujakson aikana yhteensä nousta määrään, joka etuutena muutoin olisi voitu maksaa.

Sovitellun ansiopäivärahan määrä lasketaan siten, että se ja tulo sovittelujakson aikana yhteensä ovat enintään ansiopäivärahan perusteena olevan palkan suuruinen, kuitenkin vähintään niin paljon kuin henkilöllä olisi oikeus saada, jos soviteltava ansiopäiväraha olisi perusosan suuruinen.

Sovitelu ja vähennetty työttömyysetuus

5 §

Sovitellun etuuden määrä

Saadusta tulosta 50 prosenttia ei vaikuta työttömyysetuuden määrään. Sovitelu työttömyysetuus lasketaan siten, että kokonaan työtömän etuudesta vähennetään etuuteen vaikuttava 50 prosenttia saadusta tulosta.

Sovittelujaksolta maksettava ansiopäiväraha on kuitenkin:

- 1) yhdessä saadun tulon kanssa enintään yhtä paljon kuin ansiopäivärahan perusteena oleva palkka on; mutta*
- 2) vähintään niin paljon kuin henkilöllä olisi oikeus saada, jos soviteltava ansiopäiväraha olisi perusosan suuruinen.*

11.

Laki

vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

20 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

12.

Laki

vammaisetuuksista annetun lain 40 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

40 §

40 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

13.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

38 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

38 §

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

14.

Laki

yleistukilain 39 ja 43 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

39 §

39 §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen vääriin lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

40 §

Lainvoimaisen päätöksen oikaisu

(ei muutosta 40 §:ään)

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn yleistuen myöntämisestä tai myönnetyn yleistuen lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, Kansaneläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Kansaneläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn yleistuen tai myöntää yleistuen aikaisempaa suurempana. Myös sosiaaliturva-asoiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 35 §:ssä säädetään.

43 §

43 §

Asian uudelleen ratkaiseminen työllistymistä edistävästä palvelusta poissaolon vuoksi

Asian uudelleen ratkaiseminen työllistymistä edistävästä palvelusta poissaolon vuoksi

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos yleistuen saajalle on myönnetty työllistymistä edistävän palvelun ajalle yleistukea ja työttömyysturvalain 10 luvun 6 §:ssä tarkoitettua kulukorvausta, koska hakija on antanut osallistumisestaan työllistymistä edistävään palveluun ilmeisen virheellisen tiedon, Kansaneläkelaitos voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen.

(kumotaan)

15.

Laki

äitiysavustuslain 13 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 a §

13 a §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

16.

Laki

opintotukilain 31 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

31 a §

31 a §

Asiavirheen korjaaminen

Asiavirheen korjaaminen

Jos Kansaneläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, Kansaneläkelaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Asiavirheen korjaamisesta säädetään hallintolain 50 §:ssä. Asiavirheen korjaamiseen ei kuitenkaan sovelleta hallintolain 50 §:n 1 momentin 4 kohtaa.

Valtioneuvoston asetus

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (464/2005) 5 §, ja poistetaan 3 ja 4 §:t seuraavasti

5 §

Etuuden hakemisen yhteydessä esitettävä selvitys

Hakiessaan kuntoutusrahaa odotusajalta tai kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta kuntoutujan on vaadittaessa esitettävä selvitys siitä, ettei hänelle ole osoitettavissa toimeentulon turvaavaa työtä, tai ettei hänen työllistymisensä muutoin ole odotus- tai väliaikana mahdollista tai tarkoituksenmukaista.